

KLARIK

---

svetlost
zemaljska

1.

Uspinjući se iz nizija koje su stajale u senci, jednošin je gubio brzinu. Sedler je znao da će sada svakog trenutka preteći Sunce. Linija tame kretala se ovde toliko sporo da je čovek uz malo napora mogao držati korak sa njom; za njega bi onda Sunce neprekidno počivalo na rubu obzorja, sve dok zbog umora ne bi morao da zastane i malo predahne. Čak i tada, ono bi tako nevoljno nestalo sa vidika da bi proteklo više od jednog časa pre no što bi poslednji zaslepljujući segmenti iščezli ispod prevoja Meseca, a na njihovo mesto se spustila duga lunarna noć.

Jurio je kroz tu noć, preko zemlje koji su prvi pioniri osvojili pre dva stoleća, postojanom i ugodnom brzinom od pet stotina kilometara na čas. Pored zaludnog vozovođe, koji kao da nije imao da radi ništa pametnije nego samo da priprema kafu na zahtev putnika, jedine druge osobe u vozilu bila su četiri astronoma iz Oस्पervatorije. Dočekali su ga prilično predusretljivo kada se ukrcao, ali su se ubrzo zadubili u tehničke rasprave, izgubivši potpuno Sedlera iz vida. Pomalo ga je zbolelo ovo zanemarivanje, ali onda ga je utešila pomisao da ga oni verovatno drže za već prevejanog starosedeooca, a ne novajliju koji se nalazi na svom prvom zadatku na Mesecu.

Svetiljke u vozilu onemogućavale su da se iole podrobnije osmotri zatamnjeni predeo kroz koji su jurili u gotovo potpunoj tišini. 'Zatamnjeni' je, razume se, bio samo relativan pojam. Tačno je, doduše, bilo da je Sunce zašlo, ali zato se, nedaleko od zenita, Zemlja približavala svojoj prvoj četvrti. Ona će nastaviti da se povećava, sve dok se, u lunarnu ponoć, kroz nedelju dana, ne bude pretvorila u zasenjujući disk, odveć bleštav da bi se mogao posmatrati nezaštićenim očima.

Sedler ustade sa sedišta i krenu napred; prošao je pored astronoma koji su i dalje raspravljali i ušao u nišu optočenu zavesama koja se nalazila na prednjem kraju vozila. Još se nije privikao na svoju novu težinu, koja je iznosila samo šestinu pređašnje, normalne, tako da se sada kretao uz prekomernu

opreznost kroz uski hodnik između toaleta i male kontrolne prostorije.

Kada se obreo u niši, konačno je mogao da pogleda napolje. Osmatrački prozori nisu, doduše, bili onih razmera koje je on očekivao - za šta je krivicu jamačno snosilo neko pravilo o bezbednosti - ali zato ovde nisu postojale unutrašnje svetiljke koje bi mu ometale vidik, tako da je najzad mogao da se prepusti uživanju u hladnom sjaju ovih drevnih, pustih predela.

Da, hladnom - nije bilo razloga da ne veruje kako se temperatura sa spoljne strane prozora već spustila do dve stotine stepeni ispod nule, iako je Sunce zašlo pre samo nekoliko časova. Izvesno svojstvo svetlosti koja se slivala sa dalekih mora i oblaka Zemlje stvaralo je taj utisak. Bila je to plavkasto-zelenkasta svetlost, slična arktičkom sjaju koji nije odavao ni jedan jedini atom toplote; postoji u tome određeni paradoks, pomisli Sedler, budući da ovo ledeno zračenje dolazi sa sveta svetlosti i toplote.

Ispred vozila koje je jurilo, jednostruka šina - postavljena na stubovima između kojih je stajao nelagodno velik razmak - u luku je skretala na istok. Bio je to još jedan u nizu paradoksa kojima je obilovao ovaj svet. Zbog čega i ovde Sunce ne zalazi na zapad, kao na Zemlji? Sigurno postoji neko jednostavno astronomsko objašnjenje, ali za trenutak Sedler nije mogao da razabere šta bi to bilo. A onda je shvatio da su, uostalom, takve odrednice potpuno proizvoljne, kao i da se prilikom kartografisanja novog sveta lako mogu pobrkati.

I dalje su se polako uspinjali, dok se sa desne strane uzdizao greben koji je zaprečavao vidik. Sleva - da vidimo: to bi bio jug, zar ne? - neravan teren se spuštao u nizu slojeva, kao da se pre milijardu godina lava koja je pokuljala iz rastopljenog srca Meseca okamenila u dugačkom sledu sve slabijih talasa. Prizor je čoveka ispunjavao jezom, premda su i na samoj Zemlji postojala podjednako beživotna mesta. Goleti Arizone nisu bile ništa manje puste, dok su gornji obronci Everesta predstavljali daleko negostoljubiviji predeo, budući da ovde bar nije postojao onaj večni, mahniti vetar.

A sada, Sedler umalo ne ispusti glasan krik, pošto se greben zdesna naglo okončao, kao da ga je neko džinovsko dleto odrubilo

sa površine Meseca. Više mu nije ometalo vidik: sada je jasno mogao da pronikne pogledom sve do severa. Nehotično umeće Prirode stvorilo je tako zapanjujući efekat da se teško moglo poverovati kako je u pitanju naprosto nasumično dejstvo vremena i mesta.

Nastupajući preko neba u plamenoj slavi, ovde su se uzdizali vrhovi Apenina, zažareni poslednjim zracima skrivenog Sunca. Iznenadna eksplozija svetlosti gotovo je zaslepila Sedlera; zaštitio je oči od bleska i sačekao malo pre no što se odvažio da ponovo pogleda. Kada je sklonio ruku, preobražaj je bio potpun. Zvezde, koje su do pre samo nekoliko trenutaka ispunjavale nebo, sada su sasvim iščezle. Njegove sužene zenice više nisu mogle da ih razaberu: čak je i blistava Zemlja sada izgledala kao prituljena mrljica zelenkastog sjaja. Blesak sa planina obasjanih Suncem, koje su bile udaljene još dobrih stotinu kilometara, pomračio je sve ostale izvore svetlosti.

Vrhovi su lebdeli nebom, slični fantastičnim piramidama plamena. Njihova veza sa tlom kao da nije bila ništa čvršća i stvarnija nego što je to sa oblacima koji se na Zemlji sakupljaju u smiraj dana. Linija senke izgledala je tako oštra, a niži obronci planina u toj meri izgubljeni u potpunoj tami, da su samo rasplamsali vršci odista postojali. Proteći će sati pre no što i poslednji od ovih ponosnih vrhova ponovo utone u senku Meseca i preda se noći.

Zastori iza Sedlera se razmakoše; jedan od njegovih saputnika uđe u nišu i stade pokraj prozora. Sedler se našao u nedoumici da li da započne razgovor. I dalje ga je malo bolelo to što su ga potpuno prenebregli. Srećom, problem je rešila druga strana.

"Vredelo je doći sa Zemlje da bi se vid'lo ovo, je l' da?" reče glas iz tame pored njega.

"I te kako", uzvratil Sedler. A onda, pokušavši da bude blaziran, dodade: "Ali pretpostavljam da se s vremenom čovek navikne."

Iz mraka se začuo kikut.

"Ne bi' rek'o. Na neke stvari nikad se nećete navići, ma kol'ko dugo ovde živeli. Sad ste stigli?"

"Da. Spustio sam se noćas u Tiho Braheu. Još nisam stig'o da vidim mnogo."

Sedler najednom shvati da je sasvim nesvesno počeo da oponaša krnji način ophođenja svog sagovornika. Zapitao se da li svi na Mesecu tako govore. Da možda ne smatraju da time štede vazduh?

"Idete na rad u Opservatoriju?"

"Na izvestan način, premda neću stalno ostati ovde. Ja sam knjigovođa. Treba da uradim analizu troškova vaših operacija."

Nekoliko trenutaka vladala je tišina, dok je čovek u mraku razmišljao, a onda se on ponovo oglasi: "Baš nepristojno od mene - trebalo je da se predstavim. Robert Molton. Šef spektroskopskog odeljenja. Baš lepo što smo dobili nekog ko će nam objasniti kako da sredimo stvari oko poreza na prihod."

"Bojao sam se da će to iskrsnuti", reče Sedler oporo. "Zovem se Bertram Sedler; ja sam iz Ureda za ispitivanje bilansa."

"Hm... Mislite da mi ovde traćimo pare?"

"To je na drugima da odluče. Ja jedino treba da utvrdim kako ih trošite, a ne zašto."

"Pa, biće prilično veselo. Svako će vam ovde pronaći stotinu dobrih razloga da troši dvostruko više love nego što dobija. A baš bih, do vraga, voleo da znam kako ćete samo uspeti da odredite cenu jednog čistog naučnog istraživanja."

Sedler je nekoliko trenutaka bio u nedoumici šta da uradi, a onda je odlučio da je najbolje ne upuštati se u dalja objašnjavanja. Priča koju je izneo glatko je prošla, a ako sada bude pokušao da je učini još uverljivijom, smao će uprsirati stvar. Nije baš bio vešt lažov, premda se nadao da bi to mogao postati uz odgovarajuće vežbanje.

U svakom slučaju, ono što je kazao Moltonu bilo je potpuno tačno. Problem je, međutim, bio u tome što je time obuhvaćeno samo pet posto istine, dok je preostalih devedeset pet odsto ostalo neotkriveno.

"Upravo sam se pitao kako ćemo savladati ove planine", primeti on, pokazujući na plamene vrhove pred njima. "Da li ćemo proći iznad - ili ispod njih?"

"Iznad", uzvratu Molton. "Izgledaju spektakularno, ali u stvari nisu toliko velike. Sačekajte da vidite Lajbnicove planine ili Obertov venac. Oni su dvostruko viši."

I ovo je sasvim dovoljno za početak, pomisli Sedler. Nisko poleglo jednošinsko vozilo, raskrečeno preko jednostruke tračnice, hitalo je kroz senku svojom blagom uspinjućom putanjom. U tami oko njih, jedva uočljive stene i litice promicale su eksplozivnom brzinom i nestajale negde pozadi. Sedleru je postalo jasno da se verovatno nigde drugde nije moglo putovati tolikim brzinama tako blizu tla. Nijedan mlazni avion, koji leti visoko iznad oblaka Zemlje, nije kadar da stvori ovakav utisak ogromne brzine.

Da je bio dan, Sedler bi mogao da vidi čudo od inženjeringa koji je postavio ovu tračnicu duž podnožja Apenina. Ali noć je obavila svojim neprozirnim velom paučinaste mostove i serpentine koje ovičavaju kanjone; ovako je jedino razabrao sve bliže vrhove, koji su i dalje kao u nekoj čaroliji plovili morem noći što se pružalo oko njih.

A onda, daleko na istoku, jedan plameni luk izdigao se iznad prevoja Meseca. Upravo su izronili iz senke, pridružili se sjaju planina i prestigli samo Sunce. Sedler je odvratio pogled od bleska koji je u trenu ispunio kabinu i po prvi put jasno osmotrio čoveka koji je stajao pokraj njega.

Doktor (ili možda profesor?) Molton tek što je ušao u pedesete godine, ali kosa mu je još bila sasvim crna i prilično bujna. Imao je jedno od onih upadljivo ružnih lica koja zbog nečega smesta ulivaju poverenje. Naprosto se osećalo da se iza njega krije duhovit, dovitljiv filosof, moderni Sokrat, dovoljno bezličan da bi svima mogao da pruži nepristrasan savet, ali i neko kome nipošto nisu strane ljudske veze. Zlatno srce ispod rogozobne spoljašnjosti, pomisli Sedler i odmah se mentalno trže zbog otrcanosti ove izreke.

Pogledi im se sretoše u bešumnoj slutnji da će im budući poslovi ponovo ukrstiti puteve. A onda se Molton osmehnu, iskrivivši u grimasu lice koje je bilo izbrazdano gotovo kao okolni lunarni pejzaž.

"Ovo mora da je vaše prvo svitanje na Mesecu. Ako se uopšte može nazvati svitanje, razume se... u svakom slučaju, posredi je rađanje Sunca. Šteta što će potrajati samo desetak minuta... čim pređemo preko vrha, ponovo zaranjamo u noć."

"Nije li pomalo nelagodno... dosadno... biti začauren četrnaest dana?" upita Sedler. Tek kada je već izgovorio pitanje, postalo mu je jasno da je možda napravio budalu od sebe. Ali Molton ga nije

ismejao.

"Videćete", uzvratiti on. "Bilo dan ili noć, pod zemljom je to manje-više svejedno. U svakom slučaju, možete da iziđete kad god zaželite. Neki ljudi čak više vole razdoblje noći; svetlost zemaljska ispunjava ih romantikom."

Jednošin je upravo stigao do najviše tačke na svojoj putanji preko planina. Oba putnika utonuše u tišinu kada su se vrhovi sa obe strane propeli do kraja, a onda stali da nestaju iza vozila. Prošli su kroz barijeru i sada su počeli da se sunovraćuju niz daleko strmije obronke koji su se nadnosili nad Mare Imbrium. Kako su se spuštali, tako je i Sunce njihovom brzinom uzimalo ispred noći, smanjujući se iz luka u nit, iz niti u tačkicu plamena, da bi konačno sasvim iščezlo. U poslednjem trenu lažnog zatona, na sekundu pre no što će ponovo da zarone u mesečevu senku, usledila je čarolija koju Sedler nikada neće zaboraviti. Kretali su se preko jedne grbine koju je Sunce već napustilo, ali je tračnica jednošina, na samo metar iznad stene, još hvatala poslednje zrake. Izgledalo je kao da jure prugom svetlosti bez ikakvog oslonca, plamenom niti koju je znatno pre sazdala neka čarolija nego ljudsko inženjerijsko umeće. A onda su uronili još dublje u tamu i opsene je nestalo. Zvezde su ponovo počele da ispunjavaju nebeski svod, dok su se Sedlerove oči polako ponovo prilagođavale noći.

"Imali ste sreće", reče Molton. "Prevalio sam ovaj put već najmanje stotinak puta, ali još nikad nisam video ništa slično. Ali sada bolje da pređemo u glavnu kabinu - svakog trenutka treba da bude poslužena zakuska. Više i tako nema šta da se vidi."

Teško da je to doslovce tačno, pomisli Sedler. Bleštava svetlost zemaljska, koja je ponovo uspostavljala vladavinu pošto je Sunce iščezlo, preplavljivala je veliku ravniciu koju su drevni astronomi krajnje neprikladno nazvali More kiša. U poređenju sa planinama koje su stajale iza nje, ona nije izgledala spektakularna, ali je i pored toga zaustavljala dah.

"Ostao bih još malo", uzvratiti Sedler. "Nemojte smetnuti s uma da je meni sve ovo potpuno novo; ne bih voleo da nešto propustim."

Molton se prijateljski nasmeja. "Ne mogu vam ništa prebaciti zbog toga", reče on. "Bojim se da ponekad uzimamo olako neke stvari."

Jednošin je sada klizio niz krajnje vrtoglav nagib koji bi na Zemlji bio ravan samoubistvu. Hladna, zelenkasto osvetljena ravnica dizala im se u susret: venac niskih brda, patuljastih u poređenju sa planinama koje behu ostavili za sobom, šarao je liniju neba pred njima. Još jednom, neprirodno blisko obzorje ovog malog sveta počelo je da se zaklapa oko njih. Vratili su se na nivo 'mora'...

Sedler je pošao za Moltonom kroz zastor koji je vodio u glavnu kabinu, gde je stjuard upravo iznosio poslužavnike pred svoje malobrojne putnike. "Da li je kod vas uvek ovako malo sveta?" upita Sedler. "To mi ne izgleda osobito ekonomično."

"Sve zavisi šta podrazumevate pod ekonomičnim", uzvratila Molton. "Većina ovdašnjih stvari izgledaće smešno na vašim bilansnim listama. Nije, međutim, osobito skupa ova usluga. Oprema večno traje, pošto nema ni rđe, niti dejstva vremena. Ova vozila idu na servis tek svakih nekoliko godina."

Bio je to podatak koji Sedler uopšte nije uzeo u obzir. Postojalo je čitavo mnoštvo stvari koje će morati da nauči, a neke od njih jamačno će otkriti na najteži način.

Obed je bio ukusan, ali i neodredljiv. Kao i sva hrana na Mesecu, on je takođe dobijen iz hidroponskih farmi, čije su staklene bašte pod pritiskom zauzimale mnogo kvadratnih kilometara duž polutara. Mesni deo obroka po svoj prilici bio je sintetičkog porekla: imao je ukus govedine, ali Sedler je slučajno znao da jedina krava na Mesecu živi u punoj raskoši u zoološkom vrtu Hiparha. Ovo je bila jedna od onih beskorisnih informacija koje je njegov neprekidno prijemčiv um uvek sakupljao i odbijao da odbaci u zaborav.

Verovatno je obed imao uticaja da ostali astronomi postanu govorniji, budući da su se pokazali veoma prijateljski nastrojeni kada ih je doktor Molton predstavio, pa im je čak uspelo da se nekoliko minuta uzdrže od strukovnih raspravljanja. Bilo je, međutim, očigledno da ih je njegova misija u izvesnoj meri uznemirila. Sedler je lako mogao da zapazi kako se svaki od njih u sebi sabira i razmišlja o tome na šta bi bilo najbolje pozvati se u slučaju da im on zatraži polaganje računa. Uopšte nije sumnjao da bi svi pronašli neku veoma ubedljivu priču, a ako bi ipak pokušao da im doskoči,

nimalo se ne bi libili da ga dovedu u pometnju naučnom argumentacijom. On je već ranije imao prilike da to oseti na vlastitoj koži, premda još nikada u ovakvim okolnostima.

Vozilo se sada nalazilo na poslednjoj deonici puta i do Opservatorije ga je delilo nešto malo više od jednog časa. Vožnja duga šest stotina kilometara preko Mare Imbriuma bila je gotovo pravolinijska i vodoravna, sa izuzetkom kratkog kretanja na istok da bi se izbegli bregovi oko džinovske Arhimedove zaravni. Sedler se udobno smestio, izvadio pribor za pisanje i dao se u neko proučavanje.

Organizaciona karta koju je odmotao prekrila je najveći deo stola. Bila je pregledno odštampana u više boja, već prema raznim odeljcima Opservatorije, ali Sedler je stao da je posmatra prilično nevoljno. Na um mu je palo da je drevni čovek jednom prilikom definisan kao životinja kadra da pravi oruđe. S tim u vezi, ne retko je pomišljao da bi najtačniji opis modernog čoveka mogao da glasi: životinja koja nemilice traći hartiju.

Ispod natpisa 'Direktor' i 'Zamenik direktora' stajala su tri zasebna zaglavlja: UPRAVA, TEHNIČKI SERVISI i OPSERVATORIJA. Sedler je potražio doktora Moltona; da, bio je tu, pod odeljkom OPSERVATORIJA, odmah ispod rukovodećeg naučnika, a na čelu kratkog stuba imena obuhvaćenih zajedničkom odrednicom 'Spektroskopija'. Ispostavilo se da ima šestoricu pomoćnika: sa dvojicom od njih - Džejmisonom i Vilerom - Sedler se upravo upoznao. Preostali putnik u jednošinu, ubrzo je otkrio, uopšte nije bio naučnik. On je na karti imao svoj vlastiti mali odeljak i bio je jedino odgovoran direktoru. Sedler je s razlogom pretpostavio da se u rukama sekretara Vagnala nalazi prilična moć, što znači da bi vredelo poraditi na njemu.

Proveo je dobrih pola časa u proučavanju karte, izgubivši se pri tom potpuno u račvanjima i grananjima, kada neko iznenada uključi radio. Sedleru nije smetala nežna muzika koja je ispunila kabinu; njegova sposobnost koncentrisanja bila je kadra da se uhvati ukoštac i sa gorim ometanjima. A onda se muzika prekide; usledila je kratka pauza, zatim šest otkucaja signala za vreme, da bi se konačno začuo jedan prijatan glas:

"Ovde Zemlja, drugi kanal, međuplanetna mreža. Signal geofizičkog zavoda označio je tačno dvadeset jedan čas po Griniču. Dajemo vesti."

Nije bilo ni pomena od nekih smetnji. Reči su zvučale savršeno razgovetno, kao da dolaze sa neke lokalne stanice. Sedler je, međutim, uočio antenski sistem na krovu jednošina, upravljen prema nebu, tako da je znao da sluša direktan prenos. Reči koje su mu dopirale do ušiju otisnule su se sa Zemlje pre gotovo jedne i po sekunde. U međuvremenu, one su već uveliko prohujale mimo njega i kretale se ka udaljenijim svetovima. Postojali su ljudi do kojih će one putovati još minutima - možda čak i satima, ukoliko su uključeni prijemnici na brodovima Federacije koji su se nalazili sa druge strane Saturna. Glas sa Zemlje neće se ni tu zaustaviti, već će nezadrživo nastaviti da se širi, sve dok ga negde na putu za Alfu Kentaura ne bude prigušilo neprekidno radio-šaputanje samih zvezda.

"Dajemo vesti. Upravo smo primili izveštaj iz Haga da je prekinuta konferencija o planetnim resursima. Poslanici Federacije sutra napuštaju Zemlju, a sledeću izjavu dobili smo iz kabineta predsednika..."

Nije postajalo ništa što Sedler nije očekivao. Ali kada se strah, koji se dugo naslućuje, pretvori u stvarnost, srce uvek obuzme neka zebnja. Bacio je pogled na ostale saputnike i zapitao se shvataju li oni koliko je situacija ozbiljna?

Izgleda da shvataju. Sekretar Vagnal čvrsto je stezao bradu među stisnutim pesnicama; doktor Molton sedeo je zavaljen u stolici, zaklopljenih očiju; Džejmison i Viler su mrgodno i tupo zurili u sto. Pa ipak, sve im je bilo jasno. Njihov posao i udaljenost od Zemlje nisu ih izolovali od glavnog toka zbivanja ljudskog društva.

Bezlični glas, koji je nabrojao neslaganja i protivoptužbe, pretnje tek ovlaš zaodenute eufemizmom diplomatije, kao da je kroz zidove ulivao neljudsku hladnoću Mesečeve noći. Bilo je teško suočiti se sa gorkom istinom i milioni ljudi i dalje će nastaviti da žive u pritvornom raju. Oni će samo slegati ramenima i uzvraćati usiljenom nehajnošću: "Ma ne brini ništa - sve će se to već srediti."

Ali Sedler nije bio tog mišljenja. Sedeći u malom, jarko osvetljenom cilindru, koji je jurio u pravcu severa preko Mora kiša,

polako je postajao svestan da se po prvi put u toku dve stotine godina čovečanstvo suočilo sa pretnjom rata.

2.

Ako dođe do rata, pomisli Sedler, biće to pre posledica tragičnog spleta okolnosti nego neke hotimice vođene politike. Štaviše, neumoljiva činjenica koja je Zemlju dovela u sukob sa njenim bivšim kolonijama ponekad mu je ličila na crni humor koji je zakuvala sama Priroda.

Još pre no što je dobio ovaj nimalo dobrodošli i neočekivani zadatak, Sedler je bio detaljno upućen u glavne pokretačke činioce koji su stajali u zaleđu sadašnje krize. Ona je tinjala već čitavo jedno pokolenje, a iznikla je iz posebnog položaja u kome se nalazila planeta Zemlja.

Ljudska rasa rođena je na svetu koji je po zalihama rudnog bogatstva bio jedinstven u Sunčevom sistemu. Ova igra sudbine omogućila je čovekovoј tehnologiji da se letećim startom otisne na put razvoja, ali kada je konačno stigao do ostalih planeta, morao je na sopstveno iznenađenje i razočaranje da ustanovi kako u pogledu najvitalnijih potreba i dalje zavisi od matičnog sveta.

Zemlja predstavlja najgušću od svih planeta u Sunčevom sistemu. Za njom sledi Venera, ali ona nema nijedan prirodni satelit; sistem Zemlja-Mesec jedinstven je tip dvostrukog sveta među pratiocima naše zvezde. Način na koji je došlo do njegovog formiranja i dalje je obavijen velom tajne, ali zato se zna da je u razdoblju kada je Zemlja bila u rastopljenom stanju Mesec kružio oko nje na znatno manjoj udaljenosti nego danas, izazivajući pri tom džinovske plime i oseke u plastičnoj tvari iz koje mu je sadrug bio sazdan.

Ova neprekidna unutrašnja gibanja uslovala su da Zemljina kora bude bogata teškim metalima - daleko bogatija nego čvrsti omotači svih ostalih planeta: one, naime, drže zapretna svoja rudna blaga duboko u vlastitim nedostupnim jezgrima, gde ih džinovski pritisci i temperature čuvaju od svih čovekovih nastojanja da ih se domogne. I tako, dok se ljudska civilizacija širila sa Zemlje, neprekidno su se smenjivale ionako sve oskudnije zalihe minerala matičnog sveta.

Laki elementi postojali su na ostalim planetama u neograničenim

količinama, ali neki suštinski metali, kao što su živa, olovo, uranijum, platina, torijum i volfram, praktično se nisu mogli naći. Za većinu njih nije bilo nikakvih zamena; uprkos dva stoleća pomnih napora, sinteza velikih razmera ovih dragocenih minerala i dalje nije bila praktična - a moderna tehnologija nije mogla opstati bez njih.

Za nezavisne republike na Marsu, Veneri i velikim satelitima, koje su se sada ujedinile u Federaciju, ova situacija bila je veoma neprijatna, čak kritična. Ona ih je činila zavisnim od Zemlje i sputavala ih da se šire prema granicama Sunčevog sistema. Iako su temeljito istražili asterioide i mesece, pa čak i sitnije gromade preostale iz razdoblja obrazovanja planeta, gotovo da nisu pronašli ništa drugo do stenje i led. Nije im stoga ništa drugo preostalo nego da smerno moljakaju od matične planete svaki ubogi gram od desetak metala koji su za njih bili dragoceniji od zlata.

Samo po sebi to još i ne bi moralo da bude ozbiljno da Zemlja u međuvremenu nije postajala sve ljubomornija na svoje izdanke u toku dve stotine godina od početka osvajanja svemira. Bila je to, pomisli Sedler, veoma stara priča, čiji je možda najklasičniji primer predstavljao odnos između Engleske i američkih kolonija. Nije bez razloga rečeno da se sama istorija nikada ne ponavlja, nego se samo obnavljaju određene istorijske situacije. Ljudi koji su sada upravljali Zemljom bili su daleko inteligentniji od Džordža III; pa, ipak, i oni su počeli da postupaju na isti način kao i nesrećni monarh.

Postojale su olakšavajuće okolnosti za obe strane; njih je uvek bilo. Zemlja je postala umorna; veoma se istrošila šaljući svoje najbolje vrednosti zvezdama. Gledala je kako joj moć izmiče iz ruku i polako shvatila da je već izgubila budućnost. Ali zašto ubrzati taj proces na taj način što će sama izručiti takmacima oruđa koja su im bila potrebna?

Federacija, sa druge strane, gledala je sa izvesnim usiljenim prezirom na svet koji je iznedrio. Ona je domamila na Mars, Veneru i satelite džinovskih planeta većinu najizvrsnijih umova i najpustolovnijih duhova ljudske rase. Tu se nalazila nova granica, koja će zauvek nastaviti da se širi u susret zvezdama. Bio je to najveći fizički izazov sa kojim se čovečanstvo ikada suočilo i on se mogao prihvatiti jedino uz vrhunsko naučno umeće i nepokolebljivu

odlučnost. Ove vrline, međutim, više nisu bile bitne na Zemlji; činjenica da je Zemlja bila potpuno svesna toga nije nimalo olakšavala situaciju.

Sve ovo moglo je dovesti do nesloge i međuplanetnih zađevica, ali nikada i do nasilja. Da bi do toga došlo, bio je potreban neki drugi činilac, neka iskra kadra da izazove eksploziju koja će odjeknuti širom celog Sunčevog sistema.

Ta iskra sada je bila kresnuta. Svet, doduše, to još nije znao, pa i sam Sedler nije imao pojma o tome do pre samo šest meseci. Centralna obaveštajna služba, mračna organizacija čiji je on sada bio nevoljni član, radila je danonoćno da što više ublaži štetu. Matematička teza pod naslovom 'Kvantitativna teorija o obrazovanju oblika Mesečeve prašine' uopšte nije ličila na nešto što bi moglo da započne rat - premda je u prošlosti jedan ništa manje teorijski referat izvesnog Alberta Ajnštajna okončao veliki svetski sukob.

Tezu je pre otprilike dve godine napisao profesor Roland Filips, tih i povučen kosmolog sa Oksforda koji se uopšte nije zanimao za politiku. Referat je bio podnesen u Kraljevskom astronomskom društvu i sada je već postalo prilično teško objasniti mu na zadovoljavajući način zašto još nije objavljen. Nažalost - i upravo je to bila okolnost koja je iz temelja potresla Centralnu obaveštajnu službu - profesor Filips je bezazleno poslao kopije svog rada nekim kolegama na Marsu i Veneri. Preduzeti su očajnički koraci da se ovo predupredi, ali sve je bilo uzalud. Federacija je do sada jamačno već saznala da Mesec nije tako siromašan svet kao što se verovalo tokom poslednjih dve stotine godina.

Nije postojao način da se opozove saznanje koje je procurilo sa Zemlje, ali zato je sada bilo drugih stvari vezanih za Mesec koje Federacija ni po koju cenu nije smela da dokuči. Međutim, ona ih je ipak saznavala; informacije su nekako oticale sa Zemlje do Meseca, da bi se potom dalje širile do planeta.

Kada voda u kući počne da otiče kroz neku rupu u kanalizaciji, pomisli Sedler, zove se vodoinstalater. Ali šta da se radi sa rupom koja se uopšte ne vidi - i koja se može nalaziti bilo gde na površini sveta velikom kao Afrika?

I dalje je posedovao veoma oskudno znanje o cilju, razmerama i

metodama Centralne obaveštajne agencije - i još je jadikovao, premda je to bilo sasvim beskorisno, zbog načina na koji mu je poremećen privatni život. Po obrazovanju je bio upravo ono što je i tvrdio da jeste: knjigovođa. Pre šest meseci, iz razloga koji mu nikada nisu bili objašnjeni i koje po svoj prilici nikada neće saznati, najpre je bio podvrgnut testiranju, a zatim mu je ponuđen jedan posao bez određenih osobenosti. Prihvatio ga je sasvim dobrovoljno, pošto mu je jasno stavljeno do znanja da će ga skupo stajati ako odbije. Od tog trenutka, najveći deo vremena proveo je pod hipnozom, pri čemu je bio kljukan najrazličitijim informacijama i živio isposničkim životom u nekom zabitom uglu Kanade. (Ovo sa Kanadom bilo je samo pretpostavka, pošto se lako moglo dogoditi da se, zapravo, nalazio negde na Grenlandu ili u Sibiru). Sada je stigao na Mesec - sićušni pion u partiji međuplanetnog šaha. Biće veoma radostan kada celo ovo neprijatno iskustvo bude ostalo iza njega. Izgledalo mu je krajnje neverovatno da bi neko ikada mogao dobrovoljno da postane tajni gent. Samo veoma nezrele i neuravnotežene osobe bile su kadre da nađu neko uživanje u jednoj ovako necivilizovanoj radbi.

Postojalo je, doduše, i nekoliko povoljnih okolnosti. Kao običan knjigovođa on nikada ne bi došao u priliku da stigne do Meseca, a iskustva koja će sada steći predstavljala su pravu riznicu za potonje godine. Sedler je oduvek nastojao da stvari sagledava na duge staze, osobito kada bi se nalazio pod pritiskom kakve neprijatne situacije. A trenutna situacija bila je i te kako neprijatna, kako na ličnom, tako i na međuplanetnom nivou.

Bezbednost Zemlje predstavljala je veliku odgovornost, zapravo toliku da ona nikako nije mogla pasti na pleća samo jednog čoveka. Ma koliko zvučalo paradoksalno, veliki zapleti i peripetije planetne politike predstavljali su manje breme od sitnih briga svakodnevnog života. Nekom kosmičkom posmatraču verovatno bi izgledalo veoma nastrano što je Sedleru najviše glavobolja zadavalo jedno jedino ljudsko biće. Da li će mu Žanet ikad oprostiti, pitao se, što će izostati sa proslave njihove godišnjice venčanja? U najmanju ruku, očekivaće da je pozove, a upravo je to bila stvar na koju se on nipošto nije odvažavao. Za svoju ženu i prijatelje, on se i dalje

nalazio na Zemlji, a nije postojao način da ih pozove sa Meseca, pretvarajući se pri tom da je na matičnoj planeti, pošto bi ga vremenski razmak od dve i po sekunde smesta odao.

Centralna obaveštajna služba bila je kadra da sredi mnoge stvari, ali ipak ne toliko moćna da ubrza radio-talase. Ona će isporučiti na vreme Žaneti njegov poklon za godišnjicu - ali joj neće reći kada će se on vratiti kući.

Takođe neće biti u stanju da promeni činjenicu da je on, kako bi prikrio gde se nalazi, morao da slaže ženu u ime svete Bezbednosti.

3.

Kada je Konrad Viler završio upoređivanje traka, ustao je sa stolice i napravio tri kruga po sobi. Po načinu na koji se kretao, svaki starosedelac Meseca lako bi mogao zaključiti da je Viler još novajlija na ovom svetu. Tek se šest meseci nalazio kao član osoblja Opservatorije i još se nije sasvim privikao na slabiju silu teže koja je ovde vladala. Njegove trzave kretnje predstavljale su suštu suprotnost gipkom, gotovo usporenom hodu ostalih žitelja naučne postaje. Ova naglost je, međutim, dobrim delom bila i izraz njegovog temperamenta, nedostatka disciplinovanosti, kao i brzopletosti u donošenju zaključaka. Tri kruga po sobi upravo su bila sračunata na izvesno zauzdavanje tog temperamenta.

Događalo se ranije da pogreši - ali ovoga puta nije bilo nikakve sumnje. Činjenice su bile neosporne, proračuni sasvim jednostavni - a odgovor je ulivao strahopoštovanje. Daleko u dubinama svemira jedna zvezda eksplodirala je nezamislivom žestinom. Viler je bacio još jedan pogled na cifre do kojih je došao, proverio ih po deseti put, a onda se mašio za telefon.

Sidu Džejmisonu nije bilo mило što je prekinut. "Je li to stvarno važno?" progundā on. "Nalazim se u mračnoj komori i radim nešto za starog Mola. U svakom slučaju, moram da sačekam dok se ove ploče ne operu."

"Koliko će to potrajati?"

"Oh, možda pet minuta. Onda bih morao još nešto da svršim."

"Mislim da je ovo preče. Uzeću ti samo nekoliko trenutaka. Nalazim se gore u instrumentacionom 5."

Džejmison je i dalje brisao razvijač sa ruku kada je stigao. Posle više od tri stogine godine, izvesni vidovi postupka za izradu fotografija ostali su sasvim neizmenjeni. Viler, koji je smatrao da se sve može učiniti elektronikom, gledao je na većinu delatnosti svog starijeg kolege kao na ostatke iz doba alhemije.

"Dakle?" upita Džejmison svojim uobičajenim škrtim načinom govora.

Viler pokaza na izbušenu traku koja je ležala na stolu.

"Radio sam rutinsko ispitivanje integratora veličine. Izgleda da je nabasao na nešto."

"On uvek nabasa na nešto", zabruna Džejmison. "Svaki put kad neko kine u Opservatoriji, on misli da je otkrio novu planetu."

Džejmisonov skepticizam nipošto nije bio neosnovan. Integrator je predstavljao prilično nepozudan instrument, tako da su mnogi astronomi smatrali da je od njega više štete nego koristi. Slučaj je, međutim, hteo da on bude omiljeni projekat čoveka koji se trenutno nalazio na položaju direktora, što je isključivalo svaku mogućnost da se preduzme nešto oko naprave pre no što dođe do smene rukovodećeg kadra. Meklorin ju je lično izumeo pre mnogo godina, u doba kada je još imao vremena da se bavi praktičnom astronomijom. Bio je to automatski pas čuvar neba, koji strpljivo čeka godinama da na zvezdanom svodu blesne novi član - 'nova'. Kada bi se to dogodilo, on bi odmah zazvonio i upozorio astronome.

"Pogledaj", reče Viler, "evo snimka. Ne moraš da mi veruješ na reč."

Džejmison je stavio traku u pretvarač, povadio određene brojke i obavio nekoliko brzih računskih operacija. Vilerov osmeh odražavao je olakšanje i zadovoljstvo kada je video kako mu je prijatelj zinuo od čuda.

"Trinaest redova veličine za dvadeset četiri časa! Fantastično!"

"Ja sam dobio trinaest zarez četiri, ali to nije bitno. Kladim se u šta god hoćeš da smo upecali supernovu. I to na maloj udaljenosti."

Dva mlada astronoma zamišljeno se pogledaše u tišini. Konačno, Džejmison prvi prekide ćutanje:

"Odveć je lepo da bi bilo istinito. Nemoj samo da udariš na sva zvona o tome dok ne budemo sasvim sigurni. Držimo je za običnu novu pre no što uradimo spektrogram."

U Vilerovim očima pojavio se sneni pogled.

"Kada je poslednji put zabeležena supernova u našoj Galaksiji?"

"Mislim da je to bila Tihova zvezda... ne, varam se... jedna se javila nešto malo kasnije, oko 1600. godine."

"U svakom slučaju, bilo je poodavno. Ovo bi moglo ponovo da uspostavi dobre odnose između direktora i mene."

"Možda", uzvratil Džejmison suvo. "Za tako nešto stvarno bi bila

potrebna supernova. Idem sada da izradim spektograf, a ti za to vreme sastavi izveštaj. Ne smemo da budemo gramzivi, i ostale opservatorije želeće da uzmu udela u ovome." Bacio je pogled na integrator, koji se vratio svom strpljivom istraživanju neba. "Mislim da si se isplatio", dodade on, "čak i ako nikada više ne budeš pronašao ništa drugo osim navigacionih svetiljki svemirskih brodova."

Sedler je čuo novosti bez osobitog uzbuđenja u zajedničkoj prostoriji jedan čas kasnije. Bio je odveć zaokupljen vlastitim problemima, kao i brdom posla koji ga je čekao, da bi mogao da posveti nešto više pažnje rutinskom programu Opservatorije, čak i onda kada mu je u potpunosti bio razumljiv. Sekretar Vagnal mu je, međutim, ubrzo razjasnio da je najnovije otkriće poprilično daleko od rutinskih zbivanja.

"Ovo je nešto što bi trebalo da stavite na vašu bilansnu listu", reče on razdraganim glasom. "Posredi je najveće astronomsko otkriće u poslednjih nekoliko godina. Hajdemo malo na krov."

Sedler ostavi u vazduhu časopis Time Interplanetary, čiji je britak uvodnik upravo čitao, dok je rasrđenost polako rasla u njemu. Novine su stale da padaju snenon sporošću na koju se teško privikavalo, a on krenu za Vagnalom prema liftu. Uspeli su se pokraj stambenog nivoa, zatim pored upravnog, pa pokraj energetskeg i konačno transportnog, da bi se na kraju obreli u jednoj od malih opservacionih kupola. Plastični mehur jedva da je imao desetak metara u prečniku, a zastori koji su ga štitili tokom lunarnog dana bili su namotani. Vagnal je isključio unutrašnja svetla i oni stadoše da posmatraju zvezde i Zemlju koja je rasla. Sedler je već dolazio ovamo u nekoliko navrata; nije znao za bolje mesto gde se mogao isceliti mentalni zamor.

Na udaljenosti od oko četvrt kilometra, ogromna konstrukcija najvećeg teleskopa koji je čovek ikada sazdao postojano je stajala upravljena prema jednoj tački na južnom delu neba. Sedler je znao da džinovski uređaj nije usmeren ni prema jednoj zvezdi koje su njegove oči mogle da razaberu - štaviše, ni prema jednoj zvezdi koja je pripadala lokalnom svemiru. On je posezao ka samim granicama Vaseljene, do razdaljine od milijardu svetlosnih godina.

A onda, neočekivano, teleskop poče da se okreće u pravcu

severa. Vagnal se prigušeno zakikota.

"Mnogima će se sada dići kosa na glavi", reče on. "Prekinuli smo utvrđeni program da bismo veliki top upravili prema Novi Drakonis. Hajde da je pronađemo."

Vagnal se dao u traganje, konsultujući notes koji je držao u ruci. Sedler je takođe počeo da gleda prema severnom nebu, ali nije mogao da uoči ništa što bi makar i u najmanjoj meri bilo neobično. Sve zvezde su mu izgledale potpuno isto. Ali onda, sledeći Vagnalova uputstva i koristeći se Velikim medvedom i Polarisom kao orijentirima, uspeo je da razabere jednu slabašnu zvezdu sasvim nisko na severnom nebu. Uopšte nije bila impresivna, čak i ako se uzme u obzir da su je do pre samo nekoliko dana mogli zapaziti jedino najveći teleskopi, kao i da joj se sjaj za svega nekoliko časova pojačao sto hiljada puta.

Vagnal je osetio njegovu razočaranost.

"Sada možda ne izgleda odveć spektakularno", reče on kao da se pravda, "ali još se nalazi u usponu. Uz malo sreće, za dan ili dva mogli bismo da prisustvujemo pravoj predstavi."

Da li misli na lunarne ili zemaljske dane, zapita se Sedler. Slično mnogim stvarima na ovom malom svetu, i merenje vremena dovodilo je do pometnje. Svi časovnici radili su prema dvadesetčetvoročasovnom sistemu i držali su se graničnog vremena. Jedna od manjih prednosti ove konvencije ogledala se u tome što je bilo dovoljno baciti pogled na Zemlju da bi se prilično tačno ustanovilo koliko ima sati. Sa druge, pak, strane, kretanje svetlosti i tame na lunarnoj površini nije bilo ni u kakvoj vezi sa onim što su časovnici pokazivali. Sunce je moglo da se nalazi ma gde iznad ili ispod obzorja, dok bi prema satu bilo podne.

Sedler skrenu pogled sa severa prema Opservatoriji. Oduvek je smatrao - nikada ozbiljnije ne razmišljajući o tome - da se opservatorije sastoje od grozda džinovskih kupola, smetnuvši pri tom s uma da na Mesecu, koji je bio bez vremenskih i klimatskih promena, neće biti potrebe da se uređaji stavljaju u posebna zdanja. Reflektor promera hiljadu centimetara i njegov manji sadrug stajali su goli i nezaštićeni u vakuumu svemira. Jedino su im se krhki gospodari nalazili pod zemljom, u okrilju toplote i vazduha svog

zapretenog grada.

Obzorje je bilo gotovo vodoravno u svim pravcima. Iako se Opservatorija nalazila u sedištu velike, ograđene Platonove ravnice, prsten planina koji je opasivao stajao je skriven iza Mesečevog prevoja. Okolni pejzaž bio je jednoličan i pust, lišen čak i običnih brežuljaka koja bi ga učinili interesantnijim. Videla se samo prašnjava zaravan, prošarana tu i tamo zdelastim rupama i manjim kraterima kao i zagonetnim ustrojstvima čoveka, koja su bila upravljena prema zvezdama, nastojeći da im odgonetnu tajne.

Pre no što su krenuli natrag, Sedler je bacio još jedna pogled na Drako, ali je u međuvremenu već smeo s uma koju je od sićušnih zvezda-nekretnica došao da vidi.

"Zbog čega je, zapravo", upita on Vagnala što je mogao obazrivije - budući da nije želeo da povredi sekretareva osećanja, "ova zvezda toliko značajna?"

Vagnal ga pogleda sa nevericom, zatim sažaljivo i konačno sa razumevanjem.

"Vidite", počeo on, "zvezde su vam baš kao ljudi. One koje su dobrog vladanja po pravilu nikada ne privlače mnogo pažnje. I one nas nečemu mogu naučiti, razume se, ali ipak nesravnjivo više saznajemo od onih koje su skrenule sa pravog puta."

"A da li se to skretanje često događa kod zvezda?"

"Svake godine otprilike stotinu njih rasprsnu se samo u našoj Galaksiji, ali to su samo obične nove. Kada dostignu vrhunac, po sjajnosti mogu da i za sto hiljada puta da premaše Sunce. Nasuprot njima, supernove su nesravnjivo ređe i znatno uzbudljivije pojave. Još ne znamo šta je njihov uzročnik, ali kada se jedna zvezda pretvori u supernovu, ona može da postane nekoliko milijardi puta svetlija od Sunca. U stvari, njena blistavost tada nadmaša sabran sjaj svih ostalih zvezda u galaksiji."

Sedler se za časak zamislio. Ono što je upravo čuo nesumnjivo je bilo dovoljno da nagna čoveka da se na trenutak bešumno povuče u sebe.

"Ono, međutim, što je posebno važno", nastavi Vagnal strasno, "jeste da se ništa slično nije dogodilo od časa kada su pronađeni teleskopi. Poslednja supernova u našoj Galaksiji zasjala je pre šest

stotina godina. U međuvremenu, bilo ih je čitavo mnoštvo u drugim galaksijama, ali njihov ogromna udaljenost onemogućuje neko detaljnije proučavanje. Ova nam se, međutim, nalazi pred samim kućnim pragom. Ta činjenica postaće sasvim očigledna kroz svega nekoliko dana. Za nekoliko časova njen sjaj neće više imati takmaca na nebu, sa izuzetkom Sunca i Zemlje."

"A šta očekujete da saznate njenim izučavanjem?"

"Eksplozija supernove predstavlja pojavu najvećih razmera za koju se zna da se odigrava u prirodi. Ispitujući je, bićemo u stanju da pratimo ponašanje materije pod uslovima spram kojih situacija u jezgru tek detonirane atomske bombe izgleda krajnje bezazleno i spokojno. Ali ako vi spadate u one ljude koji uvek u svemu traže i neku praktičnu stranu, onda je svakako od osobite važnosti ustanoviti zbog čega zvezde eksplodiraju. Jednoga dana će, uostalom, i naše Sunce možda odlučiti da krene tim putem."

"U tom slučaju", uzvratila Sedler, "ne bi mi se baš dopalo da to saznam unapred. Šta mislite, da li će sa ovom supernovom biti uništene i neke planete?"

"To je apsolutno nemoguće ustanoviti. Ali mora da se prilično često događa zato što najmanje jedna zvezda od deset ima planete."

Bila je to pomisao od koje čoveka podilazi žmarci. U svakom trenutku, negde u Vaseljenu po jedan ceo sunčev sistem, sa neobično nastanjenim svetovima i civilizacijama, mogao je nemilosrdno da bude satrt u kosmičkom ognju. Život je predstavljao krhku i tananu pojavu, koja je počivala na oštrici noža između hladnoće i toplote.

Ali čoveku kao da nisu bile dovoljne opasnosti kojima ga je izlagala Priroda. On je pored toga još i samome sebi podizao lomaču.

Ista pomisao pala je na um i doktoru Moltonu, ali za razliku od Sedlera, on joj je odmah suprotstavio jednu veselu. Nova Drakonisa bila je udaljena više od dve hiljade svetlosnih godina; blesak njenog praska putuje svemirom još od rođenja Hrista. U međuvremenu, svetlosni vesnik njenog kraha prohujao je kroz milione sunčevih sistema, uzbunivši pri tom žitelje hiljadu svetova. Čak i u ovom

trenutku, sigurno su postojali i drugi astronomi, raštrkani po površini kugle prečnika četiri hiljade svetlosnih godina, koji su pomoću instrumenata sličnih njegovim registrovali zračenja ovog sunca na umoru, kako se ono sve dalje širilo prema granici Vaseljene. Bila je još neobičnija pomisao da će neuporedivo udaljeniji posmatrači, od kojih će nas deliti toliko prostranstvo da će im cela naša Galaksija izgledati tek kao slabašna mrlja svetlosti, opaziti kroz stotinak miliona godina kako je vaseljensko ostrvo u kome se mi nalazimo za trenutak udvostručilo svoj sjaj...

Doktor Molton je stajao za kontrolnim pultom u prigušeno osvetljenoj prostoriji koja mu je bila i laboratorija i radionica. Nekada se malo razlikovala od ostalih ćelija koje su ulazile u sastav Opservatorije, ali već dugo vremena ona je odisala osobenom ličnošću svog žitelja. U jednom uglu stajala je vaza sa veštačkim cvećem - nešto što je u isti mah bilo neprilično i dobrodošlo na jednom ovakvom mestu. Ovo je predstavljalo jednu Moltonovu nastranost, koju mu niko nije zamerao. Budući da je izvorna lunarna vegetacija bila krajnje nepodesna za ukrašavanje, nije mu ništa drugo preostalo nego da pribegne tvorevinama od voska i žice, koje su naročito za njega umešno bivale pravljene u Središnjem Gradu. Umeo je tako znalački i nadahnuto da ga raspoređuje i udešava, da je izgledalo kao da svakog dana ima novi buket.

Ponekad bi Viler terao šegu sa njim zbog ovog hobija, tvrdeći kako to dokazuje da ga ophrvava nostalgija i da želi da se vrati na Zemlju. Proteklo je, međutim, više od tri godine otkako je doktor Molton trebalo da se vrati u svoju rodnu Australiju, ali njemu kao da se nije žurilo. Često je isticao da ovde ima posla i za sto ljudskih vekova, a uz to je još i voleo da sakuplja svoje odmone i dopuste kako bi ih na kraju što više ujedno iskoristio.

Uz cveće su stajali nizovi metalnih ormanića u kojima su se nalazile na hiljade spektograma što ih je Molton sakupio tokom svojih istraživanja. On nije bio, kako je često naglašavao, teorijski astronom. Sve što je radio sastojalo se u tome da posmatra i registruje; ostale je čekao zadatak da rastumače to što je on pronašao. Ponekad bi kod njega banuo neki nadobudni matematičar, tvrdeći kako ta i ta zvezda nipošto ne može da ima baš takav

spektar. Molton bi onda zavirio u svoju arhivu, pažljivo proverio da se nije potkrala neka greška, a zatim uzvratilo: "Ne krivite mene. Stavite to na dušu stare Majke Prirode."

Ostatak sobe bio je zapreten gomilama uređaja čija bi namena bila potpuno nerazumljiva laiku, a neretko bi dovela u nedoumicu i mnoge astronome. Većinu tih sprava Molton je sam napravio, ili bar projektovao, a onda ih prepustio pomoćnicima da ih konstruišu. Tokom poslednja dva stoleća, svaki praktični astronom morao je da se pored svog glavnog poziva razume još i u elektroniku, inženjerstvo i fiziku - a kako su cene instrumenata neprekidno rasle, valjalo mu je pored toga da stekne i umešnost pravog diplomate.

Elektronske komande bešumno su se razmилele kroz kablove kada je Molton pritisnuo dugmad za desnu ascensiju i deklinaciju. Visoko iznad njegove glave, džinovski teleskop, sličan kakvom mamutskom topu, glatko je počeo da klizi prema severu. Ogromno ogledalo na dnu cevi sabiralo je količinu svetlosti koja je za više od milion puta bila veća od one koju je ljudsko oko bilo kadro da registruje, da bi je potom zapanjujućom tačnošću fokusiralo u jedinstven snop. Odbijajući se od ogledala do ogledala kao niz periskop, taj snop je konačno stigao do Moltona koji je potom sa njim mogao da čini šta mu je volja.

Začulo se kucanje na vratima i u prostoriju je ušao Džejmison, noseći sa sobom još vlažne fotografske ploče.

"Poslednje ekspozicije su izvrsne!" uzviknu ponosno. "Jasno se vidi gasni omotač koji se širi oko nove. Brzina mu se slaže sa Doplerovim pomakom koji si ti dobio."

"To sam i pretpostavljao", zabrunđa Molton. "Daj mi ih."

Počeo je da proučava ploče, dok je otpozadi dopiralo zujanje električnih motora spektrometra koji je izvodio automatsko traganje. Bili su to negativni, razume se, ali on je, kao i svi astronomi, bio naviknut na to i mogao je da se razabere na njima, baš kao da je imao u ruci pozitivne.

U središtu se nalazio mali disk koji je označavao Novu Drakonis, oprljen emulzijom preekspozicionosti. Oko njega je, jedva vidljiv golim okom, stajao tanušni prsten. Kako dani budu prolazili, Molton je znao, prsten će se širiti sve dalje i dalje u svemir, sve dok se

konačno ne rastoči. Izgledao je tako mali i beznačajan da um naprosto nije bio kadar da shvati šta zapravo predstavlja.

Pogledi su im trenutno ponirali u prošlost, do jedne katastrofe koja se dogodila pre dve hiljade godina. Posmatrali su plamenu opnu, toliko vrelu da se još nije ohladila ni do belog usijanja, koju je zvezda šiknula u svemir brzinom od mnogo miliona kilometara na čas. Šireći zid ognja progutao bi i najmoćniju planetu, uopšte ne izgubivši na brzini; gledan sa Zemlje, međutim, on je bio tek slabašan prsten na samim granicama vidljivosti.

"Pitam se", reče Džejmison tiho, "da li ćemo ikada ustanoviti zbog čega zvezde to čine?"

"Ponekad", uzvratu Molton, "dok slušam radio, pomislim da bi baš bilo zgodno ako bi se to dogodilo. Vatra je dobar sterilizator."

Džejmison je očigledno bio preneražen; ovo nije ličilo na Moltona, čija je gruba spoljašnost ni malo uspešno prikrivala njegovu duboku unutrašnju toplinu.

"Ne misliš valjda ozbiljno!" usprotivi se on.

"U stvari, ne. Prilično smo uznapređovali tokom proteklih miliona godina, a uz to smatram da bi astronom morao da bude strpljiv. Ali zar ne vidiš u kakvu glupost sada srljamo - zar se nisi zapitao kako će se sve to okončati?"

Postojala je izvesna strast, dubina osećanja iza reči koje su snažno delovale na Džejmisona i izazvale nemir u njemu. Molton nikad ranije nije otvorio srce - nikada, zapravo, nije pokazao da ga bilo šta ozbiljnije zaokuplja izvan njegove struke. Džejmison je odmah shvatio da je upravo prisustvovao trenutnoj slabosti jedne čelične kontrole. To je dalo podstreka nečemu u njegovom umu i u mentalnom pogledu on je reagovao kao zastrašena životinja suočena sa šokom prepoznavanja.

Nekoliko dugih trenutaka dvojica naučnika međusobno su se posmatrala, odmeravajući se, razmišljajući, posežući preko jaza koji razdvaja svakog čoveka od njegovog bližnjeg. A onda, uz piskutavo zujanje, automatski spektrometar je obznanio da je okončao svoj posao. Napetost je splasnula; svetom oko njih ponovo je zavladała svakodnevnica. I tako, trenutak koji je mogao da se izrodi u nešto što

bi imalo nesagledive posledice zatitrao je začas na samom rubu postojanja, da bi onda skliznuo natrag u Limb.

4.

Sedler je znao da je neosnovano očekivati da dobije svoju sopstvenu kancelariju; najviše čemu se mogao nadati bio je jedan skroman sto u nekom uglu računovodstva i upravo je tako bilo. Ali to ga nije zabrinjavalo; ionako je želeo da izazove što manje neprilika, kao i da bez potrebe ne privlači pažnju; uostalom, za samim stolom neće provoditi mnogo vremena. Završne verzije izveštaja sastavljao je u osami svoje sobe - jedne od stotinu istovetnih ćelija na boravišnom nivou - sićušne prostorije u kojoj je čovek neizostavno počinjao da pati od klaustrofobije.

Bilo mu je potrebno više dana da bi se potpuno prilagodio veštačkom životu. Ovde, u srcu Meseca, vreme nije postojalo. Žestoke promene temperatura između lunarnog dana i noći nisu prodirale dublje od metar ili dva u stenu; naizmenični talasi toplote i hladnoće sasvim su gubili na snazi pre no što bi stigli do ljudske postaje. Jedino su čovekovi časovnici otkucavali sekunde i minute; svakih dvadeset četiri časa svetlost u hodnicima bi se pritulila, što bi stvaralo privid noći. Ali čak ni tada Opservatorija nije spavala. Bez obzira na doba dana, neko se uvek nalazio na dužnosti. Astronomi su, razume se, od vajkada stekli naviku da rade u neobično vreme, što je najvećma oneraspoloživalo njihove žene (sa izuzetkom onih prilično čestih slučajeva kada su žene ujedno bile i stronomi). Ritam življenja na Mesecu nije im, dakle, pričinjavao dodatne poteškoće; ovdašnji način života jedino je zadavao glavobolje inženjerskom osoblju, koje je moralo da vodi računa o vazduhu, energiji i ostalim mnogobrojnim faktorima funkcionisanja Opservatorije, s obzirom na 24-časovni ciklus.

Posmatrano u celini, pomisli Sedler, ovakva situacija najviše je pogodovala ljudima iz uprave. Niko nije obraćao pažnju da li su odeljenja za administrativne poslove, zabavu i trgovinu zatvorena po osam časova dnevno (što se neizostavno događalo) sve dok su neprekidno bile otvorene bolnica i kuhinja.

Sedler je na svaki način nastojao da se nikome ne zameri i verovao je da mu je to bar za sada pošlo za rukom. Imao je prilike da

se lično upozna sa svim lokalnim glavešinama, sa izuzetkom samog direktora - koji se trenutno nalazio na Zemlji - a iz viđenja je poznavao više od pola žitelja Opservatorije. Prema unapred utvrđenom planu, nameravao je da pomno poradi na svakom odeljenju, sve dok se temeljito ne upozna sa pravim stanjem stvari. Kada to bude obavio, sešće da o svemu zrelo razmisli nekoliko dana. Postojali su poslovi koji se naprosto nisu mogli požuriti, bez obzira na hitnju.

Hitnja - da, to je bio glavni problem. U više navrata mu je stavljeno do znanja, na prilično ljubazan način, da je došao u Opservatoriju u krajnje nezgodno vreme. Narasla politička napetost držala je nerve male zajednice gotovo na granici kidanja i svi su bili veoma razdražljivi. Nova Drakonis je, doduše, donekle poboljšala situaciju, budući da su svi digli ruke od baktanja trivijalnim političkim problemima otkako je na nebu zasijala ova jedinstvena zvezda. Isto tako, niko više nije bio osobito raspoložen da se petlja oko finansija, što im Sedler nije mogao zameriti.

Sve vreme koje nije posvećivao istrazi provodio je u zajedničkoj prostoriji, gde se osoblje postaje odmaralo kada nije bilo na dužnosti. Tu se nalazio centar društvenog života Opservatorije, što mu je pružalo idealne mogućnosti da prouči muškarce i žene koji su sami sebe izgnali ovde za dobro nauke - ili, alternativno, zarad prilično velikih plata kojima su se nauci manje predane osobe privlačile na Mesec.

Iako Sedler nije bio ljubitelj ogovaranja i znatno se više zanimao za činjenice i brojke nego za ljude, ipak je bio svestan da se ni ta prilika ne sme propustiti. U stvari, uputstva su mu u ovom pogledu bila sasvim određena, i to na način koji se njemu činio nepotrebno ciničan. Sa druge strane, takođe se nije moglo poreći da je ljudska priroda uglavnom svuda ista, među svim klasama i na svim planetama. Sedler se domogao veoma korisnih informacija naprosto samo tako što je stajao dovoljno blizu nekoj grupi koja je razgovarala u baru...

Zajednička prostorija projektovana je i napravljena sa velikom umešnošću i ukusom, a foto-murali na zidovima, koji su se neprekidno menjali, gotovo da su odagnali svaki utisak da se ova

prostrana sala zapravo nalazi duboko u Mesečevoj kori. Arhitekta je dao oduška svojoj ćudi tako što je ugradio otvoreni kamin u kome je krajnje uverljiva kamara trupaca neprekidno gorela, uopšte se ne trošeći. Ovo se veoma dopalo Sedleru, koji nikada nije video ništa slično na Zemlji.

Postepeno mu je uspelo da stekne priličan ugled u društvenim igrama i neobaveznom ćaskanju, tako da je već uživao status prihvaćenog člana osoblja, što mu je omogućilo da se upozna sa većinom lokalnih skandala. Ako se izuzme činjenica da su žitelji Opservatorije bili ljudi izuzetno visoke inteligencije, ovdašnje društvo predstavljalo je svojevrsan mikrokosmos same Zemlje. Sa izuzetkom ubistva (a i to je verovatno bila samo stvar vremena), gotovo sve što se zbivalo u zemaljskom društvu događalo se i ovde. Sedlera je retko kada nešto moglo iznenaditi, a ponajmanje ova okolnost. Naprosto se moralo očekivati da će svih šest devojaka iz odeljenja računara nakon nekoliko nedelja provedenih u pretežno muškoj zajednici steći ugled koji se jedino mogao opisati kao sumnjiv. Takođe nije izgledalo čudno što šef inženjera nije u dobrim odnosima sa zamenikom upravnika, odnosno što profesor 'X' misli da je doktor 'Y' dokazani ludak; bilo je sasvim razumljivo i šuškanje da gospodin 'Z' vara na hiperkanasti. Svi ovi podaci nisu neposredno zanimali Sedlera, premda ih je on sakupljao sa velikom pažnjom. Oni su naprosto dokazivali da Opservatorija predstavlja jednu veliku, srećnu porodicu.

Sedler se upravo pitao koji li je veseljak napisao NE IZNOSITI IZ SALE preko bedara raskošne lepotice na naslovnoj strani prošlomesečnog broja časopisa Triplanet News, kada je Viler kao furija banuo unutra.

"Šta je sad?" upita Sedler. "Da niste otkrili još jednu novu? Ili možda tražite neko rame na kome biste se isplakali?"

Bio je dovoljan samo jedan pogled da pogodi kako je ovo poslednje posredi, odnosno da će upravo njegovo rame, u nedostatku nečeg pogodnijeg, poslužiti svrsi. Otkako je došao u Opservatoriju, sa Vilerom se možda najprisnije upoznao. Iako je ovaj astronom bio jedan od najmađih članova naučnog osoblja, već je stekao zavidan ugled. Njegova sarkastična duhovitost, nedostatak

uvažavanja prema pretpostavljenima, pouzdanje u vlastito mišljenje, kao i opšta sklonost ka raspravljanju o svemu i svačemu nikako nisu dopuštali da ostane u zapećku. Štaviše, Sedler je čuo, čak i od onih koji nisu osobito voleli Vileru, da je on sjajan naučnik i da će daleko dogurati. U ovom trenutku, međutim, kao da nije umeo da iskoristi sveopštu blagonaklonost koju mu je donelo otkriće Nove Drakonis, a što je samo po sebi bilo dovoljno da mu zajemči dobar glas do kraja karijere.

"Tražio sam Vagtejla, ali nije u kancelariji; želeo bih da uložim žalbu."

"Sekretar Vagnal", odgovori Sedler, naglasivši ispravku što je mogao prekornije, "otišao je do hidroponika pre pola časa. A ako mi dozvolite jednu opasku, nije li pomalo neobično da vi ulažete žalbu, umesto da ona bude uložena protiv vas?"

Viler se široko osmehnu, što je njegovom licu dalo neverovatan i obezoružavajući dečački izgled.

"Bojim se da ste u pravu. Znam da bi sve to trebalo da ide po propisima i na predviđen način - ali nagoni me hitnja. Upravo mi je neka budala, koja se neovlašćeno spustila, upropastila puna dva časa rada."

Sedler je morao munjevito da poveže stvari da bi shvatio značenje onoga što je Viler rekao. Odmah se setio da ovaj deo Meseca predstavlja zaštićeno područje; nijedan brod nije smeo da preleti preko severne hemisfere pre no što o tome obavesti Opservatoriju. Zaslepljujući sjaj jonskih raketa, koji bi registrovao neki od džinovskih teleskopa, mogao je da upropasti fotografske ekspozicije i da nanese grdnu štetu osetljivim instrumentima.

"Zar vam nije palo na um da je možda posredi bio neki hitan slučaj?" upita Sedler kome je iznenada sinula ova pomisao. "Vaš posao je, nažalost, stradao, ali nije isključeno da se brod nalazio u velikoj neprilici."

Viler očigledno nije došao na ovu ideju, tako da mu je ljutnja najednom splasnula. Bespomoćno je pogledao Sedlera, kao da ga pita šta mu sad valja činiti. Sedler odloži časopis koji je čitao i ustade.

"Najbolje da svratimo do komunikacionog odeljenja", reče on.

"Oni će sigurno znati šta se dogodilo. Nadam se da nećete imati ništa protiv ako i ja pođem sa vama."

Sedler nikada nije propustio da pribegne ovakvim ugladenim formama ophođenja, budući da je stalno imao na umu da ovde u dobroj meri zavisi od predusretljivosti drugih. Osim toga, oduvek je predstavljalo dobru taktiku pustiti ljude da misle kako vam čine usluge.

Viler se smesta saglasio sa predlogom i spremno pohitao prema komunikacionom odeljenju, kao da je on došao na ovu pomisao. Signalni ured nalazio se u velikoj, besprekorno urednoj prostoriji na najvišem nivou Opservatorije, samo nekoliko metara ispod lunarne kore. Ovde su bili postavljeni automatska telefonska centrala, koja je sačinjavala centralni nervni sistem Opservatorije, kao i sistem monitora i odašiljača koji su držali ovu daleku naučnu postaju u stalnoj vezi sa Zemljom. O celom kompleksu se starao dežurni oficir, koji je, radi sprečavanja slučajnih poseta, uključio veliku svetleću tablu na kojoj je pisalo: NEOVLAŠĆENIM OSOBAMA ULAZ STROGO I NEOPOZIVO ZABRANJEN.

"Ovo se ne odnosi na nas", reče Viler, otvarajući vrata.

Istog časa suočio se sa još većim upozorenjem, čiji je sadržaj predstavljao suštu suprotnost onome što je upravo kazao: OVO SE ODNOSI NA VAS. Ni malo ne hajući, on se okrenu prema Sedleru, osmehnuo se i dodao: "Sva mesta u koja je ulaz stvarno zabranjen drže se pod ključem, zar ne?" Pa ipak, nije se usudio da naprosto otvori i naredna vrata, već je pokucao i sačekao da jedan dokon glas kaže: "Napred."

Dežurnom oficiru, koji je upravo rastavljao jedan voki-toki uređaj za skafander, kao da nimalo nije bilo krivo što je dobio posetu. Smesta je pozvao Zemlju i zatražio od Kontrole saobraćaja da ustanovi kako to da se jedan brod obreo u Mare Imbriumu, a da niko prethodno nije o tome obavestio Opservatoriju. Dok su čekali da stigne odgovor, Sedler je počeo da šeta među naslaganom opremom.

Bilo je odista iznenađujuće da je potrebno toliko uređaja samo da bi ljudi mogli da razgovaraju na daljinu, odnosno da razmenjuju slike na relaciji Mesec-Zemlja. Sedler, koji je znao da tehničari strasno

vole da objašnjavaju svoj posao svakome ko za to pokaže iskreno zanimanje, postavio je nekoliko pitanja, nastojeći pritom da dobije što rečitije odgovore. Bilo mu je milo što još nikome nije palo na pamet da se zapita o njegovim krajnjim pobudama; to mu je omogućavalo da bez teškoća pouzdano ustanovljava da li bi lokalno osoblje moglo da obavlja svoj posao i za polovinu novca koji trenutno dobija. Uglavnom je bio prihvaćen kao radoznao i ljubopitljiv posmatrač, budući da većina njegovih pitanja nije imala nikakve veze sa finansijama.

Odgovor sa Zemlje stigao je preko teleprintera ubrzo nakon što je dežurni oficir okončao svoj kratak kurs iz telekomunikacija. Poruka je bila pomalo zbunjujuća:

VANREDNI LET. VLADINA MISIJA. NIJE IZDATO NIKAKVO UPOZORENJE. PREDVIĐAJU SE DALJA SPUŠTANJA. ŽALIMO ZBOG NEPRIJATNOSTI.

Viler je zurio u odštampane reči kao da ne veruje sopstvenim očima. Sve do ovog trenutka, nebo Opservatorije predstavljalo je neprikosnoveno područje. Sva je prilika da nijedan kaluđer suočen sa skrnavljenjem svog manastira ne bi napravio ovakva izraz lica.

"Sada su stvarno prekardašili!" gotovo se zagrcnuo. "Šta će biti sa našim programom?"

"Ne budi naivan, Kon", reče dežurni oficir prekorno. "Zar ne slušaš vesti? Ili si možda bio odveć zauzet buljenjem u tu tvoju novu? Ova poruka znači samo jedno. Napolje, u moru, počelo je da se odigrava nešto tajno. I sam verovatno pogađaš šta se iza toga krije."

"Znam", reče Viler. "U pitanju je jedna od onih zamaskiranih ekspedicija koje tragaju za teškim metalima, u nadi da ih Federacija neće prva pronaći. Sve je to beskrajno detinjasto."

"Zbog čega mislite da je baš to posredi?" upita oštro Sedler.

Sedler još nije bio 'u gradu' - kako se nazivao odlazak u glavno mesto - ali nije imao razloga da ne veruje. Vilerovo objašnjenje bilo je veoma verovatno, osobito s obzirom na trenutnu situaciju.

"Mi treba da izvučemo što možemo više iz toga, pretpostavljam", reče dežurni oficir, lativši se ponovo čeprkanja po voki-tokiju. "U svakom slučaju, postoji jedna uteha. Sve se to zbiva južno od nas -

na suprotnoj strani neba od one gde se nalazi Drako. Prema tome, neće te mnogo ometati u poslu, zar ne?"

"Nadam se da neće", progundā Viler nevoljno. Za trenutak je izgledao veoma snužden. Razume se, nije želeo - daleko od toga - da ga nešto sputava u radu. Ali očekivao je da će prisustvovati dobroj borbi; pomalo ga je razočarala okolnost da je ta mogućnost tako lako otpala.

Više nije bila potrebna upućenost u tajne astronomije da bi se razabrala Nova Drakonis. Uz rastuću Zemlju, ona je postala daleko najsvetlije nebesko telo. Čak je i Venera, koja se kretala za Suncem na istok, izgledala bledo i neugledno u poređenju sa ovim nadmenim novajlijom. On je već počeo da stvara jasno uočljivu senku, a sjaj mu se i dalje povećavao.

Prema izveštajima dobijenim preko radija, supernova se dole na Zemlji sada već mogla videti i po danu. Njena pojava je zakratko istisnula politiku sa naslovnih strana, ali pritisak događaja već joj je polako vraćao izgubljeni primat. Ljudi nisu bili kadri da dugo drže večnost u središtu pažnje; osim toga, Federacija se nalazila na udaljenosti od samo nekoliko svetlosnih minuta, a ne svetlosnih vekova.

5.

I dalje su postojali oni koji su smatrali da bi čovek bio srećniji da se nije otisnuo sa matične planete; ali sada je već bilo prilično kasno da se na ovom planu nešto izmeni. U svakom slučaju, da je ostao na Zemlji, on više ne bi bio čovek. Nemir koji ga je pokretao da se otiskuje uzduž i popreko vlastitog sveta, koji ga je nagonio da pohrli put neba i da zaroni u mora, ne bi se uspokojio sve dok bi ga Mesec i planete mamili iz kosmičkih dubina.

Kolonizovanje Meseca predstavljalo je spor, tegoban, ponekad tragičan i basnoslovno skup poduhvat. Dva stoleća nakon prvog spuštanja na Zemljin džinovski satelit, njegov najveći deo i dalje je bio neistražen. Svaka pojedinost je, razume se, kartografisana iz svemira, ali više od polovine ovog krševitog globusa još nije bilo neposredno ispitano.

Središnji Grad i ostale baze, podignuti uz mnogo napora, bili su samo ostrvca života u ogromnoj divljini, oaze u utihloj pustinji zaslepljujuće svetlosti ili mastiljaste tame. Mnogi su se još uvek pitali da li je toliki trud neophodan za puki opstanak uopšte isplativ, budući da je kolonizovanje Marsa i Venere nudilo znatno povoljnije mogućnosti. Ali uprkos svim glavoboljama i problemima koje mu je zadavao, čovek naprosto nije mogao bez Marsa. Bio je to njegov prvi mostobran u svemiru, koji je i dalje predstavljao ključ za sve planete. Brodovi koji su leteli sa sveta na svet upravo su se ovde opskrbljivali potrebnim zalihama goriva, puneći svoje rezervoare veoma sitnim zrcima prašine, koja su potom jonske rakete izbacivale u naelektrisanim mlazovima. Dobiti ovu prašinu sa meseca bilo je znatno lakše nego dobavljati je iz džinovskog gravitacionog polja Zemlje, što je za posledicu imalo desetostruko smanjenje cene svemirskih putovanja. U stvari, bez Meseca kao postaje za snabdevanje gorivom, ekonomičan kosmički let nikada ne bi bio moguć.

Takođe se ispostavilo, u saglasnosti sa predviđanjima astronoma i fizičara, da on ima i ogroman naučni značaj. Izbavljena konačno iz zatočeništva u Zemljinoj atmosferi, astronomija je divovskim

koracima krenula napred, a gotovo da nije bilo grane nauke koja nije izvukla neku korist od lunarnih laboratorija. Sve je to doprinelo da zemaljski državници, ma koliko inače ograničeni bili, dobro utuve jedan nauk. Naučno istraživanje predstavljalo je životni sok civilizacije; bilo je to jedino ulaganje za koje je postojalo čvrsto jemstvo da će se večno isplaćivati...

Lagano, uz česta neprijatna nazadovanja, čovek je otkrio najpre kako da opstane, zatim da živi i konačno da napreduje na Mesecu. Izumeo je čitave nove tehnike vakuumskog inženjeringa, arhitekture pri niskoj sili teže, kontrole vazduha i temperature. Porazio je demonske blizance lunarnog dana i lunarne noći, premda je stalno morao da bude na oprezu od njihovih pohara. Plamena toplota mogla je da mu satre kupole i razmrskana zdanja, dok je okrutna hladnoća bila kadra da razori svaku metalnu strukturu koja nije bila predviđena za suočavanje sa sabijanjem bez ikakvog premca na Zemlji. Ali, ovi problemi konačno su premošćeni.

Svi novi i preduzimljivi poduhvati izgledaju, posmatrani izdaleka, rizičniji i teži. Takav je bilo i sa Mesecom. Problemi koji su bili nerešivi pre osvajanja Meseca sada su već postali deo lunarnog folklor. Prepreke koje su dovodile do očajanja prve istraživače sada je već gotovo prekrilo veo zaborava. Po tlu kojim je čovek nekada jedva koračao jednošini su sada razvozili turiste sa Zemlje u raskošnoj udobnosti...

Bilo je i retkih slučajeva kada su uslovi na Mesecu više koristili nego štetili osvajačima. Jedan od primera predstavljao je i pitanje lunarne atmosfere. Na Zemlji bi ona važila za pristojan vakuum i odista ovde gotovo da nije imala nikakvog uticaja na astronomska osmatranja. Sa druge, pak, strane, njeno prisustvo služilo je kao veoma delotvoran štit protiv meteora. Zemljina atmosfera zadržava većinu meteora pre no što stignu do na sto kilometara iznad površine; oni su pomno ispitani i na drugim svetovima, gde su se kretali kroz gasni omotač ne gušći od Mesečevog. Na kraju se ispostavilo da je lunarna nevidljiva protivmeteorska zaštita još efikasnija od Zemljine, budući da se ona, zahvaljujući niskoj sili teže, prostire znatno dalje u kosmos.

Verovatno je najznačajniji podvig prvih istraživača bilo otkriće

biljnog života. Odavno se podozrevalo, na osnovu neobičnih mena svetlosti i senke u pojedinim kraterima, kao što su Aristarhov i Eratostenov, da na Mesecu postoji izvesna vrsta vegetacije, premda se teško moglo shvatiti kako ona uspeva da opstane pod tako negostoljubivim uslovima. Eventualno se dopuštala mogućnost da je reč o primitivnim oblicima lišajeva ili mahovina i naučnici su bili veoma radoznali da ustanove na koji se način održavaju na Mesecu.

Ova pretpostavka, međutim, bila je potpuno pogrešna. Valjalo je malo suvislije razmisliti da bi se shvatilo kako potencijalne lunarne biljke uopšte ne mogu da budu primitivne, već veoma specijalizovane - izuzetno usavršene, zapravo, kako bi bile kadre da se uhvate u koštac sa krajnje nepogodnom sredinom. Primitivne biljke bile su isto tako nespojive sa Mesecom kao i primitivni čovek.

Najrasprostranjeniji biljni oblik na Mesecu bilo je zdepasto, često loptasto rastinje, slično kaktusima. Njegova rožnata kora sprečavala je gubitak dragocene vode i mestimično je bila prošarana prozračnim 'prozorima' kroz koje je ulazila Sunčeva svetlost. Ova zapanjujuća improvizacija, iako je mnogima izgledala iznenađujuće, nije bila jedinstvena. U istom obliku, ona se nezavisno razvila i kod izvesnih pustinjačkih biljaka u Africi koje su bile suočene sa istovetnim problemom hvatanja Sunčeve svetlosti bez gubljenja vode.

Najosobenije svojstvo lunarnih biljaka bio je, međutim, njihov dovitljiv mehanizam za skupljanje vazduha. Složen sistem zakrilaca i zalistaka, sličan onome kojim izvesna morska stvorenja proteruju vodu kroz svoja tela, imao je funkciju svojevrsnog kompresora. Biljke su bile strpljive; godinama su mogle da čekaju duž velikih pukotina koje bi povremeno iznenadile razrađene oblačke ugljenika ili sumpor-dioksida iz unutrašnjosti Meseca. Kada bi se to dogodilo, zakrilca bi se mahnito dala na posao i neobične biljke usisale bi u svoje pore svaki molekul koji bi prošao pokraj njih pre no što bi se kratkovečna lunarna magla razišla u neophodno stanje ne mnogo različito od vakuuma, koje je bilo sve što je preostalo od Mesečeve atmosfere.

Takav je bio čudan svet na kome je sada živelo nekoliko hiljada ljudskih bića. Uprkos svoj njegovoj tegobnosti, ona su ga volela i više se ne bi vraćala na Zemlju gde je život bio lak, pa stoga i gotovo

lišen podsticaja na poduhvate i preduzimljivosti. U stvari, lunarna kolonija, koja je, doduše, u ekonomskom pogledu bila vezana za Zemlju, imala je mnogo više zajedničkog sa planetama Federacije. Na Marsu, Veneri, Merkur i satelitima Jupitera i Saturna ljudi su vodili granični rat sa Prirodom, veoma sličan onome koji je dobijen na Mesecu. Mars je već potpuno bio osvojen; bio je to jedini svet izvan Zemlje gde je čovek mogao da se kreće na otvorenom bez upotrebe veštačkih pomagala. Na Veneri je pobeda bila na vidiku, a nagradu za nju predstavljao je kopno čija je površina bila trostruko veća od Zemljine. Na ostalim mestima postojali su samo mostobrani: plameni Merkur i smrznuti spoljni svetovi predstavljali su izazov za potonja stoleća.

Tako je bar Zemlja smatrala. Ali Federacija nije mogla da čeka, a profesor Filips je, potpuno nehotice, doveo njeno nestrpljenje do prelomne tačke. Ovo nije bio ni prvi ni poslednji put da jedan naučni ogled promeni tok istorije.

Sedler nikada nije video tih nekoliko stranica punih matematičkih formula koje su izazvale sve nevolje, ali je zato znao zaključke koji su iz njih izvučeni. Naučio je mnogo tokom šest meseci izuzetih iz njegovog normalnog života. Izvesna znanja stekao je u maloj, skromno opremljenoj učionici sa šestoricom drugih ljudi čija mu imena niko nije rekao, ali najveći deo mu je usađen u snu ili u stanju hipnoze sličnom snenom transu. Sve će to, možda, jednoga dana biti izvučeno iz njega primenom istih tehnika. Površina Meseca, objašnjeno je Sedleru, sastoji se od dve različite vrste terena - tamnih područja takozvanih mora i svetlih regiona, čiji je nivo obično viši, a konfiguracija valovita. Ove svetle zone izrovašene su bezbrojnim lunarnim kraterima, koji kao da su razgrađeni i sprženi tokom mnogo eona mahnite vulkanske aktivnosti. Nasuprot tome, mora su ravna i srazmerno glatka. Na njima se takođe mestimično nalaze krateri, kao i česte rupe i pukotine, ali su zato neuporedivo nepravilnija od krševitog gorja.

Mora su, kako je izgledalo, nastala znatno kasnije od planina i kraterskih lanaca iz Mesečeve plamene mladosti. Davno nakon što su se starije formacije okamenile, kora se na svega nekoliko područja ponovo rastopila, obrazujući pri tom tamne, glatke ravnice,

kasnije neprikladno nazvane mora. U njima su se nalazili otisci mnogih starijih kratera i planina koji su bili rastopljeni poput voska, dok su im obale urešene poluuništenim grebenima i ograđenim zaravnima, koji su za dlaku izbegli potpuno uništenje.

Probleme koji je odavno zadavao glavobolje naučnicima i koji je profesor Filips rešio bio je sledeći: zbog čega je unutrašnja toplota Meseca izbila samo na izabranim područjima mora, ostavivši nedirnutim drevna gorja?

Unutrašnju toplotu svake planete stvara radioaktivnost. Profesor Filips je iz ove premise izvukao zaključak da se ispod velikih mora moraju nalaziti bogate naslage uranijuma i njemu bliskih elemenata. Kretanje plime i oseke u rastopljenoj unutrašnjosti Meseca nekako je stvorila ova lokalna zgusnuća, a toplota koju su ona proizvodila tokom mnogo milenijuma radioaktivnog dejstva rastopila je površinsku konfiguraciju visoko nad njima, obrazujući pritom mora.

Tokom dva stoleća ljudi su prokrstarili Mesec uzduž i popreko, opremljeni najraznovrsnijim mernim instrumentima. Ispitali su mu unutrašnja podrhtavanja veštačkim zemljotresima i pomno su ga istražili magnetskim i električnim poljima. Zahvaljujući ovim naporima, profesor Filips je dobio građu za postavljanje svoje teorije na pouzdanu matematičku osnovu.

Duboko ispod mora nalazile su se ogromne zalihe uranijuma. Ovaj metal, doduše, više nije imao onaj vitalni značaj kao u dvadesetom i dvadeset prvom stoleću, pošto su stari fisioni generatori odavno ustupili mesto vodoničnim reaktorima. Ali tamo gde ima uranijuma, jamačno postoje i teški metali.

Profesor Filips bio je sasvim ubeđen da njegova teorija nema nikakvu praktičnu primenu. Sve te velike naslage, istakao je on brižljivo, nalazile su se na tolikim dubinama da bilo kakvi rudarski poduhvati naprosto nisu dolazili u obzir. Od površine ih je razdvajalo najmanje stotinu kolometara - a pritisak u stenama na toj dubini bio je toliko veliki da bi tu i najčvršći metali tekli u tečnom stanju, tako da nikakv otvor ili bušotina ne bi ni za trenutak stajali otvoreni.

Bila je to velika šteta. Ova dragocena riznica, zaključio je profesor Filips, mora zauvek ostati izvan domašaja ljudi, kojima je veoma

potrebna. Jedan naučnik bi, pomisli Sedler, ipak morao bolje da misli. Profesora Filipa uskoro je čekalo veliko iznenađenje.

6.

Sedler je sedeo u svojoj kabini, nastojeći da usredsredi misli na proteklu nedelju. Teško se moglo poverovati da je stigao sa Zemlje pre samo osam njenih dana, ali kalendarski časovnik na zidu potvrđivao je beleške koje je zapisao u dnevnik. A ako je sumnjao u oba ova svedočanstva, naprosto je trebalo da se popne do površine i uđe u jednu od osmatračkih kupola. Odatle bi mogao da vidi nepomičnu Zemlju, koja je upravo prošla punu fazu i počela da se smanjuje. Kada je prispeo na Mesec, ona se nalazila u prvoj četvrti.

Nad Mare Imbriumom vladala je ponoć. Suton i svitanje bili su podjednako daleko, ali lunarni predeo kupao se u moru svetlosti, koju je bacala Nova Drakonis, već sjajnija od svih zvezda u istorji, prkoseći čak i samoj Zemlji. Iako je Sedleru većina astronomskih pojava bila odviše daleka i bezlična da bi mu delovala na osećanja, i on bi ipak povremeno odlazio 'gore' da malo posmatra ovog novog osvajača modernog neba. Da li je to što je video predstavljalo samrtnu lomaču svetova starijih i mudrijih od Zemlje? Bilo je neobično što se jedan ovako zastrašujući događaj zbije upravo u trenutku krize čovečanstva. Posredi je, razume se, mogla biti samo puka podudarnost. Nova Drakonis računala se u obližnje zvezde, ali vesnik njene smrti putovao je do Sunčevog sistema čitavih dvadeset stoleća. Bilo je potrebno biti ne samo sujeveren, nego i veoma geocentričan, da bi se došlo na pomisao kako je ova pojava planirana kao upozorenje Zemlji. Jer, šta onda reći o svim ostalim planetama drugih sunaca na čijim nebeskim svodovima ova nova blista jednakim ili većim sjajem?

Sedler je pribrao odlutale misli i usredsredio se na sopstveni posao. Šta još nije obavio? Obišao je svako odeljenje Opservatorije i upoznao se sa svim značajnijim osobama, uz jedini izuzetak direktora. Očekivalo se da će profesor Meklorin stići sa Zemlje kroz dan ili dva, a njegovo odsustvo je, ako ništa drugo, olakšalo Sedlerov zadatak. Kada se šef bude vratio, svi su ga već upozorili, život više neće biti tako slobodan i jednostavan, i sve će morati da se odvija na propisani način. Sedler je odranije navikao na to, premda

mu se zbog toga sam režim nije više dopadao.

Začulo se prigušeno zujanje iz zvučnika u zidu pokraj postelje. Sedler ispruži nogu i pomeri prekidač vrhom sandale. To mu je sada prvi put uspelo, dok su blago zagrebana mesta na okolnom zidu predstavljala još vidljiv memento njegovih ranijih, jalovih nastojanja.

"Da", reče on. "Ko je?"

"Transportno odeljenje ovde. Zaključujem spisak za sutra. Preostalo je još nekoliko sedišta - želite li i vi da pođete?"

"Da, ako ima mesta", uzvratil Sedler. "Ne bih želeo da zbog mene ostane na cedilu neko ko ima preče razloge za odlazak u grad."

"Sve je u redu - upisao sam vas", reče odsečno glas i prekide vezu.

Sedler je osetio tek blagu grižu savesti. Posle nedelju dana napornog rada mogao je da dozvoli sebi nekoliko časova u Središnjem Gradu. Još nije trebalo da stupi u kontakt sa svojom lokalnom vezom i za sada su mu svi izveštaji odlazili posredstvom normalne pošte, sročeni tako da ne otkriju ništa nekome ko bi ih slučajno pročitao. Ali sada je bio pravi trenutak da se поблиže upozna sa gradom i okolinom, a verovatno bi nekome zapao u oči ako uopšte ne bi koristio vreme predviđeno za odmor.

Njegov glavni razlog za putovanje bio je, međutim, sasvim lične prirode. Napisao je jedno pismo koje je želeo da pošalje, a znao je da poštu iz Opservatorije cenzurišu njegove kolege iz Centralne obaveštajne službe. Oni su verovatno bili ravnodušni prema tim stvarima, ali on je ipak više voleo da zadrži samo za sebe svoj privatni život.

Središnji Grad bio je udaljen dvadeset kilometara od svemirske luke, tako da Sedler prilikom dolaska nije imao priliku da vidi lunarni metropolis. Dok je jednošin - ovoga puta znatno puniji - ponovo hitao u Senus Medii, Sedler se više nije osećao kao potpuni stranac. Poznavao je, bar iz viđenja, sve putnike u vozilu. Ovde se nalazila gotovo polovina osoblja Opservatorije; druga polovina imaće slobodan dan iduće nedelje. Čak ni Novi Drakonis nije dopušteno da poremeti ovaj davno ustaljeni poredak, koji je bio zasnovan na zdravom razumu i suvisloj psihologiji.

Grozd velikih kupola počeo se pomaljati iznad obzorja. Na vrhu svake sijala je signalna svetiljka, ali su osim toga bile zamračene i nisu davale ni znaka života. Sedler je znao da se neke od njih po želji mogu učiniti providnim. Sada su sve bile neprozirne, čuvajući svoju toplotu od lunarne noći.

Jednošin je ušao u dugački tunel u podnožju jedne od kupola. Sedler je u magnovenju opazio kako se velika kapija zatvara iza njih - a zatim još jedna, pa još jedna. Ovi ništa ne rizikuju, pomisli on, odobravajući preduzete mere opreza. Onda se začuo nepogrešivi zvuk vazduha koji je zastrujao oko njih, otvorila su se poslednja vrata i vozilo se najzad zaustavilo pokraj jedne platforme koja se mogla nalaziti na ma kojoj stanici na Zemlji. Sedler se gotovo trgao kada je bacio pogled kroz prozor i video ljude kako idu unaokolo bez zaštitnih odela...

"Idete li na neko posebno mesto?" upita ga Vagnal dok su čekali da se malo razide gužva oko vrata.

Sedler odmahnu glavom.

"Ne... želeo bih samo da prošetam unaokolo i da malo razgledam. Baš me zanima da vidim gde i na šta vi to uspevate da straćite sav novac."

Vagnal očigledno nije bio načisto da li mu se sagovornik samo šalji ili govori ozbiljno; Sedler je odmahnuo kada mu se mladi astronom nije ponudio kao vodič. Ovo je bila prilika kada mu se najviše dopadalo da malo bude sam.

Izišao je iz stanice i obreo se na vrhu jedne velike pristupnice, koja se spuštala u zbijeni gradić. Glavni nivo nalazio se na dvadesetak metara ispod njega i on je ubrzo shvatio da je cela kupola duboko usađena u lunarnu zaravan, što je znatno smanjilo neophodnu količinu krovne konstrukcije. Postrance uz rampu, teret i prtljag prevožen je u stanicu širokom pokretnom trakom koja se kretala sasvim polako. Obližnje zgrade očigledno su predstavljale industrijska postrojenja; iako se videlo da su valjano održavane, ipak su imale pomalo turoban izgled kojim se neizostavno odlikuju sva zdanja u susedstvu stanica ili dokova.

Tek kada je stigao gotovo do polovine rampe, Sedler je postao svestan da je nebeski svod plav, da sunce sija iza njega, kao i da

visoko gore plove cirusni oblaci.

Opsena je bila toliko uverljiva da je on potpuno prihvatio kao stvarnost, smetnuvši začas sa uma da se zapravo nalazi u zoni ponoći na Mesecu. Ostao je neko vreme da stoji, netremice zureći u vrtoglave dubine sintetičkog neba, nesposoban da uoči bilo kakav nedostatak u njegovom besprekornom ustrojstvu. Sada mu je konačno postalo jasno zbog čega je lunarnim gladovima toliko stalo do skupih kupola, uprkos činjenici što mogu sasvim lepo da se nalaze pod zemljom kao Opservatorija.

Nije bilo opasnosti da se čovek izgubi u Središnjem Gradu. Uz samo jedan izuzetak, svaka od sedam međusobno povezanih kupola sazdana je prema istom obrascu zrakastih avenija i koncentričnih kružnih ulica. Izuzetak je predstavljala Kupola pet, glavno industrijsko i proizvodno središte, koja je doslovce bila jedna ogromna fabrika; Sedler je odmah odlučio da se uopšte ne pača sa njom.

Jedno vreme je nasumice tumarao, vođen izključivo lutalačkim nagonom. Želeo je da stekne 'osećaj' mesta, budući da je shvatio da je nemoguće prikladno upoznati grad za kratko vreme koje mu je stajalo na raspolaganju. Postojala je jedna stvar u vezi sa Središnjim Gradom koja je odmah delovala na njega: imao je vlastitu ličnost, karakter. Niko nije umeo da objasni zbog čega ovo važi samo za neke gradove, a ne i za sve ostale; Sedlera je pomalo iznenadila okolnost da je tako i sa jednom potpuno veštačkom sredinom kao što je ova. A onda se setio da su svi gradovi, bilo na Zemlji ili na Mesecu, u podjednako meri veštački...

Putevi su bili uski, a jedina vozila koja su se kretala po njima bila su mala, otvorena kola na tri točka čija brzina nije premašala trideset kilometara na čas i koja su se, kako je izgledalo, isključivo koristila za prevoz tereta, a ne putnika. Sedler je tek kasnije otkrio automatsku podzemnu transportnu mrežu, koja je povezivala spoljnih šest kupola u veliki prsten, prolazeći pritom kroz središte svake od njih. Bio je to odista izvanredan prevozni sistem koji se odvijao jedino u smeru suprotnom kretanju kazaljki na časovniku. Ukoliko bi vam sreća okrenula leđa, morali biste da napravite ceo krug oko grada da biste stigli u susednu kupolu, ali kako je kružna

tura trajala samo pet minuta, ova nepovoljna okolnost nije zadavala mnogo glavobolje lokalnim žiteljima.

Trgovački centar i glavno stecište lunarne otmenosti nalazili su se u Kupoli jedan. Tu su takođe obitavali članovi više uprave i tehničari - a najviše glavišine raspolagale su sopstvenim kućama. Većina boravišnih zgrada imala je vrtove na krovu, gde su biljke donete sa Zemlje pri ovdašnjoj niskoj sili teže uzrastale do neverovatnih visina. Sedler je pokušao da uoči neki primerak lunarne vegetacije, ali od nje nije bilo ni traga. On nije bio upoznat da je postojao stogi propis koji je zabranjivao unošenje lunarnog bilja u kupole. Kako je ustanovljeno, atmosfera bogata kiseonikom izazvala bi njihovo prestimulisanje, tako da bi se one potpuno opile prekomernim količinama gasova i ubrzo uginule, stvarajući pri tom karakterističan zadah koji nastaje prilikom raspadanja organizama punih sumpora i koji nimalo nije prijatan.

Ovde se mogla zateći većina posetilaca sa Zemlje. Sedler, koji je već stekao osmodnevni selenitski staž, uhvatio je samoga sebe kako sa zluradim zadovoljstvom posmatra očigledne novajlije. Mnogi među njima iznajmili su težinske pojaseve čim su zakoračili u grad, uvereni da su time preduzeli najbezbedniju meru predostrožnosti. Sedler je na vreme bio upozoren na ovu zabludu, tako da nije dozvolio da bude nasamaren. Bilo je, doduše, tačno da se, ukoliko ste natovareni olovom, smanjivala opasnost od nekontrolisanog skakanja, koje se moglo okončati padom na glavu. Ali iznenađujuće mali broj ljudi shvatao je razliku između težine i inercije, što je ozbiljno dovodilo u sumnju vrednost pomenutih pojaseva. Kada bi čovek pokušao da krene iz mesta ili da se naglo zaustavi, istog časa bi ustanovio da, iako sto kilograma olova ovde teže samo šesnaestak kilograma, oni imaju isti momenat kao i na Zemlji. S vremena na vreme, dok se probijao kroz masu sveta i tumarao iz radnje u radnju, sretao se sa prijateljima iz Opservatorije. Neki su već bili natovareni mnoštvom paketa, što je očigledno predstavljalo davanje oduška jednonedeljnoj prinudnoj štednji. Većina mlađih članova osoblja oba pola našla je sebi društvo. Sedler je podozrevao da, iako je Opservatorija bila samodovoljna u mnogo pogleda, ipak su postojali neki koji su nalagali izvesnu promenu.

Rezak, tri puta ponovljen zvuk sličan zvonjavi zatekao ga je nespremno. Osvrnuo se oko sebe, ali nije uspeo da razabere odakle potiče. U prvi mah je izgledalo da niko nije obratio pažnju na signal, ma šta on značio. A zatim je primetio da se masa sveta na ulicama polako proređuje - kao i da nebo postaje sve tamnije.

Oblaci su ubrzo prekrili sunce. Bili su crni i natmureni, a rubovi su im se zažareno svetlucali, pošto su se na njima caklili sunčevi zraci. Sedler je ponovo osetio divljenje prema umešnosti kojom je ova slika - jer to nije moglo biti ništa drugo - projektovana na unutrašnju stranu kupole. Ni približavanje plave oluje ne bi izgledalo stvarnije, a kada se nebom oglasila prva jeka grmljavine, on više nije oklevao da potraži neki zaklon. Iako ulice još nisu potpuno opustele, Sedler je već pogodio da priređivači ovog nevremena neće izostaviti nijednu njegovu pojedinost...

U kafanicu se već sklonilo mnoštvo sveta kada su prve kiše kapi počele da padaju, a nebeskim svodom da šaraju plameni jezici munja. Kada je sevnuo prvi grom, Sedler je počeo da odbrojava sekunde do zvuka grmljavine. Tutnjava se oglasila kada je stigao do šest, što je značilo da je grom 'udario' na udaljenosti od oko dva kilometra, odnosno poprilično izvan kupole, negde u bešumnom vakuumu svemira. Oh, dobro, mora se dopustiti izvesna umetnička sloboda i nije baš pošteno cepidlačiti oko ovakvih sitnica.

Kiša je polako prerastala u prvi pljusak, dok je sevanje postajalo sve učestalije. Voda je u bujicama lila pločnikom i tek tog trenutka Sedler je postao svestan plitkih slivnika, na koje, ako ih je uopšte ranije i video, nimalo nije obratio pažnju. Nije bilo baš mudro prihvatati ovde sve zdravo za gotovo; valjalo je počesto zastajkivati i pitati se: "Kakvoj svrsi ovo služi? šta će ovo na Mesecu? Da li je to baš ono što ja mislim da jeste?" Sada kada je malo porazmislio o tome, shvatio je da je slivnik u podjednako meri neočekivana pojava u Središnjem Gradu kao i snežni raonik, doduše, ko zna...

Sedler se okrenu prema svom prvom susedu, koji je zadovoljno posmatrao nevreme.

"Oprostite", reče on, "da li se ove stvari često događaju?"

"U proseku dva puta dnevno... naravno, mislim na lunarni dan", usledi odgovor. "Oluja se uvek najavi nekoliko časova unapred, kako

ljude ne bi omela u poslovima."

"Ne želim da budem odveć ljubopitljiv", nastavi Sedler, bojeći se da je upravo to, "ali pomalo me iznenadjuje nevolja koju ste sami sebi natovarili na vrat. Sav ovaj realizam nije baš neophodna, zar ne?"

"Možda i nije, ali nama se dopada. Kiša nam je u svakom slučaju potrebna kako bismo održavali čistoću grada i uklanjali prašinu. A kad je već tako, zašto onda ne pokušati da ona izgleda uverljivo."

Ako Sedleru ova logika nije izgledala u prvi mah baš sasvim na mestu, sve sumnje su mu se raspršile kad se velelepan dvostruki luk duge pojavio iz oblaka. Pločnikom su sada prskale poslednje kišne kapi, dok je grmljavina dopirala negde izdaleka, slična prigušenom, ljutitom brundanju. Predstava se okončala, a svetlucave ulice Središnjeg Grada ponovo su stale da oživjavaju.

Sedler je ostao još neko vreme u kafanici kako bi obedovao; nakon kraćeg cenkanja uspeo je da se otarasi izvesne svote zemaljskog novca po kursu koji je bio trostruko slabiji od zvaničnog. Pomalo ga je iznenadila hrana koja je bila izvrsna. Svaki zalogaj je jamačno sintetizovan ili uzgojen u tankovima sa kvascem i hlorelom, ali zato je sačinjen velikom umešnošću. Nevolja sa Zemljom, iznenada je shvtio Sedler, ogledala se u tome što je ona hranu prihvatila kao datost, retko joj poklanjajući pažnju koju zbilja zavređuje. Ovde se, međutim, čovek nije mogao osloniti na štedru i izdašnu Prirodu koja bi mu, uz nešto malo njegovog sadejstva, obezbedila hrane u izobilju. Ona se morala projektovati i proizvoditi od elementarnih sirovina, a pošto je taj posao već bio neumitan, neko se potrudio da ga obavi što primernije. Baš kao što je, u stvari, i sa vremenom.

Došao je čas da krene. Pošta za Zemlju mogla se poslati još samo naredna dva časa, a ako bi propustio ovu priliku, Žant bi dobila pismo tek kroz nedelju zemaljskih dana, što nije smeo dopustiti, pošto je i onako već dugo vremena podređivao drugim obavezama.

Izvadio je iz džepa nezatvoreno pismo i pročitao ga još jednom, hotevši da vidi da li je nešto ispustio.

Najdraža moja Žanet

Voleo bih kada bih mogao da ti kažem gde se nalazim, ali to mi je strogo zabranjeno. Cela stvar nije bila moja zamisao, već su me izabrali za jedan specijalan zadatak i sada mi valja da iz toga što više izvučem. Sa zdravljem sam dobro; nažalost, ne mogu da stupim s tobom u neposredan kontakt, ali pisma koja mi budeš slala na post restant koji sam ti dao stići će do mene ranije ili kasnije.

Veoma mi je žao što ću biti odsutan za našu godišnjicu, ali molim te da mi veruješ da ne postoji uopšte ništa što bih mogao da preduzmem na tom planu. Nadam se da si na vreme dobila moj dar i da ti se dopao. Bilo mi je potrebno puno vremena da pronađem tu ogrlicu, a uopšte neću da ti pominjem koliko košta!

Da li ti mnogo nedostajem? Blagi bože, kako bih sada voleo da sam ponovo kod kuće! Znam da ti nije bilo pravo i da si se uznemirila kada sam otišao, ali želim da mi veruješ i da shvatiš da ti zbilja ne mogu reći šta se sa mnom zbiva. Siguran sam da ti je jasno da i ja želim Džonatana Pitera koliko i ti. Molim te, imaj vere u mene i ni jednog trenutka nemoj pomisliti da sam se odlučio na ovaj korak zato što sam sebičan ili zato što te ne volim. Imam veoma jake razloge koje ću jednoga dana moći da ti kažem.

Iznad svega, nemoj se brinuti i ne budi nestrpljiva. Znaš da ću se vratiti čim budem mogao. Na kraju ti obećavam jedno: kada ponovo budem kod kuće, nastavićemo tamo gde smo stali. Samo da taj čas što pre kucne!

Volim te, najdraža moja - nikada nemoj posumnjati u to. Posao kojim se bavim veoma je mučan, a tvoja vera u mene predstavlja jedinu stvar koja me drži.

Veoma pažljivo je pročitao pismo, nastojeći za trenutak da smetne s uma koliko mu ono znači i da ga posmatra kao poruku koju je mogao da napiše i neki potpuni stranac. Da li je mnogo otkrio? Nije mu tako izgledalo. Možda je bio malo indiskretan, ali nije postojalo ništa što bi ukazivalo na mesto gde se nalazi, odnosno na prirodu posla koji obavlja.

Zalepio je koverat, ali nije napisao nikakvo ime ni adresu. A onda je učinio nešto što je, u strožijem smislu, predstavljalo gaženje zakletve koju je položio. Stavio je pismo sa kovertom u novi koverat

koji je adresirao na svog advokata u Vašingtonu, dopisavši mu kratku poruku: 'Dragi Džordž', stajalo je u njoj, 'bićeš iznenađen kada vidiš gde se trenutno nalazim. Žanet to ne zna, a ja ne želim da se ona brine. Molim te da adresiraš ovo drugo pismo na nju i da joj ga pošalješ na najbližoj pošti. Sačuvaj u potpunoj tajnosti mesto gde sam ja sada. Sve ću objasniti jednoga dana.'

Džordž će pogoditi istinu, ali on je bio kadar da čuva tajne podjednako uspešno kao i neko ko radi u Centralnoj obaveštajnoj službi. Sedler nije znao ni za jedan drugi potpuno bezbedan način da uputi pismo Žaneti, a bio je spreman da prihvati ovaj rizik ne samo zbog svog nego i zbog njenog mirnog sna.

Obavestio se kako da stigne do najbližeg poštanskog sandučeta (nije ih bilo lako pronaći u Središnjem Gradu) i ubacio je pismo u njega. Kroz nekoliko časova, ono će već biti na putu za Zemlju, a nekako u ovo vreme sutradan Žanet će ga dobiti. Preostalo mu je jedino da se nada da će ga ona razumeti - odnosno, ako ne bude, da će odložiti donošenje konačnog suda o celoj situaciji dok se ponovo ne budu videli.

Neposredno uz poštansko sanduče nalazio se stalak sa novinama i Sedler je kupio primerak Central Newsa. Do povratka jednošina u Opservatoriju preostalo mu je još nekoliko časova, a ako se u međuvremenu bilo šta zanimljivo događalo u gradu, to će najpre saznati iz lokalnih novina.

Političkim vestima bilo je posvećeno tako malo prostora da se Sedler zapitao nije li to, možda, zbog delovanja izvesne blage cenzure. Ukoliko bi se zaključak donosio samo na osnovu naslova, niko uopšte ne bi pretpostavio da trenutno vlada veoma ozbiljna kriza; bilo je potrebno dobro prelistati novine da bi se uočili članci od stvarnog značaja. Sasvim u dnu druge strane, na primer, nalazio se izveštaj o tome da je jedan brod sa Zemlje imao neprilike sa karantinom na Marsu zbog čega mu nije dozvoljeno da se spusti - dok je jednoj drugoj letelici na Veneri zabranjeno da uzleti. Sedler je bio prilično siguran da je u oba slučaja pravi razlog bio znatno pre političke nego medicinske prirode; Federacije je naprosto postajala nepopustljiva.

Na četvrtoj stranici mogla se pročitati još podsticajnija vest. Jedna

grupa istraživača ruda uhapšena je na nekom dalekom asteroidu u blizini Jupitera. Optužba se, kako je izgledalo, odnosila na kršenje propisa o bezbednosti u svemiru. Sedleru je odmah bilo jasno da su kako 'rudari' tako i optužba samo običan izgovor. Sva je prilika da se cela afera okončala tako što je Centralna obaveštajna služba ostala bez nekolicine agenata.

Na srednjoj strani novina nalazio se prilično naivan uvodnik koji je tumačio trenutnu situaciju i izražavao nadu da će zdrav razum odneti prevagu. Sedler, koji nije imao nikakve iluzije o moći zdravog razuma, samo je napravio skeptičan izraz lica i okrenuo stranu sa lokalnim vestima.

Sve ljudske zajednice, ma gde da su se nalazile u svemiru, bile su sazdane po istom obrascu. Ljudi su se i ovde rađali, bivali kremirani (uz brižljivo čuvanje fosfora i nitrata), venčavali i razvodili se, iseljavali se iz grada, sudili se sa susedima, priređivali prijeme, držali protestne zborove, doživljavali najneobičnije nesreće, pisali 'Pisma uredniku', menjali poslove... Da, Mesec je u ovom pogledu bio sasvim sličan Zemlji. Postojalo je nešto otužno u ovoj pomisli. Zbog čega se čovek uopšte upinjao da se otisne sa matičnog sveta ako su mu sva putovanja i iskustva tako malo uticala na prirodu? Sasvim je spokojno mogao ostati tamo gde jeste, umesto da sebe i svoje slabosti po veoma visoku cenu prebacuje na druge svetove.

Posao koji radiš napravio je od tebe cinika, reče Sedler samome sebi. Da vidimo šta Središnji Grad može da nam ponudi na planu razonode i zabave. Malo je zakasnio na turnir u tenisu u Kupoli četiri, koji je bilo zanimljivo videti. Neko mu je jednom prilikom kazao da se mečevi igraju loptama normalne veličine i mase, ali punim šupljinama, usled čega je dolazilo do znatno većeg otpora vazduha, tako da domašaji nisu bili veći nego na Zemlji. Bez neke ovakve dosetke, dobro udarena lopta lako bi preletela ceo raspon kupole. Putanje, međutim, kojima su se kretale ove prepravljene lopte bile su krajnje neobične i neretko su dovodile do nervnog sloma igrača navikle da igraju u uslovima normalne gravitacije.

U Kupoli tri nalazila se ciklorama, koja je obećavala putovanje po bazenu Amazona (ujedi komaraca mogli su se naručiti po želji) na svaka dva časa. Budući da je upravo stigao sa Zemlje, Sedler nije

bio baš voljan da joj se odmah vrati. Osim toga, već je imao prilike da prisustvuje izvrsnoj predstavi ciklorame u vidu olujnog nevremena koje tek što je minulo. Po svemu sudeći, ovde je privid stvaran čitavom baterijom širokougaonih projektora.

Atrakcija koja mu se konačno dopala bio je bazen za plivanje u Kupoli dva. Bilo je to glavno mesto za razonodu u rekreacionom centru lunarnog grada, koje je osoblje Opservatorije često posećivalo. Jedna od opasnosti vezanih za duži boravak na Mesecu ogledala se u nedostatku fizičkog vežbanja koje je za posledicu imalo atrofiju mišića. Svako ko bi proveo više od tri ili četiri nedelje izvan Zemlje imao bi mnogo problema da se ponovo privikne na normalnu težinu prilikom povratka kući. Sedlera je, međutim, primamila na bazen pomisao da bi tu mogao da okuša neke neobične skakačke akrobacije na koje se nikada ne bi odvažio na Zemlji, gde čovek u prvoj sekundi padne pet metara, da bi potom stekao daleko više kinetičke energije nego što mu je potrebno za stizanje do vode.

Kupola dva nalazila se na drugom kraju grada; osećajući da treba da štedi snagu za napore koji će ga čekati kada bude stigao na odredište, Sedler je odlučio da se preveze podzemnim transportnim sistemom. Nažalost, nije uspeo blagovremeno da se prebaci na spori odeljak neprekidno pokretne trake, tako da je hteo-ne hteo morao da se iskrca tek u Kupoli tri. Ne želeći da ponovo napravi krug oko grda, izišao je na površinu i prošao kroz kratak spojnički tunel koji je povezivao sve kupole na mestima gde su se dodirivale. Tu su se nalazila automatska vrata koja su se otvarala na dodir i koja bi se automatski blokirala u slučaju da dođe do pada vazdušnog pritiska sa obe strane.

U rekreacionom centru sjatila se gotovo polovina osoblja Opservatorije. Doktor Molton je iz petnih žila veslao u simulatoru čamca za vežbanje na suvom, ne odvajajući pogled od pokazivača koji mu je zbrajao zaveslaje. Glavni inženjer je stajao, čvrsto stisnutih očiju u saglasnosti sa uputstvima, u središtu prstena ultraljubičastih lampi koje su stvarale izuzetno snažan blesak dovoljan da koža brzo i lako preplane. Jedan od lekara iz bolnice takvom silinom je mlatio po jednoj boksterskoj vreći za treniranje da

je Sedler poželeo da im se putevi nikada ne ukrste na profesionalnom planu. Jedna spodoba opakog izgleda, za koju je Sedler pretpostavljao da radi u odseku za održanje, upirala se da podigne celu tonu; čak i ako se uzme u obzir šestostruko slabija sila teže nego na Zemlji, ceo prizor je ipak ulivao strahopoštovanje.

Svi ostali nalazili su se u bazenu i Sedler im se ubrzo pridružio. Nije znao šta bi trebalo da očekuje, ali je zbog nečega živeo u uverenju da se plivanje na Mesecu drastično razlikuje od istog iskustva na Zemlji. Ispostavilo se, međutim, da je potpuno isto, a jedini uticaj izmenjene sile teže ispoljavao se u pogledu nenormalne visine talasa i srazmerne sporosti kojom su se oni valjali preko bazena. Sa skakanjem je išlo dobro sve dok se Sedler nije odvažio na preduzimljivije poduhvate. Bilo je veoma prijatno posmatrati, za vreme sporog pada, okolne prozore, što je Sedlera ohrabrilo da se odvaži na jednostruki salto sa visine od pet metara. Uostalom, odgovarajuća visina na Zemlji ne bi iznosila ni pun metar...

Nažalost, potpuno je pogrešno procenio trenutak pada, tako da je napravio pola okreta odviše - ili premalo. Bilo kako bilo, dodirnuo je vodu ramenima, setivši se odveć kasno da čovek može prilično loše da se provede čak i sa male visine ako ne uroni kako treba. Pomalo hramajući i osećajući se kao da su ga živog drali, nekako se iskobeljao iz bazena. Dok su se spori talasi lagano razilazili, Sedler je shvatio da je već vreme da prepusti mlađima slične egzibicionističke poduhvate.

Nakon sveg tog vežbanja, nije bilo druge nego da se pridruži Moltonu i nekolicini drugih poznanika koji su upravo kretali iz vežbališta. Umoran ali relaksiran, a uzput i zadovoljan što je saznao puno novih stvari o načinu života na Mesecu, Sedler se udobno zavalio u sedište kada je jednošin pošao sa stanice, a velike kapije se čvrsto zatvorile za njim. Plavo nebo prošarano oblacima ustupilo je mesto gruboj stvarnosti lunarne noći. Zemlja je bila u dlaku ista kao pre nekoliko časova. Potražio je pogledom zaslepljujući sjaj Nove Drakonis, ali se onda setio da se ona na ovoj geografskoj širini nalazi skrivena iza severnog prevoja Meseca.

Tamne kupole, koje gotovo da ničim nisu nagoveštavale obilje života i svetlosti skriveno u njima, zašle su iza obzorja. Posmatrajući

ih kako nestaju, Sedlera je iznenada obuzela jedna tmurna pomisao. Ova zdanja su sagrađena sa namerom da se odupru silama kojima je Priroda mogla da ih ugrozi - ali bi zato bila sasvim krhka u slučaju da se na njih okomi čovekova srdžba!

7.

"I dalje mislim", reče Džejmison, sedeći u traktoru koji je hitao prema južnom zidu Platona, "da će Stari nadići silnu dreku kada bude čuo za ovo."

"Ne vidim zašto bi to učinio", odgovori Viler. "Kada se vrati, imaće znatno preča posla nego da se bakće sa nama. A, osim toga, platićemo gorivo koje budemo utrošili. Hajde, nema mesta brizi - bolje se prepusti uživanju. Ovo nam je slobodan dan, u slučaju da se zaboravi."

Džejmison ništa nije uzvratio. Bio je odveć zaokupljen posmatranjem puta koji se pružao pred njima - ako se to stvarno moglo nazvati put. Jedini znak da su ovuda ranije prolazila vozila bile su mestimične brazde u prašini. Budući da na Mesecu nisu postojali vetrovi, ova znamenja će večno potrajati, tako da nije bilo potrebno nikakvih posebnih obeležja; doduše, tu i tamo su se nogla primetiti proizvoljno postavljena upozorenja: OPASNOST - PUKOTINE ISPRED ili REZERVNI KISEONIK - DESET KILOMETARA.

Postoje samo dva metoda prevoza na veće udaljenosti na Mesecu. Veoma brzi jednošini povezuju glavne postaje, nudeći hitru i udobnu uslugu po pouzdanom redu vožnje. Ali ovaj sistem je veoma ograničen i sva je prilika da ni ubuduće neće biti bitnije proširen zato što je veoma skup. Za slobodno kretanje lunarnom površinom mora se pribeći moćnim turbinskim traktorima poznatim pod nazivom 'guseničari' ili, još kraće, 'gusovi'. Oni doslovce predstavljaju male svemirske brodove postavljene na zdepaste, sitne točkove, koji im omogućuju da idu gotovo svuda po veoma krševitoj Mesečevoj površini. Na ravnom terenu ova vozila lako uspevaju da razviju sto kilometara na čas, ali njihovi vozači obično smatraju da im se sreća osmehnula ako im pođe za rukom da dostignu polovinu te brzine. Slaba sila teže i gusenično gazište, čija se visina prema potrebi mogla podešavati, omogućavali su uspinjanja uz neverovatne strmine. U slučajevima nužde, gusovi su bili kadri da se popnu i uz potpuno okomit greben pomoću ugrađenog sistema dizalica. U većim verzijama ovih vozila moglo se živeti nedeljama bez prekida u

sasvim pristojnim uslovima, tako da su sva detaljnija istraživanja Meseca rađena posredstvom tih čvrstih, malih guseničara.

Džejmison je bio više nego umešan vozač i odlično je poznavao put. Pa ipak, tokom prvog časa vožnje Vileru se kosa neprestano dizala na glavi. Novajlija na Mesecu obično je tek posle izvesnog vremena uspevao da shvati da je vožnja uz ili niz veoma strme nagibe savršeno bezbedna ukoliko se izvodi prema propisima. No, verovatno je sreća bila baš u tome što je Viler bio bez lunarnog iskustva, budući da se Džejmisonova tehnika vožnje nimalo nije poklapala sa propisima, tako da bi neki iskusniji putnik s puno razloga premro od straha.

Među Džejmisonovim kolegama često se raspravljalo o paradoksu njegovog istovremeno nehajnog i izvrsnog načina vožnje. U ostalim delatnostima on je inače bio veoma revnoman i brižljiv, nimalo sklon da se lati nečega ukoliko nije bio sasvim siguran u pogledu svih posledica. Niko ga nikada nije video stvarno razljućenog ili uzbuđenog; mnogi su ga smatrali lenjim, ali to su bili samo zli jezici. Bio je u stanju da čitave nedelje provede u radu na nekim osmatranjima sve dok rezultati ne budu sasvim pouzdani - a zatim da celu stvar odloži u stranu dva ili tri meseca da bi je kasnije još jednom detaljno ispitaio.

Kada bi se, međutim, našao za upravljačkim pultom gasa, ovaj miran i povučen astronom pretvarao se u ludo odvažnog vozača koji je držao neslužben rekord u brzini vožnje traktora na severnoj hemisferi. Razlog ovome - odveć duboko zapreten u Džejmisonu da bi ga i on sam bio svestan - vukao je koren iz dečačke želje da postane pilot svemirskog broda, sna koji je osujetilo izdajničko srce.

Iz svemira - ili kroz teleskope na Zemlji - zidovi Platona odavali su utisak nepremostive prepreke kada bi ih iskošena Sunčeva svetlost obasjala pod određenim uglom. U stvarnosti, međutim, njihova visina ne iznosi ni pun kilometar, a ako se izabere pravi put kroz mnogobrojne prolaze, izlazak iz kratera u Mare Imbrium pokazuje se kao prilično lak poduhvat. Džejmison je uspeo da prođe kroz njih za manje od jedan čas, premda Viler ne bi imao ništa protiv i da je putovanje potrajalo nešto duže.

Zaustavili su se na jednom visokom, strmom pristranku, odakle

se pružao pogled na celu ravnicu. Pravo pred njima, lomeći liniju obzorja, uzdizao se piramidalni vrh Pikoa. Sa desne strane, zalazeći na krajnji severoistok, nalazili su se još suriji vrhovi Tenerifskih planina. Do sada je tek mali broj ovih visova osvojen, poglavito stoga što još niko nije imao dovoljno slobodnog vremena da se bakće oko planinarenja. Obasjani blistavom svetlošću zemaljskom, prelivali su se neobičnim plavozelenim nijansama, koje su predstavljale čudnu suprotnost njihovom izgledu po danu, kada bi ih nemilosrdno Sunce ogolelo do oštro razdeljenih tonova crnog i belog.

Dok se Džejmison potpuno prepustio uživanju u prizoru, Viler je počeo detaljno da razgleda prostran predeo moćnim dogledom. Deset minuta kasnije, digao je ruke od daljeg traganja, pošto nije uspeo da otkrije ništa što bi bilo neobično. Ovaj neuspeh ga nije iznenadio, budući da se područje na koje su se spuštale raket što su letele bez najave još nalazilo poprilično ispod obzorja. "Hajdemo dalje", reče on. "Do Pikoa možemo da stignemo za dva sata, odnosno baš na vreme za večeru."

"A šta posle toga?" upita Džejmison spokojnim glasom.

"Ako ni odande ne budemo videli ništa, vratićemo se kući kao dobri i poslušni dečkići."

"U redu - ali dalje putovanje neće ići baš glatko kao do sada. Teško da se i desetak traktora ikada zaputilo u tom pravcu. Ali neka ti kao uteha posluži činjenica da je jedan od njih bio i naš Ferdinand."

Pokrenuo je vozilo napred i počeo veoma oprezno da se spušta strmim nagibom, po kome su se razmrskane stene sakupljale milenijumima. Ovakve kosine bile su izuzetno opasne, budući da je i najmanji poremećaj mogao da pokrene spore ali nezadržive lavine koje bi zbrisale sve pred sobom. I pored sve svoje prividne nehajnosti, Džejmison se u stvari nije izlagao opasnosti, uvek izbegavajući u širokom luku ovakve stupice. Manje iskusan vozač dao bi se u jurnjavu duž podnožja raseline bez ikakvog premissljanja - i u dvadeset devet slučajeva od sto prošao bi bez ikakvih problema. Ali Džejmison je svojim očima video šta se događa u onom stotom slučaju. Kada talas prašinastih gromada jednom prekrije traktor, više nema uzmarka, budući da bi svaki pokušaj spasavanja samo izazvao

nove lavine.

Viler se opet snužio kada su počeli da se spuštaju niz spoljne obronke Platona. Bilo je to čudno, budući da je njihov nagib bio znatno manji nego kod unutrašnjih zidova, tako da se moglo očekivati prijatnije putovanje. On, međutim, nije računao na činjenicu da će Džejmison iskoristiti pogodnije uslove da poveća brzinu, što je uslovalo da Ferdinandovo kretanje postane neobično truckavo. Najednom, Viler se izgubio negde u stražnjem delu dobro opremljenog traktora i neko vreme se nije pojavljivao. Kada se najзад vratio, primetio je prilično srdito: "Niko me nije upozorio da se i na Mesecu može dobiti morska bolest."

Prizor koji se pružao pred vozilom sada je postao prilično razočaravajući, kako to već po pravilu biva prilikom spuštanja u lunarne nizije. Obzorje je toliko blizu - svega dva ili tri kilometra - da stvara osećaj ograničenosti i stešnjenosti. Gotovo se stiče utisak kao da je sve što postoji samo mali kameni obruč koji vas okružuje. Ovaj privid može da bude toliko snažan da vozači bez razloga usporavaju traktore i više nego što je stvarno potrebno, kao da se podsvesno boje da će pasti s ruba neobično primaknutog obzorja.

Dva časa je Džejmison postojano vozio napred, sve dok konačno troguba kula Pikoa nije ispunila nebo pred njima. Nekada je ova veličanstvena planina sačinjavala sastavni deo velikog kraterskog zida koji je sigurno bio Platonov parnjak. Ali pre mnogo vremena, osvajačka lava iz Mare Imbriuma zbrisala je sa lica Meseca ceo preostali deo prstena promera sto pedeset kilometara, ostavivši jedino usamljenog Pikoa.

Putnici su se tu zaustavili da bi obedovali pripremljene obroke i skuvali kafu u naročitom sudu pod pritiskom. Jedna od manjih neudobnosti života na Mesecu ogledala se u činjenici da je bilo nemoguće zgotoviti stvarno tople napitke - budući da je do ključanja vode dolazilo već na oko sedamdeset stepeni u atmosferi bogatoj kiseonikom i sa niskim pritiskom koja se svuda koristila. Nakon izvesnog vremena, međutim, čovek se navikavao na mlake tečnosti.

Kada su pospremili ostatke obeda, Džejmison reče kolegi: "Jesi li siguran da želiš da nastavimo?"

"Sasvim, sve dok ti ne budeš kazao da više nije bezbedno. Oni

zidovi izgledaju zastrašujuće strmi odavde."

"Lako ćemo izići na kraj sa njima ako se budeš držao mojih uputstava. Imao sam na umu nešto drugo; kako se sada osećaš? Nema ničeg goreg nego kada čovek oseti mučninu u skafandru."

"Savršeno mi je dobro", uzvratil Viler dostojanstveno. A onda mu jedna druga pomisao pade na pamet. "Uostalom, koliko ćemo dugo provesti napolju?"

"Pa, recimo nekoliko časova. Najviše četiri. Najbolje je da odmah obaviš sve potrebe koje imaš."

"Nisam na to mislio", uzvratil Viler i ponovo se povuče u stražnji deo kabine.

U toku šest meseci koliko se nalazio na Mesecu, jedva ako je ukupno desetak puta obukao skafander, i to najčešće prilikom vežbi za slučaj opasnosti. Postojale su samo retke prilike kada je osmatračko osoblje moralo da izlazi u vakuum, budući da se najvećim delom instrumentima daljinski upravljalo. On, doduše, više nije bio pravi lunarni novajlija, premda se i dalje nalazio u stanju prekomerne opreznosti, koje je znatno bezbednije od bezbrižne samouverenosti.

Pozvali su Bazu preko Zemlje da bi je izvestili o položaju i namerama, a onda su jedan drugom podesili opremu. Nakon toga su najpre Džejmison, a potom i Viler, napamet preslišali alfabetski sistem skraćenica: "A je za vazdušne linije, B je za baterije, C je za spajanje, D je za uže za mrtvi teret..." Iako je ovo moglo zvučati veoma detinjasto kada se prvi put čuje, ubrzo se prihvatilo kao deo rutine života na Mesecu - rutine sa kojom niko nikada nije zbijao šalu. Kada su pouzdano ustanovili da im se sva oprema nalazi u besprekornom stanju, otvorili su vrata vazdušne komore i izišli na prašnjavu Mesečevu ravnici.

Slično većini lunarnih planina, Piko takođe nije, izbliza posmatran, izgledao tako glomazan kao kada se gleda izdaleka. Postojalo je nekoliko okomitih grebena, ali oni su se uvek mogli izbeći; u stvari, retko je kad bilo neophodno penjati se uz strmine sa nagibom većim od četrdeset pet stepeni. U uslovima šestine zemaljske gravitacije to nije predstavljalo ozbiljniju prepreku, čak ni za nekoga ko na sebi nosi skafander.

Pa ipak, od napora na koji nije navikao Viler se pomalo zadihao i oznojio nakon otprilike jednog sata penjanja; no, glavna nevolja nije bila u tome, već u činjenici što mu se od telesnih isparenja prilično zamaglio vizir, tako da je morao da izviri po uglovima, kako bi normalno mogao da vidi. Premda je bio odveć tvrdoglav da bi sam predložio da malo uspore, bilo mu je veoma milo kada je Džejmison naložio da se zaustave.

Sada su se nalazili na gotovo kilometar iznad ravnice i pogledom su mogli da prodru najmanje pedeset kilometara na sever. Zaklonili su oči od bleska Zemlje i počeli da pretražuju prostran predeo.

Posle samo jednog trenutka pronašli su ono za čim su tragali. Na otprilike pola puta do obzorja stajale su dve izuzetno velike teretne rakete; postavljene na širokim stajnim trapovima, ličile su na kakve nezgrapne paukove. No, bez obzira na svoju ogromnost, izgledale su patuljaste u poređenju sa kupolastom konstrukcijom koja kao da je nicala iz ravnice. Ovo nije bila obična kapsula pod pritiskom - budući da su joj razmere bile sasvim neprimerene. Sticao se utisak da je, zapravo, posredi cela kugla koja je delimično zakopana u tle, pri čemu joj iznad površine stoje tri četvrtine. Kroz dogled, čiji su mu naročiti okulari omogućavali da gleda kroz vizir skafandra, Viler je spazio ljude i mašine kako se kreću oko osnove kupole. S vremena na vreme oblaci prašine pokuljali bi put neba, a zatim lagano stali da se sležu, kao da se upravo odvijalo nekakvo miniranje. Evo još jedne u nizu neobičnosti vezanih za Mesec, pomisli on. Pri ovdašnjoj niskoj sili teže, onima koji su navikli na zemaljske uslove izgledalo je da većina predmeta pada odveć polako. Prašina je, međutim, padala prebrzo - odnosno, istom stopom ubrzanja kao i sve ostalo - budući da nije postojao otpor vazduha koji bi je usporavao.

"Kako izgleda", reče Džejmison nakon što je temeljito osmotrio prizor, "neko troši ovde ogromne svote novca."

"Šta misliš, šta je ovo? Rudnik?"

"Nije isključeno", uzvratil Džejmison, oprezan kao i uvek. "Možda su rešili da ovde vade rudaču... a postrojenja za to nalaze im se u onoj kupoli. Ali to je samo pretpostavka... u svakom slučaju, još nikada nisam video ništa slično."

"Mogli bismo da stignemo donde za jedan sat. Kako bi bilo da

pođemo i izbliza osmotrimo stvar, ma šta da je posedi?"

"Bojao sam se da ćeš to predložiti. Ne mislim da bi taj korak bio baš najmudriji. Mogli bi nas naterati da ostanemo."

"Mora biti da čitaš premnogo članaka u kojima se šire alarmantne vesti. Da ne misliš možda da bi nas zbog ratnog stanja mogli optužiti za špijunažu? Ma hajde, nema govora o tome da nas zadrže kod sebe. Opservatorija zna gde se nalazimo i direktor će nadići silnu dreku ako se ne vratimo."

"Bojim se da nam dreka ne gine i ako se vratimo, tako da u tom pogledu nekako ispada na isto. Dobro, pođimo... nizbrdo će biti lakše."

"Zar sam se potužio da je uzbrdo bilo teško", usprotivi se Viler, premda ne mnogo ubedljivo. Nekoliko minuta kasnije, dok se spuštao niz strminu iza Džejmisona, jedna uznemirujuća pomisao iznenada mu sinu u svesti.

"Misliš li da nas oni slušaju? Pretpostavimo da neko stalno motri na ovu frekvenciju - u tom slučaju čuli su svaku reč koju smo izgovorili. Povrh svega, između nas više ne postoji nikakva fizička prepreka."

"Ko je sada melodramatičan od nas dvojice? Niko osim Opservatorije ne sluša na ovoj frekvenciji, a naši i da hoće ne bi mogli da nas čuju zbog svih ovih planinetina koje nas razdvajaju. Zvuči pomalo kao da nemaš čistu savest; čovek bi pomislio da si se opet pošteno ispsovao."

Poslednja opaska odnosila se na jednu nesrećnu epizodu koja se odigrala ubrzo nakon Vilerovog dolaska na Mesec. Nakon toga, on je jednom zasnagda naučio da privatnost govora, koja se sama po sebi podrazumevala na Zemlji, nije baš uvek moguća kod ljudi odevenih u skafandre, budući da je njihov svaki šapat mogao da čuje bilo ko u radio-dometu.

Obzorje se sve više stezalo oko njih kako su se spuštali prema nivou ravnice, ali oni su prethodno pažljivo odredili smer kretanja, tako da su sada znali kuda treba upravljati Ferdinanda. Džejmisonova vožnja postala je veoma oprezna, pošto je ovo bio teren kojim on još nije putovao. Protekla su gotovo dva časa pre no što je zagonetna kupola počela da se pomalja iznad linije neba, da bi

se za njom nešto kasnije pojavili i zdepasti cilindri teretnih raketa.

Viler je ponovo usmerio krovnu antenu prema Zemlji i pozvao Opservatoriju da je obavesti o onome šta su otkrili, kao i šta sada nameravaju da preduzmu. Prekinuo je vezu pre no što je sagovornik iz baze uopšte pokušao da ih odvрати u tome; na um mu najednom pade kako je pomalo ludo poslati poruku na put dug osam stotina hiljada kilometara da bi se razgovaralo sa nekim ko je udaljen ni punih sto kilometara. Nije, međutim, postojao nijedan drugi način da se ostvari telekomunikacija sa nivoa tla; sve što bi se nalazilo ispod obzorja bilo bi zapretno blokadnim delovanjem lunarne mase. Korišćenjem dugih talasa bilo je, doduše, ponekad moguće poslati signale na velike razdaljine posredstvom reflektovanja od veoma retke Mesečeve jonosfere, ali ovaj metod bio je odveć nepouzdan da bi se ozbiljno mogao koristiti. Za sve praktične potrebe, lunarni radio-kontakt morao je da se odvija u granicama vidnog polja.

Bilo je veoma zabavno posmatrati uzmuvanost i komešanje koje je izazvao njihov dolazak. Viler je ceo prizor neodoljivo podsetio na mravinjak koji je neko prodžarao šapom. Veoma brzo su se našli okruženi traktorima, mesecožerima, vučnim mašinama i uzbuđenim ljudima u skafandrima. Velika zakrčenost konačno ih je nagnala da zaustave Ferdinanda.

"Imam utisak da će svakog časa pozvati stražu da nas privede."

Džejmisonu se Vilerova duhovitost očigledno nije mnogo dopala.

"Nije ti baš umesna šala", obrecnu se on. "Sve mi se čini da nije daleko od istine."

"Evo odbora za doček. Možeš li da mu pročitaš slova na šlemu? SEC 2, zar ne? To bi moglo da znači 'Sektor dva'."

"Možda. Ali skraćunica SEC lako bi mogla da se odnosi i na Bezbednost.1) *Engleski: security; prim. prev.* U svakom slučaju, sve je ovo tvoje maslo. Ja sam samo vozač."

Tog trenutka začulo se odsečno kucanje na spoljnim vratima vazdušne komore. Džejmison je pritisnuo dugme za otvaranje i nekoliko časaka kasnije 'odbor za doček' skinuo je šlem sa glave u kabini. Bio je to prozed čovek oštrih crta sa zabrinutim izrazom koji kao da mu je bio trajno usađen. Uopšte nije izgledalo da mu je milo što ih vidi.

Zamišljeno je odmerio pogledom Viler i Džejmisona, dok su dvojica astronoma pokušavala na svaki način da se što usrdnije osmehnu. "Ovamo nam obično ne stižu posetioci", reče on. "Kako to da ste vi došli?"

Prva rečenica, pomisli Viler, predstavljala je jedno od najjumešnijih izvrđavanja koje je čuo u poslednje vreme.

"Imamo slobodna dan... mi smo iz Opservatorije. Ovo je doktor Džejmison... ja sam Viler. Obojica smo astrofizičari. Znali smo da ste ovde negde, pa smo navratili da malo pogledamo."

"Odakle ste znali?" upita čovek oštro. Neznamac se još nije predstavio, što bi čak i na Zemlji predstavljalo znak loših manira, a pogotovo ovde.

"Verovatno ste čuli", odgovori Viler blago, "da u Opservatoriji imamo jedan ili dva prilično velika teleskopa. Zadali ste nam grdne probleme. Blesak vaših raketa meni je lično upropastio dva spektrograma. Može li nam se u tom slučaju prebaciti što smo bili malo radoznali?"

Blagi smešak zatitra na uglovima ispitivačevih usana, da bi već narednog trenutka nestao. Pa ipak, atmosfera kao da se pomalo otkrivila.

"Mislim da će najbolje biti da pođete sa mnom kako bismo nešto proverili. Neće potrajati dugo."

"Molim? A od kada to pojedini delovi Meseca predstavljaju privatno vlasništvo?"

"Žao mi je, ali nema druge. Molim vas da krenete."

Dvojica astronoma navukla su skafandre i uputila se prema vazdušnoj komori. Uprkos napadnoj bezazlenosti, Viler je počeo da biva pomalo zabrinut. Na um su već počele da mu padaju razne neprijatne mogućnosti, a sećanja na ono što je čitao o špijunima, zatvorskim samicama i streljanjima u zoru samo su ga još više uznemirila.

Prošli su kroz jedna lako pokretna vrata postavljena na prevoju velike kupole i obreli se u prostoru ograđenom spoljnim zidom i jednom unutrašnjom, koncentričnom hemisferom. Koliko se moglo videti, dva zida je držalo rastavljenim prepleteno tkanje od neke providne plastike. Čak je i pod bio načinjen od iste supstance. Viler

je u magnoventu pomislio kako sve ovo izgleda veoma čudno, ali nije imao vremena da bolje osmotri mesto na koje su došli.

Njihov nekomunikativni vodič požurivao ih je da idu gotovo trkom, kao da nije želeo da vide više od onoga što je bilo neophodno. Ušli su u unutrašnju kupolu kroz novu vazдушnu komoru, gde su skinuli skafandre. Viler se zloslutno zapitao kada će im biti dopušteno da ih ponovo obuku.

Dužina vazdušne komore ukazala je da je debljina zida unutrašnje kupole izuzetno velika, a kada su se vrata pred njima otvorila, oba astronoma su istog časa osetila poznati miris. Bio je to ozon. Negde, ne odveć daleko, nalazila se visokonaponska električna oprema. Ova činjenica ni na šta nije neposredno asocijala, tako da ju je valjalo odložiti u stranu za kasniju analizu.

Vazдушna komora nastavljala se na mali hodnik sa mnogim bočnim vratima na kojima su bili ispisani brojevi i razni natpisi: PRIVATNO, SAMO TEHNIČKO OSOBLJE, INFORMACIJE, REZERVNI VAZDUH, ENERGIJA ZA SLUČAJ OPASNOSTI I SREDIŠNJA KONTROLA. Ni Vileru ni Džejmisonu ovi natpisi nisu mnogo govirili, ali su zato izmenjali zamišljen pogled kada su se konačno zaustavili pred jednim vratima na kojima je pisalo: BEZBEDNOST. Džejmisonov izraz kazao je Vileru rečitije od ma kog govora: 'Nisam li ti rekao!'

Nakon kratke pauze, zasvetlela je pločica sa natpisom 'Uđite' i vrata su se automatski otvorila. Obreli su se u potpuno običnoj kancelariji kojom su dominirali jedan čovek odlučnog izgleda i veoma veliki sto. Same razmere stola jasno su svima stavljale do znanja da novac ovde ne igra nikakvu ulogu; astronomi su ga snuždeno uporedili sa kancelarijskim nameštajem na koji su oni bili navikli. U jednom uglu na postolju stajao je predmet neobično složenog dizajna, dok su preostali zidovi bili potpuno prekriveni policama za akta.

"Pa", reče oficir bezbednosti, "ko su ovi ljudi?"

"Dva astronoma iz Opservatorije preko u Platonu. Upravo su stigla ovamo u traktoru i pomislio sam da bi bilo dobro ako ih vidiš."

"Bez sumnje. Vaša imena, molim?"

Usledilo je jednoličnih četvrt časa pažljivog beleženja svih važnijih

podataka i provere u Opservatoriji. Ovo je značilo, pomisli Viler namrgođeno, da je igra žmurke okončana. Njihovi prijatelji u odeljenju komunikacija, koji su im registrovali svaki korak na putu za slučaj kakve nezgode, sada će morati da zvanično izveste o njihovom odsustvu.

Najzad im je utvrđen identitet, što je navelo čoveka za glomaznim stolom da ih pogleda pomalo zbunjeno. Čelo mu se naboralo i on počeo da ga gladi vrhovima prstiju.

"Vama je, razume se, jasno da ste nam stvorili probleme. Ovo je poslednje mesto gde su se mogli očekivati nezvani gosti, inače bismo postavili upozorenje da je pristup zabranjen. Nije ni potrebno reći da raspolažemo sredstvima i načinima za otkrivanje svakoga ko bi pokušao da nam se približi, čak i ako bi bio daleko promućurniji od vas dvojice, koji ste se naprosto, bez prikriivanja, dovezli ovamo.

Bilo kako bilo, vi ste sada ovde i čini mi se da smo ovoga puta prošli bez veće štete. Sva je prilika da ste pogodili da je ovo vladin projekat o kome ne želimo da se mnogo priča. Moram vas vratiti natrag, ali prethodno želim da uradite dve stvari."

"A to su?" upita Džejmison sumnjičavo.

"Obećajte mi da nećete širiti glasine o ovoj poseti više nego što budete morali. Vaši prijatelji znaju kuda ste se uputili, tako da stvar ne možete držati u potpunoj tajnosti. Ali, ne morate ni da naširoko razglabate o njoj."

"Dobro", složi se Džejmison. "A šta je druga stvar?"

"Ukoliko bi neko počeo da vas ispituje i pokazivao posebno zanimanje za vašu malu pustolovinu - javite nam to smesta. To bi bilo sve. Nadam se da ćete prijatno putovati kući."

Kada su se posle pet minuta ponovo obreli u traktoru, Viler je još držao bes.

"Kakav naduvenko! Nije nas čak ponudio ni cigaretom."

"Šta se duriš", uzvratila Džejmison blago. "Zar ne shvataš da smo se srećno izvukli. Ovde je u pitanju neka velika rabota."

"Baš bih voleo da znam kakva. Ne liči li ti to na nekakav rudnik? A onda, zašto su baš izabrali Mare kada je ono samo obična šljaka?"

"Siguran sam da je posredi rudnik. Dok smo se približavali, primetio sam nešto sa druge strane kupole što je veoma ličilo na

naprave za bušenje. Teško je, međutim, dokučiti razlog cele te špijunske maskarade."

"Osim ako nisu otkrili nešto što ne žele da Federacija dozna."

"U tom slučaju, još je manje verovatno da ćemo mi uspeti da saznamo, tako da nema razloga da i dalje lupamo glavu oko toga. Pređimo stoga na nešto što nas se neposredno tiče: kuda ćemo sada?"

"Držimo se našeg prvobitnog plana. Sasvim je izvesno da će proteći poprilično vremena pre no što nam se ponovo bude ukazala prilika da se provozamo Ferdijem, što znači da ovu treba što bolje da iskoristimo. Osim toga, oduvek sam želeo da vidim Sinus Iridum sa nivoa tla."

"Donde nas deli dobrih tri stotine kilometara na istok."

"Da, ali sam si kazao da je teren prilično ravan ako izbegnemo planine. Trebalo bi da prevalimo tu razdaljinu za pet časova. Prilično dobro vozim, tako da te mogu zameniti kada se umoriš."

"Ali ne preko nepoznatog terena... bilo bi odveć opasno. Sklopićemo stoga pogodbu. Ja ću voziti do Laplasovog predgorja, kako bi ti za to vreme mogao da posmatraš okolo, a zatim predajem komande tebi u ruke da nas vratiš kući, vozeći po tragu koji sam ja ostavio. Mislim da je to najbolje rešenje."

Viler je smesta prihvatio. Već se pobojavao da će Džejmison odustati od daljeg puta i odmah krenuti prema Opservatoriji, ali je shvatio da se prevario u proceni prijatelja.

Naredna tri časa mileli su duž obronaka Tenerifskih planina, a zatim presekli preko ravnice do Pravog venca, usamljenog i izdvojenog planinskog lanca, sličnog dalekom odjeku moćnih Alpa. Džejmison je sada vozio veoma pažljivo; ušao je u nepoznato područje i nije hteo da se izlaže riziku. S vremena na vreme, pokazivao je na znamenite konfiguracije terena, koje je Viler potom proveravao na fotografskim kartama.

Zaustavili su se radi obeda na desetak kilometara istočno od Pravog venca, proširivši malo asortiman paketa sa hranom dobijenim u kuhinji Opservatorije. U jednom uglu traktora bila je instalirana mala kuhinja, ali oni nisu bili voljni da se late kulinarskog posla osim u slučajevima nužde. Ni Viler ni Džejmison nisu bili

dovoljno umešni kuvari da bi uživali u pripremanju jela, a, osim toga, sada su se nalazili na odmoru...

"Side", iznenada reče Viler između dva zalogaja sedviča, "šta misliš o Federaciji? Sreo si više njenih ljudi nego ja."

"Jesam, i dopali su mi se. Šteta što nisi bio ovde kada je poslednja grupa otišla; desetak njih provelo je izvesno vreme u Opservatoriji, proučavajući postavljanje teleskopa. Imaju nameru da na jednom od Saturnovih meseca podignu osmatrački uređaj promera hiljadu pet stotina centimetara, znaš."

"Izvanredan poduhvat; oduvek sam govorio da se mi ovde nalazimo preblizu Suncu. Njihov teleskop sigurno neće imati problema sa zodijačnom svetlošću i ostalim smetnjama oko unutrašnjih planeta. Ali, da se vratimo na ono prvo - da li si stekao utisak da su spremni da zapodenu kavgu sa Zemljom?"

"Teško je reći. Bili su veoma otvoreni i prijateljski nastrojeni u ophođenju sa nama, ali moraš uzeti u obzir da smo svi bili naučnici, što je značajno olakšavalo stvari. Sva je prilika da bi bilo prilično drugačije da smo mi političari ili civilni službenici."

"Do vraga, pa mi jesmo civilni službenici! Onaj tip, Sedler, podsetio me je na to pre neki dan."

"Da, ali mi smo naučni civilni službenici, što čini priličnu razliku. Mogao bih da kažem da oni nisu mnogo marili za Zemlju, premda su bili odveć učtivi da bi to otvoreno kazali. Nema sumnje da su ozlojeđeni zbog raspodele metala; često sam ih slušao kako se žale zbog toga. Glavna teza im je da imaju znatno veće probleme od nas prilikom osvajanja spoljnih planeta, kao i da Zemlja traći polovinu materijala koji koristi."

"I šta misliš, ko je u pravu?"

"Ne znam; teško je proceniti sve činjenice. Ali mnogi ljudi sa Zemlje boje se Federacije i ne žele da je više osnažuju. Federalcima je to poznato; doći će dan kada će najpre uzeti ono što im treba, a tek onda razgovarati o tome."

Džejmison pokupi ostatke paketa sa hranom i baci ih u veliku kantu za đubre. Pogledao je na hronometar, a zatim ustao iz vozačevog sedišta. "Vreme je da krenemo", reče on. "Već kasnimo."

Pošli su na jugoistok od Pravog venca i ubrzo se na liniji obzorja

pojavi se veliko predgorje Laplasa. Dok su kružili oko njega, naišli su na jedan nimalo prijatan prizor; smrskana olupina nekog traktora, a pokraj nje gruba kamena humka povrh koje je stajao metalni krst. Izgledalo je da je traktor uništen prilikom eksplozije rezervoara za gorivo; bio je to neki zastareli model koji Viler nikada ranije nije imao prilike da vidi. Nije se iznenadio kada mu je Džejmison kazao da olupina leži ovde već gotovo celo stoleće; milion godina kasnije, ona će i dalje izgledati u dlaku ista.

Kako su se kretali pokraj predgorja, počeo je da se pomalja moćan severni zid Sinus Iriduma - takozvani Zaliv duga. Pre mnogo eona, Sinus Iridum predstavljao je zatvoreni prsten planina, jednu od najvećih ograđenih ravnica na Mesecu. Ali kataklizma koja je obrazovala More kiša uništila je celokupan južni zid, tako da je preostao samo polukružan zaton. Preko njega su se posmatrala Laplasovo i Heraklitovo predgorje, sanjajući o onom danu kada su ih povezivale planine visoke četiri kilometra. Sve što se sada moglo videti od tih moćnih uzvisina bilo je nekoliko grbina i brežuljaka.

Viler se sasvim ućutao dok je traktor promicao pokraj velikih grebena, koji su stajali poput niza titana licem okrenutih prema Zemlji. Zelenkasta svetlost koja im je obasjavala obronke otkrivala je svaku pojedinost terasastih pročelja. Niko se još nije uspeo uz ove visove, ali jednoga dana, Viler je znao, ljudi će stajati na njihovim vrhovima i pobedonosno gledati preko Zaliva. Bila je neobična pomisao da ni posle dve stotine godina ljudska noga još nije zakoračila na veliki deo Mesečeve površine; a do većine ovih mesta čovek je morao dospeti bez ikakve pomoći, već samo vlastitim naporom i umećem.

Setio se trenutka kada je prvi put bacio pogled na Sinus Iridum, kroz mali teleskop koji je sam napravio kada je bio dečak. Naprava se sastojala samo od dva mala sočiva pričvršćena na krajevima kartonske cevi, ali je u njoj više uviđao nego u džinovskim instrumentima kojima je sada upravljao.

Džejmison je napravio veliki krug i zaustavio traktor stražnjim krajem prema zapadu. Trag koji je ostao za njima u prašini jasno se mogao videti; bio je to put koji će ovde ostati zauvek, izuzev ako ga ne izbriše potonji saobraćaj.

"Stigli smo do kraja", reče on. "Odavde ti preuzimaš. Traktor je samo tvoj sve dok ne stignemo do Platona. Onda me probudi da ga provedem kroz planine. Laku noć."

Vileru nije bilo jasno kako se to dogodilo, ali posle samo desetak minuta Džejmison je već spavao. Verovatno je blago truckanje traktora delovalo kao uspavanka; Viler se iznenada zapita da li će uspeti da izbegne prekomerna drmusanja i cimanja na putu kući. Postojao je samo jedan način da se to ustanovi... Pažljivo je naveo vozilo na prašnjavi trag i krenuo uvreženim putem prema Platonu.

8.

Ranije ili kasnije to se moralo dogoditi, reče Sedler u sebi kada je zakucao na vrata direktorove kancelarije. Postupao je najbolje što je umeo, ali u ovakvom poslu bilo je nemoguće ne zameriti se nekome. Biće zanimljivo, veoma zanimljivo saznati ko se to žalio...

Profesor Meklorin bio je jedan od najnižih ljudi koje je Sedler ikada video. Izgledao je tako sićušno da je to prosto navodilo neke ljude da počine fatalnu grešku i ne shvate ga ozbiljno. Ali Sedleru se to nije moglo dogoditi. Veoma niski ljudi obično su na svaki način nastojali da nekako nadoknade svoju fizičku malenkost (koliko je diktatora bilo čak i prosečne visine?) a po svim merilima Meklorin je predstavljao jednu od najnezgodnijih osoba na Mesecu.

Bacio je pogled prema Sedleru preko potpuno čiste površine svog stola. Ravnu plohu nije skrnavio čak ni notes za pribeleške; na njoj je jedino stajao mali komunikacioni panel sa prekidačima koji je imao ugrađen zvučnik. Sedler je već čuo o Meklorinovom jedinstvenom metodi upravljanja, kao i o njegovom preziru prema svim pribeleškama i podsetnicima. U svakodnevnim poslovima, Opservatorija je isključivo vođena usmenim putem. Razume se, podređeni službenici bili su obavezni da vode zapisnike, pripremaju rasporede i sastavljaju izveštaje - dok je Meklorin jednostavno uključivao mikrofona i izdavao naređenja. Taj sistem delovao je besprekorno iz jednostavnog razloga što je direktor snimao sve što bi kazao, tako da je u svakom trenutku mogao bespogovorno razuveriti svakoga ko bi mu rekao: "Ali, ser, to mi nikada niste naredili!" Pronosile su se glasine - premda je Sedler podozrevao da su u pitanju smo zli jezici - da Meklorin povremeno verbalno krivotvori na taj način što preinačuje snimak. Suvišno je i reći da se ova optužba ni na koji način nije mogla dokazati.

Direktor mu je pokazao rukom na jedinu slobodnu stolicu i počeo da govori pre no što Sedler stiže do nje.

"Ne znam koji je pametnjaković došao na tu sjajnu zamisao", reče on, "ali mene niko nije obavestio da dolazite ovamo. Da se to dogodilo, neizostavno bih zatražio obustavu cele stvari. Iako niko ne

uvažava značaj efikasnosti više od mene, ne sme se smetnuti s uma da živimo u veoma složenom vremenu. Čini mi se da bi moji ljudi imali da rade mnogo pametnije stvari nego da vama objašnjavaju svoj posao - naročito sada kada nas potpuno zaokupljaju osmatranja Nove Drakonis."

"Žao mi je što niste blagovremeno obavješteni, profesore Meklorin", uzvratila Sedler. "Jedino objašnjenje je da je cela stvar sređena dok ste se vi nalazili na putu za Zemlju." Zapitao se šta bi direktor mislio kada bi znao kako je brižno sve tempirano upravo na ovaj način. "Jasno mi je da predstavljam uglavnom smetnju vašem osoblju, ali oni su mi do sada izlazili u susret i još se niko nije žalio. U stvari, sve se odvijalo prilično dobro."

Meklorin je zamišljeno protrljao bradu. Sedler se opčinjeno zagledao u sićušne, veoma lepo oblikovane šake, ne veće od detinjih.

"Koliko još očekujete da ćete se zadržati ovde?" upita direktor. Ovaj ni malo ne haje za sagovornikova osećanja, reče u sebi Sedler oporo.

"Veoma je teško reći - područje mog istraživanja krajnje je neodređeno. Pored toga, mislim da bi trebalo da vam skrenem pažnju da sam praktično tek započeo rad na naučnoj strani vašeg posla, za koji je verovatno da će obilovati poteškoćama. Do sada sam se uglavnom posvetio upravi i tehničkim servisima."

Ove novosti očigledno se nisu dopale Meklorinu. Izgledao je kao mali vulkan neposredno pre erupcije. Preostala je da se uradi samo jedna stvar i Sedler nije više oklevao da je učini.

Otišao je do vrata, brzo ih otvorio, pogledao napolje, a zatim ih ponovo zatvorio. Ova sračunata melodramska predstava ostavila je direktora bez reči; Sedler je prišao stolu i odsečnim pokretom isključio komunikator.

"Sad možemo da popričamo", reče on. "Želeo sam da izbegnem ovo, ali izgleda da nema druge. Verovatno da još niste imali prilike da vidite ovakve kartice."

Zabezeknuti direktor, prema kome se, po svoj prilici, još niko nije ovako ophodio, zabuljio se u praznu pločicu od plastike. Dok je posmatrao, najednom se na površini pojavila Sedlerova fotografija

sa nekim natpisom - da bi trenutak potom ponovo iščezla.

"Šta je to", upita on kada se malo pribrao. "Centralna obaveštajna služba? Nikada nisam čuo za nju."

"Nije ni trebalo da čujete", uzvratil Sedler. "U pitanju je srazmerno nova i veoma tajna organizacija. Bojim se da posao koji obavljam ovde nije baš ono što izgleda na prvi pogled. Sasvim otvoreno govoreći, uopšte me se ne tiče efikasnost vaše institucije i potpuno se slažem sa svima koji kažu da je krajnje besmisleno procenjivati neposrednu novčanu vrednost naučnih istraživanja. Ali stvar može da se proguta, zar ne?"

"Nastavite", reče Meklorin neprijatno mirno.

Sedler je počeo da uživa u situaciji čak i više nego što mu je to iziskivala dužnost. Valjalo je, međutim, pričuvati se opijenosti koju je stvaralo osećanje moći...

"Tragam za špijunom", reče on sasvim neposredno i otvoreno.

"Šalite se? Pa ovo je dvadeset prvo stoleće!"

"Uopšte se ne šalim i nadam se da ne moram posebno da vam skrećem pažnju da o našem razgovoru ne smete nikoga da izveštavate. Čak ni Vagnala."

"Odbijam da poverujem", frknu Meklorin, "da je bilo koji član mog osoblja mogao biti umešan u neku špijunsku aferu. Pa to je sasvim fantastično."

"Tako je bilo oduvek", uzvratil Sedler strpljivo, "ali to nimalo ne menja stvar."

"Uz pretpostavku da je vaša optužba u izvesnoj meri osnovana, imate li neku ideju o tome ko bi to mogao biti?"

"Čak i da imam, bojim se da to u ovom trenutku ne bih mogao da vam kažem. Ali biću potpuno iskren. Uopšte nismo sigurni da je to neko odavde - samo pokušavamo da nešto iščeprkamo na osnovu jednog neodređenog podatka do koga je došao jedan od naših... hm... agenata. U svakom slučaju, postoji negde rupa na Mesecu i moja dužnost je da se pozabavim njome. Sada shvatate zbog čega sam bio toliko radoznao. Nastojao sam da pošteno odglumim ulogu koja mi je dodeljena i smatram da sam za sada svima izgledao uverljivo. Jedino mi preostaje da se nadam da se i naš vrdavi gospodin 'X' upecao na taj mamac. Uzgred budi rečeno, upravo bih

zbog toga voleo da znam ko vam se žalio na mene. Ako sam dobro shvatio, neko je to učinio."

Meklorin se nekoliko trenutaka nakašljavao i predomišljao, a onda je odlučio da otkrije karte.

"Dženkins, dole u skladištu; kaže da ste mu uzeli mnogo vremena."

"Veoma zanimljivo", reče Sedler, prilično iznenađen. Dženkins, upravnik skladišta, nije se nalazio čak ni blizu njegovom spisku sumnjivih. "Stvar je, naime, u tome što sam kod njega proveo srazmerno malo vremena - tek toliko da obezbedim uverljivost moje misije. Moraću da ubuduće držim na oku gospodina Dženkinsa."

"Sve mi je to novo i neobično", reče Meklorin zamišljeno. "Ali čak i ako neko odavde dostavlja informacije Federaciji, nije mi jasno na koji način to čini. Izuzev, naravno, ako nije u pitanju neko iz komunikacionog odeljenja."

"To je srž problema", složi se Sedler, bio je spreman da porazgovara o opštim vidovima slučaja, budući da je direktor mogao da unese malo svetlosti u njih. Sedler je potpuno bio svestan poteškoća sa kojima je bio suočen, kao i obimnosti zadatka pred čijim je izvršenjem stajao. Njegov status kao kontrašpijuna bio je strogo amaterski. Jedinu utehu pružala mu je činjenica da mu je i hipotetički protivnik bio u istom položaju. Profesionalni špijuni ni u jednom dobu nisu bili osobito brojni, a poslednji iz te sorte mora da je umro još pre više od jednog veka.

"Uzgred budi rečeno", primeti Meklorin uz usiljen i prilično neubedljiv smešak, "otkud znate da ja nisam špijun?"

"I ne znam", uzvratila Sedler vedrim glasom. "U kontrašpijunaži izvesnosti su prilično retke. Ali činimo sve što možemo. Nadam se da niste bili ozbiljnije uznemiravani za vreme posete Zemlji?"

Meklorin ga je za trenutak posmatrao sa izrazom neverice na licu. A onda mu se usta sama otvoriše.

"Hoćete da kažete da ste i mene podvrgli istrazi!" procedi on kroz zube.

Sedler slegnu ramenima.

"To se događa i najboljima od nas. Ako može da vam posluži kao uteha, pomislite samo kroz šta sam ja sve morao da prođen pre no

što su mi dali ovaj posao. A mogu vam reći da se nikada nisam baš otimao za njega..."

"Dobro, šta želite sad da uradim?" progundā Meklorin. Za čoveka njegove visine glas mu je bio iznenađujuće dubok, premda je Sedleru rečeno da kada se direktor stvarno razljuti i razbesni, onda kao da propišti.

"Razume se, voleo bih da me obavestite o svemu sumnjivom što primetite. S vremena na vreme, možda će vas konsultovati o raznim pitanjima i veoma ću uvažavati vaš savet. Inače, obraćajte što je moguće manje pažnje na mene i slobodno me i dalje držite za običnog daveža."

"To mi", uzvratī Meklorin uz izvestan polusmešak, "uopšte neće biti teško. Možete, međutim, računati na moju pomoć u svakom pogledu - ako ni zbog čega drugog, a ono zato da bih dokazao da su vaše sumnje neosnovane."

"I ja se iskreno nadam da je tako", uzvratī Sedler. "Na svaki način, hvala vam na saradnji - umeću to da cenim."

Zaustavio se u poslednji čas da ne zazviždi kada je zatvorio vrata za sobom. Osetio je veliko olakšanje što se ispitivanje ovako okončalo, ali se i setio da još niko nije zviždao posle razgovora sa direktorom. Stavivši na lice masku staloženosti, pošao je kroz Vagnalovu kancelariju i izišao u glavni hodnik, gde je naleteo na Džejmisona i Vilerā.

"Jeste li videli Starog?" upita Viler brižno. "U kakvom je raspoloženju?"

"Budući da je ovo moj prvi susret sa njim, ne bih mogao tačno da kažem. Nas dvojica smo prilično lepo procaskali. Šta se dogodilo? Izgledate nekako pokisli."

"Upravo nas je pozvao", reče Džejmison. "Ne znamo razlog, ali mora da je u pitanju nešto što se dogodilo dok je bio odsutan. Već je čestitao Konu na otkriću Nove Drakonis, tako da to otpada. Bojim se da je saznao za našu vožnju gusom."

"Zašto bi to bilo sporno?"

"Zato što oni smeju da se koriste samo za zvanične zadatke. Ali niko se ne drži toga - dovoljno je nadoknaditi utrošeno gorivo, pa da sve bude u redu. Do vraga, pa vi ste bili poslednja osoba na svetu

kojoj je ovo trebalo da kažem!"

Sedler je za trenutak podozrivo pogledao Džejmisona, a onda je sa olakšanjem shvatio da je ovaj imao na umu njegovu nepopularnu ulogu finansijskog psa-čuvara.

"Ne brinite", nasmeja se on. "Najgore što mogu da uradim sa ovom informacijom jeste da vas ucenim da sledeći put i mene povežete na izlet. Nadam se da vas Sta... ovaj profesor Meklorin neće ozbiljno prekoreti."

Sva trojica bi bili prilično iznenađena da su znala sa koliko nesigurnosti i sam direktor gleda na predstojeći razgovor. U normalnim prilikama, manjim kršenjima pravila, u koja je spadalo i neovlašćeno korišćenje guseničara, obično se bavio Vagnal, ali sada je posredi bilo nešto važnije i ozbiljnije. Do pre pet minuta on nije imao nikakvu predstavu o celoj stvari i zatražio je da vidi Vileru i Džejmisona kako bi ustanovi šta se događa. Profesor Meklorin se ponosio time što drži sve konce uvek u rukama, dok je njegovo ljudstvo nastojalo da ga, ne štedeći pri tom vreme i trud, povremeno osujećuje u tome.

Viler, koji se i dalje ljuljuškao na lovorikama Nove Drakonis, pribrano je podneo izveštaj o njihovoj nezvaničnoj misiji. Pokušao je da celu stvar prikaže u smislu da su njih dvojica bili vitezovi u oklopima koji su izjahali u divljinu da pronađu aždaju koja je pretila Opservatoriji. Nije prikrio ništa što bi iole bilo važno. Bio je to mudar korak, pošto je direktor već saznao sve što se dogodilo.

Dok je slušao Vilerov izveštaj, Meklorin je polako postajao svestan da se fragmenti mozaika uklapaju na prava mesta. Ona tajanstvena poruka sa Zemlje, koja mu je nalagala da ubuduće drži ljude podalje od Mare Imbriuma, jamačno je vukla koren iz mesta koje su ova dvojica posetila. Rupa za kojom je Sedler tragao takođe je morala biti u vezi sa tim. Meklorin je i dalje teško mogao da poveruje da je neko od njegovog osoblja špijun, ali mu je sve više postajalo jasno da pravi špijuni najmanje liče na špijune.

Otpustio je Džejmisona i Vileru blago i zamišljeno, što je ovu dvojicu prilično zbunilo. Za trenutak je ostao da sedi, potpuno zadubljen u misli. Naravno, možda je posredi bila puka podudarnost - ali sve se tako zgodno uklapalo. Ako je neko od ove dvojice tragao

za određenom informacijom, onda je znalački došao do nje. A možda i ne baš znalački? Da li bi pravi špijun delovao tako otvoreno, znajući da će neizostavno privući pažnju na sebe? Da li je možda posredi bila veoma smela dvostruka igra, koja se temeljila ne pretpostavci da niko nikad neće posumnjati u tako otvoren napad?

Ali, bogu budi hvala, to nije bio njegov problem. Otarasice ga se što brže bude mogao. Profesor Meklorin pritisnu dugme odašiljača i reče svom sekretaru: "Molim vas, pronađite mi gospodina Sedlera, hteo bih ponovo da porazgovaram sa njim."

9.

Od kada se direktor vratio, Sedlerov status pretrpeo je izvesnu promenu. Sedler je znao da se to mora dogoditi, premda je preduzeo sve mere predostrožnosti. Po dolasku, prema njemu su se svi ophodili sa učtivom podozrivošću, tako da je nekoliko dana morao iz petnih žila da se trudi oko uspostavljanja odnosa, sve dok najzad led nije bio probijen. Ljudi su postali prijateljski nastrojeni i govorljivi, što mu je omogućilo da malo krene sa mrtve tačke. Sada, međutim, oni kao da su počeli da žale zbog pređašnje predusretljivosti, tako da je ponovo morao da ih otkravljuje.

Znao je šta je razlog ovome. Nije bila stvar u tome što je naslućen pravi cilj njegovog boravka na Mesecu, već što su svi postali svesni da povratak direktora ne samo što mu nije sputao aktivnosti nego mu je još i ojačao položaj. U veoma akustičnoj zvučnoj kutiji Opservatorije, gde su se šuškanja i ogovaranja širila brzinom tek nešto manjom od svetlosne, bilo je teško sačuvati neku tajnu. Neko je jamačno pustio glas da je Sedler znatno važniji nego što izgleda. Njemu je jedino preostalo da se nada da će proteći poprilično vremena pre no što neko pogodi prave razmere njegove važnosti...

Do sada je Sedlerova pažnja bila ograničena poglavito na upravno odeljenje. Ovo je delimično predstavljalo stvar taktike, budući da bi se od njega upravo ovakva delatnost ponajpre mogla očekivati. Ali Opservatorija, je, u stvari, postojala zbog naučnika, a ne zbog kuvara, daktilografkinja, knjigovođa i sekretara, ma koliko oni važni bili.

Ako se špijun nalazio u Opservatoriji, valjalo je rešiti dva glavna problema. Za špijuna je informacija sama po sebi beskorisna ukoliko ne može da je dostavi svojim pretpostavljenima. Gospodin 'X' mora, dakle, imati ne samo vezu koja ga opskrbljuje materijalom - već i izlazni komunikacioni kanal.

U fizičkom pogledu, postojala su samo tri načina da se napusti Opservatorija. Moglo se otići jednošinom, traktorom ili pešice. Bilo je gotovo neverovatno da je posredi poslednje. Teorijski posmatrano, bilo je moguće otpešačiti nekoliko kilometara i ostaviti poruku na

neko unapred zakazano mesto. Ali takvo neobično ponašanje ubrzo bi bilo primećeno i uopšte ne bi bilo teško proveriti mali broj ljudi zaposlenih u odeljenju za održavanje koji su jedini redovno koristili skafandre. Svaki izlazak i ulazak kroz vazdušne komore morao je da bude registrovan, premda je Sedler sumnjao da se ovo pravilo baš revnosno poštovalo.

Traktori su bili izgledniji, pošto se njima moglo dospeti do znatno većih udaljenosti. Ali njihovo korišćenje već bi značilo urotu, budući da se u ovim vozilima uvek nalazila posada od najmanje dva člana - a ovo pravilo nikada nije prekršavano, iz razloga bezbednosti. Sada je tu bio i neobičan slučaj Džejmisona i Vitera, naravno. Njihovi dosijeji upravo se pomno ispituju i izveštaj o tome biće mu upućen kroz nekoliko dana. Iako im se, međutim, ponašanje kosilo sa propisima, ono je bilo odveć otvoreno da bi izazvalo podozrenje.

Preostao je, dakle, samo jednošin za Središnji Grad. Svi su tamo odlazili, u proseku jednom nedeljno. Postojalo je obilje mogućnosti za razmenu poruka u gradu, gde je i sada izvestan broj 'turista' neupadljivo uspostavljao vezu i dolazio do niza zanimljivih otkrića o privatnom životu osoblja Opservatorije. Sedler je na ovom polju malo šta mogao da preduzme, izuzev da dobavi spisak najčešćih posetilaca grada.

Tako su stajale stvari sa fizičkim vidovima uspostavljanja kontakta. Sedler ih je sve odbacio. Pored njih, postojali su i drugi, tananiji načini, za koje je bilo znatno verovatnije da će ih izabrati jedan naučnik. Svaki član osoblja Opservatorije bio je kadar da napravi radio-odašiljač, koji se mogao sakriti na bezbroj mesta. Strpljivi monitorski osluškivači nisu, doduše, još ništa otkrili, ali gospodin 'X' će ranije ili kasnije sigurno počinuti neku grešku.

U međuvremenu, Sedler je morao da ispita čime se bave naučnici. Ekspresni kurs iz astronomije i fizike, koji je završio pre no što je krenuo ovamo, bio je krajnje nedovoljan da ga iole podrobnije uputi u delatnosti Opservatorije, ali mu je ipak pomogao da stekne neke najopštije predstave. A time se, ako ništa drugo, bar moglo precrtati nekoliko osumnjičenih sa njegovog beznadežno dugačkog spiska.

Nije se dugo zadržao u odeljenju kompjutera. Iza staklenih panela, besprekorno uredne mašine bile su zadubljene u bešumno umovanje, dok su devojke neprekidno ubacivale programske trake u njihova nezajažljiva ždrelela. U susednoj tapaciranoj prostoriji grmele su električne pisaće mašine, otkucavajući beskrajne nizove i kolone brojeva. Doktor Mejs, upravnik odeljenja, objasnio mu je što je bolje umeo posao koji se sada radi - ali bilo je previše očekivati od Sedlera da to razume. Ove mašine su odavno prevazišle tako elementarne operacije kao što je integralni račun i tako tričave funkcije kao što su kosinusi ili logaritmi. Umesto toga, baratale su matematičkim entitetima za koje Sedler nikada nije čuo i rešavale probleme čije bi mu već same postavke izgledale potpuno nerazumljivo.

Ali ova nedoraslost svetu nauke nije ga mnogo zabrinjavala, budući da je video ono što je želeo. Svi glavni uređaji bili su zapečaćeni i pod ključem; do njih su mogli dospeti jedino inženjeri iz odljenja za održavanja, koji su bili pozivani jednom mesečno. Ovde sigurno nije postojalo ništa za njega i zato se neupadljivo udaljio na vrhovima prstiju kao iz neke kapele.

Optička radionica, u kojoj su strpljivi majstori oblikovali stakla tačnošću i do milionitog dela inča, koristeći pri tom tehnike koje se stolecima nisu menjale, delovala je na njega opčinjavajuće, ali mu ni na koji način nije pomogla u istrazi. Netremice je posmatrao sićušne smetnje na rubovima sočiva, izazvane sudaranjem svetlosnih talasa, koji su neobuzdano strujali napre-nazad kako je toplota njegovog tela stvarala mikroskopska širenja u blokovima savršeno izrađenog stakla. Ovde su se sretale umetnost i nauka, ostvarujući savršenstvo kome nije bilo premca na čitavom području čovekove tehnologije. Da li se u ovoj zapretenoj fabrici sočiva, prizmi i ogledala mogao nalaziti ključ rešenja za kojim je on tragao? To je izgledalo krajnje neverovatno.

Sedler potišteno pomisli kako se nalazi u položaju čoveka koji u mračnom podrumu traži crnu mačku - koja se uopšte ne mora tu nalaziti. Štaviše, analogija bi bila još tačnija ako bi se dodalo da on uopšte ne zna kako mačka izgleda, tako da je ne bi prepoznao čak i kada bi je sreo.

Privatni razgovori sa Meklorinom bili su mu od velike pomoći. Direktor je i dalje zadržao skeptičan stav, ali je očigledno bio voljan da u punoj meri saraduje, ako ni zbog čega drugog, a ono da se što pre okonča cela ta neprijatna afera. Sedler je mogao da mu postavlja pitanja o svim tehničkim vidovima delatnosti Opservatorije, premda je strogo vodio računa da pri tom ne da ni najmanji nagoveštaj o smeru u kome mu se odvija istraga.

Do sada je uspeo da sačini mali dosije o svakom članu osoblja - što nije predstavljalo beznačajan poduhvat, iako je dobio sve činjeničke podatke još pre no što je pošao u Opservatoriju. Za većinu osoba bio je dovoljan samo jedan list hartije, dok se u slučaju nekolicine sakupilo više stranica sitno ispisanih beleški. Činjenice u čiju je verodostojnost bio siguran pisao je mastilom; razmišljanja i pretpostavke beležio je olovkom, kako bi mogao da ih prepravlja u slučaju potrebe. Neka od ovih nagađanja bila su veoma smela i neretko klevetnička, tako da ih se Sedler prilično stideo. Bilo je, na primer, teško prihvatiti ponuđeno piće od nekoga koga ste privatno osumnjicali za korumpiranost na osnovu činjenice da u Središnjem Gradu drži veoma skupu ljubavnicu...

Ovaj poseban slučaj odnosio se na jednog inženjera iz odeljenja za konstrukcije. Sedler ga je, međutim, ubrzo otpisao kao izglednog kandidata za ucenu, budući da nesuđena žrtva ne samo što nije prikrivala svoju situaciju nego se i neprekidno žalila na ekstravagantnost svoje drage. Inženjer je čak u više navrata upozoravao Sedlera da se kloni sličnih poroka.

Dosijeji su bili razvrstani u tri grupe. U odeljku 'A' nalazila su se imena desetorice ljudi za koje je Sedler smatrao da su najsumnjiviji, premda ni protiv jednog od njih nije imao nikakve stvarne dokaze. Neki su bili u ovoj grupi naprosto samo zato što im je položaj pružao najbolje prilike da pošalju napolje informacije ukoliko bi to želeli. Jedan od njih bio je i Vagnal; Sedler je praktično bio siguran da je sekretar nevin, ali ga je ipak za svaki slučaj zadržao na ovom spisku.

Nekolicinu drugih svrstao je tu zato što su imali bliske rođake u Federaciji, odnosno zato što su bili otvoreno kritički nastrojeni prema Zemlji. Sedleru nikako nije išlo u glavu da bi se valjano uvežban špijun izložio podozrenju ponašajući se na taj način, ali je zato sve

vreme morao da računa na nekog predanog amatera koji bi bio ništa manje opasan. Dokumenta o atomskoj špijunaži u toku Drugog svetskog rata bila su veoma uputna u ovom pogledu, tako da ih je Sedler pomno proučio.

Jedna od osoba na spisku 'A' bio je i Dženkins, upravnik skladišta. Posredi je, zapravo, bila tek veoma nejasna slutnja, koju Sedler, uprkos svim naporima, nije mogao da potkrepi nikakvim činjenicama. Dženkins je ostavljao utisak prilično natmurene i zlovoljne spodobе, koja nije volela da joj se iko meša u posao i nije uživala veliku popularnost kod ostalog osoblja. Izvući nešto od njega u pogledu opreme predstavljalo je jedan od najtežih poslova na Mesecu. Razume se, ovo je naprosto moglo da znači da je on samo dobar predstavnik svoje poslovično žilave i neumoljive sorte.

Na kraju je preostao onaj zanimljivi tandem, Džejmison i Viler; ovaj poslednji je u velikoj meri doprineo razbijanju jednoličnosti rutinskog života u Opservatoriji. Njihova vožnja do Mare Imbriuma predstavljala je sasvim tipičan poduhvat i odvijala se, kako je Sedler naknadno saznao, u potpunosti po obrascu ranijih pustolovina.

U svim tim prilikama Viler je predstavljao duhovnog vođu. Njegov problem - ako je to uopšte bio problem - ogledao se u tome što je raspolagao sa veoma mnogo energije, imajući pri tom premalo interesovanja. Još nije napunio ni trideset godina; jednoga dana će, možda, pod bremenom starosti i odgovornosti postati zreo čovek, ali sada je još bilo rano za to. Odveć lako ga je bilo otpisati kao slučaj zastoja u razvoju, kao srednjoškolca koji nije uspeo da odraste. Inteligencija mu je bila prvorazredna i nikada nije učinio ništa što bi stvarno bilo nerazumno. Iako ga mnogi nisu voleli, naročito oni koji su postali žrtve neke od njegovih praktičnih šala, nije postojao niko ko bi mu poželeo nešto nažao. Neugroženo je krstarilo kroz malu džunglu politike Opservatorije, sačuvavši pri tom neokaljane vrline potpunog poštenja i iskrenosti. Uvek se znalo šta misli, tako da nije bilo potrebno pitati ga za sud ili gledište. Sam ih je neprestano iznosio.

Džejmisonov karakter bio je veoma različit, tako da nije isključeno da je ova dva čoveka zbližila upravo suprotnost njihovih ličnosti. Bio je stariji od Vileru nekoliko godina i mnogi su ga smatrali za glas

razuma i trezvenosti njegovog mlađeg druga. Sedler je sumnjao u to; koliko je on mogao proceniti, Džejmisonovo prisustvo uopšte nije uticalo na Vilerovo ponašanje. Pomenio je to Vagnalu, koji se malo zamislio i odgovorio: "Možda, ali pomislite samo kakav bi Kon bio da nema Sida koji stalno motri na njega."

Džejmison je u svakom slučaju predstavljao znatno postojaniju i pribraniju osobu, koja se daleko teže mogla upoznati. On nije imao sjajan naučni um kao Viler i sva je prilika da nikada neće doći ni do kakvog velikog otkrića, ali je zato bio jedan od onih pouzdanih, marljivih ljudi, na čija je pleća padao veoma važan posao zavođenja reda u novu teoriju koju je postavio neki genije.

Naučno pouzdan - to da. Politički pouzdan - ovo je bilo nešto drugo. Sedler je pokušao da ga izdaleka ispita, nastojeći da to obavi što neupadljivije, ali nije imao mnogo uspeha. Kako je izgledalo, Džejmisona su više zanimali njegov posao i hobi - slikanje lunarnih pejzaža - nego politika. Za vreme svog boravka u Opservatoriji napravio je malu umetničku galeriju, a kad god bi mu se ukalaza prilika, izlazio bi napolje u skafandru, ponevši sa sobom paletu i naročite boje načinjene od ulja pod niskim pritiskom pare. Utrošio je prilično vremena na eksperimentisanje pre no što je pronašao pigmente koji su se mogli koristiti u vakuumu, a Sedler je iskreno sumnjao da rezultati vrede toliko truda. Smatrao je da zna dovoljno o umetnosti da može proceniti kako je Džejmison znatno više entuzijasta nego nadaren slikar, u čemu se Viler slagao sa njim. "Kažu da Sidove slike posle izvesnog vremena počnu da vam se dopadaju", poverio je on Sedleru jednom prilikom. "Teško mogu da zamislim zlehudiju sudbinu."

Sedlerov spisak 'B' sadržao je imena svih ostalih osoba u Opservatoriji koje su izgledale dovoljno inteligentno da budu špijuni. Lista je bila beznadežno duga i on je s vremena na vreme pročešljavao, pokušavajući da prebaci neke ljude na spisak 'A', ili, još bolje, u treću, poslednju grupu u kojoj su se nalazile osobe izvan svake sumnje. Dok je sedeo u maloj kabini, prebirajući po hartijama i pokušavajući da se postavi na mesto čoveka koga je ispitivao, Sedler bi povremeno osetio da igra veoma zamršenu igru, u kojoj je većina pravila nepouzdana, a saigrači nepoznati. Osim toga, bila je

to pogubna igra, potezi su se povlačili sve većom brzinom - a od njenog ishoda mogla je zavisiti budućnost ljudske rase.

10.

Glas koji je dopro iz zvučnika bio je dubok, izobražen i iskren. Putovao je kroz svemir mnogo minuta, nakon što je upućen kroz oblake Venere putanjom dugačkom dve stotine miliona kilometara do Zemlje, a zatim odatle dostavljen na Mesec. Okončavši to ogromno putešestvije, i dalje je bio čist i jasan, gotovo ni malo narušen smetnjama i izvitoperenjima.

"Situacija se ovde pogoršala od mog poslednjeg javljanja. Niko u zvaničnim krugovima ne želi da izrazi nikakvo mišljenje, ali novine i radio nisu tako uzdržani. Doleteo sam jutros iz Hesperusa, i tri časa, koliko sam ovde proveo, bila su mi sasvim dovoljna da procenim javno mnjenje.

Moram govoriti otvoreno, iako znam da će to uznemiriti moje sunarodnike. Zemlja ovde ne uživa veliku popularnost. U poslednje vreme često se može čuti izreka: 'Niti pas kosku glođe, nit' je drugom daje'. Uvažavaju se vaši vlastiti problemi sa resursima, ali ipak vlada mišljenje da dok granične planete trpe nestašicu, Zemlja traći velike količine rudnih rezervi na trivijalnu raskoš. Daću vam jedan primer. Juče je objavljena vest da je postaja na Merкуру izgubila petoricu ljudi usled pokvarene jedinice za razmenu toplote u jednoj od kupola. Zakazala je kontrola temperature i lava ih je začas progutala - što baš ne spada u najlepše smrti. Da proizvođačima nije nedostajao titan, ovo se ne bi dogodilo.

Razume se, nije pošteno kriviti Zemlju zbog toga. Nažalost, pre samo nedelju dana vi ste opet skresali kvotu titana, a ovdašnje zainteresovane partije nastoje da to javnost ne zaboravi. Ne mogu da budem ni malo određeniji zato što ne želim da me isključe, ali vi ćete već znati na koga mislim.

Mislim da se situacija neće pogoršati ukoliko na scenu ne iskrсне neki novi činilac. Ali, pretpostavimo - obratite pažnju: uzeo sam u obzir jedan hipotetički slučaj - pretpostavimo da Zemlja otkrije nove zalihe teških metala. Neka bi to bilo u još neistraženim okeanskim dubinama, na primer. Ili čak na Mesecu, bez obzira na razočaranja koja smo tu doživeli u prošlosti.

Ako se to dogodi i Zemlja pokuša da zadrži samo za sebe to otkriće, posledice bi mogle biti veoma ozbiljne. Nije važno što bi se Zemlja u tom slučaju pozvala na svoja prava. Pravne začkoljice potpuno gube na važnosti kada se čovek bori protiv pritiska od hiljadu atmosfera na Jupiteru ili pokušava da otkrivi smrznute mesece Saturna. Nemojte smetnuti s uma, dok uživate u blagim proletnjim danima i spokojnim letnjim večerima, da ste izuzetno srećni i povlašćeni što živite u umerenom području Sunčevog sistema, gde se vazduh nikada ne leđi, a kamen nikada ne topi...

Šta bi Federacija mogla preduzeti ukoliko iskrzne takva situacija? Kada bih to i znao, ne bih mogao da vam kažem. Jedino mi preostaje da nagađam. Izgleda mi potpno besmisleno govoriti o ratu u starinskom smislu. Svaka strana mogla bi suprotnoj da nanese ozbiljne štete, ali stvarno odmeravanje snaga ipak ne bi donelo rešenje spora. Zemlja raspolaže pravim izobiljem resursa, iako su oni opasno usredsređeni na pojedinim tačkama. Osim toga, ona poseduje većinu brodova u Sunčevom sistemu.

Prednost Federacije ogleda se u njenoj razuđenosti. Kako bi Zemlja vodila istovremenu borbu sa većim brojem planeta i meseca, bez obzira na njihovu slabu opremljenost? Problem zaliha postao bi sasvim beznadežan.

Ako, sačuvaj bože, ipak dođe do nasilja, sva je prilika da bi naročito opremljeni brodovi munjevito napali strateške tačke, a zatim se brzo povukli u svemir. Sva govorkanja o međuplanetnoj invaziji predstavljaju čistu fantaziju. Zemlja u svakom slučaju ne želi da zaposedne planete. Federacija, sa druge strane, čak i kada bi htela da nametne svoju volju Zemlji, ne raspolaže ni ljudstvom niti brodogradnjom za neki veliki, odlučujući napad. Koliko ja uspevam da se razaberem, neposredna opasnost jeste svojevrsan dvoboj, koji može da se odigra - gde i kako to niko ne zna - kada jedna od suprotstavljenih strana pokuša da impresionira drugu svojom snagom. Ali, upozorio bih one koji se teše pomišlju o ograničenom, džentlmenskom ratu, da su ovakvi sukobi samo retko kad bili ograničeni, a nikada džentlmenski. Zbogom, Zemljo - sa Venere vam je govorio Roderik Bejnon."

Neko ispruži ruku i isključi prijemnik, ali u prvi mah kao da niko

nije bio sklon da započne neizbežni razgovor. Konačno, Dženson iz energetskog odeljenja reče zadivljeno:

"Bejnon baš ima petlju, morate da priznate. Sve im je skresao u brk. Iznenaduje me da su mu ovo emitovali."

"Mislim da je pametno govorio", primeti Mejs. Prvosveštenik računanja govorio je sporo i odmereno, što je predstavljalo suštu suprotnost brzini svetlosti njegovih mašina.

"Na čijoj si ti strani?" upita neko sumnjičavo.

"Oh, ja sam prijateljski neutralan."

"Ali Zemlja te plaća, zar ne? Na čijoj bi se strani borio da dođe do gustog?"

"Pa to bi zavisilo od okolnosti. Voleo bih da ostanem uz Zemlju. Ali zadržavam pravo da se predomislim. Ko god da je kazao: 'Uvek sam uz moju planetu, bilo njeno držanje ispravno ili ne' - rekao je najveću glupost. Bio bih uz Zemlju kada bih znao da je ona u pravu, a verovatno bih se priklonio njoj i u nekom nejasnom, graničnom slučaju. Ali digao bih ruke od matične planete ukoliko bi bilo pouzdano da ide krivim putem."

Zavladala je duga tišina, pošto su svi utonuli u misli. Sedler je pomno posmatrao Mejasa dok je matematičar govorio. Znao je da ovde svi poštuju Mejsovo poštenje i logiku. Čovek koji bi aktivno delao protiv Zemlje nikada se ne bi tako otvoreno izjasnio. Sedler se zapitao da li bi Mejs istupio drugačije čak i da je znao da na samo dva metra od njega sedi čovek iz kontraobaveštajne službe. Sumnjao je da bi ovaj izmenio i jednu reč.

"Ali zaboga", reče glavni inženjer, koji je kao i obično gasio sintetičke požare, "ovde nije sporno ko je u pravu. Sve što je pronađeno na Zemlji i Mesecu pripada nama i mi s tim možemo da uradimo šta nam je volja."

"Svakako, ali nemoj zaboraviti da smo opet smanjili kvotu isporuka, kao što je Bejnon kazao. Federacija je računala na ranije količine kako bi mogla da sprovodi svoje programe. Ukoliko bismo odstupili od ugovora zato što i sami oskudevamo u materijalu, to bi bila jedna stvar. Ali nešto je sasvim drugo ako ga imamo dovoljno i jedino želimo da Federaciji nabijemo što veću cenu."

"Zbog čega bismo to činili?"

Prilično neočekivano, na ovo pitanje odgovorio je Džejmison. "Iz straha", reče on. "Naši političari se boje Federacije. Znamo da ona već raspolaže sa više mozgova, a jednoga dana imaće i moć. U tom slučaju, Zemlja ispada iz trke."

Pre no što je iko stigao da prokomentariše ovo, Žujkov iz elektronskih laboratorija potegao je nešto drugo.

"Razmišljao sam", reče on, "o emisiji koju smo upravo čuli. Svi znamo da je Bejnon prilično pošten čovek, pa ipak on je govorio sa Venere, uz njihovo dopuštenje. Možda u njegovom izlaganju postoji još nešto što se nije moglo razabrati samo na osnovu slušanja."

"Na šta misliš?"

"Nije isključeno da za njihov račun propagira. Možda potpuno nesvesno; šta ako su mu dozvolili da kaže samo ono što su želeli da čuju? Kao, na primer, onaj deo o napadima; možda je to sračunato da nas uplaši."

"Zanimljiva pomisao. Šta vi mislite, Sedlere? Poslednji ste stigli sa Zemlje." Ovaj frontalni napad zatekao je Sedlera na spavanju, ali on je ipak vešto odbio loptu.

"Sumnjam da je Zemlju moguće tako lako zaplašiti. Ali odlomak koji je privukao moju pažnju odnosio se na moguće nove rudne rezerve na Mesecu. Izgleda mi da se glasine brzo raznose."

Bila je ovo proračunata indiskretnost sa Sedlerove strane. Uostalom, to što je kazao i nije zvučalo osobito indiskretno, budući da nije postojao niko u Opservatoriji ko nije znao a) da su Viler i Džejmison nabasali na neki neobičan projekat u Mare Imbriumu i b) da im je naređeno da nikome ne pričaju o tome. Sedlera je posebno zanimalo kakva će biti njihova reakcija.

Na Džejmisonovom licu stajao je izraz zbunjene bezazlenosti, ali Viler se odmah uhvatio na mamac.

"Šta ste drugo očekivali?" upita on. "Do sada mora da je već pola Meseca videlo te brodove kako se spuštaju u Mare. Osim toga, tamo mora da se nalaze na stotine radnika. Svi oni nisu mogli doći sa Zemlje - a oni koji odlaze u Središnji Grad jamačno su se izbrbljali pred svojim devojkama nakon što su malo više cugnuli."

Kada bi samo znao koliko si u pravu, pomisli Sedler, i koliko glavobolje ovaj mali problem stvara Obezbeđenju...

"U svakom slučaju", nastavi Viler, "mene se cela ta stvar ne tiče. Mogu da rade tamo šta im je volje sve dok to ne bude ugrožavalo mene. Spolja se ništa ne može zaključiti o ovoj raboti, osim da će poreske obveznike stajati grdnu lovu."

Jedan neupadljiv, sitan čovek iz instrumentacionog odeljenja nervozno se nakašlja. Sedler je koliko jutros proveo kod njega dva dosadna časa, razgledajući teleskope za kosmičke zrake, magnetometre, seizmografe, časovnike na molekularnu rezonancu i sisteme ostalih naprava koje su jamačno brže prikupljale informacije nego što će iko biti kadar da ih podvrgne analizi.

"Ne znam da li ugrožavaju tebe, ali meni su se popeli na vrh glave."

"Šta hoćeš da kažeš", upitaše svi uglas.

"Pre pola časa bacio sam pogled na uređaj za merenje jačine magnetskog polja. Polje je ovde uglavnom konstantno, osim kada unaokolo vlada oluja, a za njih se zna kada se mogu očekivati. Sada se, međutim, zbiva nešto čudno. Polje neprestano skače gore-dole - ne mnogo, svega nekoliko mikrogausa - i siguran sam da je veštačko. Proverio sam sve uređaje u Opservatoriji i svako koga sam upitao zaklinje se da ništa ne petlja magnetima. Upitao sam se nisu li za to možda odgovorni naši tajanstveni prijatelji tamo iz Marea i za svaki slučaj ispitao sam i ostale instrumente. Nisam otkrio ništa, sve dok nisam došao do seizmografa. Držimo jednu telemetrijsku napravu ovoga tipa dole uz južni zid kratera, znate, i ona kao da je pomahnitala. Neke od amplituda bile su kao kod eksplozija; takve grafikone uvek dobijam iz Higinusa i drugih rudnika. Postoje, međutim, neke još neobičnije krive koje su gotovo sinhrono sa magnetskim pulsevima. Ova nepotpunost u poklapanju može se objasniti izvesnim gubljenjem u vremenu prilikom prolaska kroz stene, ali zato nema nikakve sumnje u pogledu zajedničkog izvorišta."

"Zanimljivo istraživanje", primeti Džejmison, "ali kakva je njihova svrha?"

"Moglo bi postojati poprilično objašnjenja, ali ja bih rekao da u Mare Imbriumu nešto stvara kolosalno magnetsko polje u impulsima koji traju otprilike jednu sekundu."

"A mesecotresi?"

"Oni su samo uzgredni proizvod. Oko nas ima u izobilju magnetskih stena, što izaziva prilično podrhtavanja kada je polje u dejstvu. Verovatno ne biste osetili ove potrese čak i kada biste se nalazili na mestu gde se začinju, ali naši seizmografi su toliko osetljivi da mogu registrovati pad meteora na udaljenosti od dvadeset kilometara."

Sedler je nastavio da sa velikim zanimanjem sluša tehničku raspravu koja je usledila. Uz toliko blistavih umova koji pretresaju činjenice, bilo je neizbežno da će neko pogoditi istinu - baš kao i da će joj drugi suprotstaviti sopstvene teorije. Ali to više nije bilo važno; ono što je njega zanimalo bilo je da li će neko ispoljiti naročitu upućenost ili radoznalost.

Ali to se nije dogodilo, tako da je Sedler na kraju opet ostao sa svoje tri obeshrabrujuće propozicije: gospodin 'X' bio je odveć pametan za njega; gospodin 'X' se ne nalazi ovde; gospodin 'X' uopšte ne postoji...

11.

Nova Drakonis počela je da gasne; njen sjaj više nije nadmašivao sva sunca Galaksije. Pa ipak, na nebu Zemlje ona je i dalje snažnije blistala od Venere u trenutku kada bi ova bila najsvetlija, a moglo je proteći još hiljadu godina pre no što se ljudima ponovo ukaže prilika da vide sličnu pojavu.

Iako se, mereno aršinom zvezdanih razdaljina, Nova Drakonis nalazila sasvim blizu, njena udaljenost ipak je bila tolika da joj se prividna veličina uopšte nije menjala širom celog Sunčevog sistema. Sjala je podjednakim sjajem iznad ognjenih predela Merkura i azotnih glečera Plutona. Bez obzira na kratkovečnost, za trenutak je uspela da odvрати umove ljudi od njihovih poslova i da ih navede na razmišljanje o krajnjim stvarnostima.

Ali to nije dugo trajalo. Jarosna, žestoka svetlost najveće nove u istoriji blistala je sada nad podeljenim sistemom, nad planetama koje su prestale međusobno da prete i počele da se pripremaju za prelazak sa reči na dela.

Pripreme su bile u znatno većem jeku nego što je javnost podozrevala. Ni Zemlja ni Federacija nisu bile iskrene prema svojim narodima. U tajnim laboratorijama, ljudi su prepravljali za uništavalačke ciljeve oruđa koja su im pomogla da steknu slobodu svemira. Iako su protivnici radili potpuno nezavisno jedni od drugih, bilo je neizbežno da usavrše slična oruđa, budući da im je tehnologija bila zajednička.

Ali svaka strana je imala svoje agente i kontraobaveštajce, tako da je, bar približno, bila upoznata sa oružjima koja protivnik priprema. Izvesna iznenađenja nisu bila isključena - od kojih je svako moglo biti odlučujuće - ali u celini posmatrano snage antagonista bile su ravnopravne.

Pa ipak, u jednom pogledu, Federacija je imala veliku prednost. Ona je lako mogla da prikrije svoje aktivnosti, istraživanja i testove među raštrkanim mesecima i asteroidima, što je protivniku ostavljalo malo nade da ih otkrije. S druge strane, Zemlja nije bila u stanju da lansira ni jedna brod, a da informacija o tome ne stigne do Marsa i

Venere za svega nekoliko minuta.

Velika neizvesnost koja je vladala kod oba takmaca predstavljala je plod pregalaštva njihovih obavestajnih službi. Ako bude došlo do rata, biće to rat amatera. Tajna služba zahteva dugu tradiciju, koja baš ne mora da bude mnogo časna. Špijuni se ne mogu stvoriti preko noći, a čak i kada bi to bilo tako, onaj jedinstveni njuh kojim se odlikuje zbilja izvrstan agent i dalje bi predstavljao izuzetno retku vrlinu.

Niko nije bio potpunije svestan toga od Sedlera. Ponekad se pitao da li i njegove nepoznate kolege, raštrkane širom celog Sunčevog sistema, osećaju istu osujećenost. Jedino je čovek na vrhu mogao imati potpun uvid u stvari - ili nešto veoma približno tome. Ranije nije ni slutio u kolikoj izolovanosti špijun mora da dela; bilo mu je nepoznato ono užasno osećnje usamljenosti, nepostojanja nekog kome bi se moglo verovati, sa kim bi se mogle podeliti brige. Od kada je stigao na Mesec, nije razgovarao - bar koliko je njemu bilo poznato - ni sa jednim drugim članom Centralne obavestajne službe. Svi kontakti sa matičnom organizacijom bili su bezlični i posredni. Njegovi rutinski izveštaji - koji bi bilo kom slučajnom čitaocu nesumnjivo izgledali kao krajnje zamršene analize finansijskog stanja Opservatorije - upućivani su svakodnevno jednošinskom vezom do Središnjeg Grad, a njihova dalja sudbina za njega je ostajala potpuno nepoznata. Na isti način prispelo je nekoliko poruka, a u slučaju neke velike hitnje uvek je na raspolaganju stajao teleprinter.

Sa nestrpljenjem je očekivao prvi susret sa jednim drugim agentom, koji je bio zakazan mnogo nedelja unapred. Iako je sumnjao da će ovaj događaj imati neku praktičnu vrednost, ipak će njegovom moralu pružiti vraški neophodnu potporu.

Sedler se još nije upoznao, bar ne u meri u kojoj je to želeo, sa svim glavnim vidovima uprave i tehničke službe. Bacio je pogled (sa pristojne udaljenosti) na plameno srce mikroognja koji je predstavljao glavni energetska izvor Opservatorije. Takođe je video velika ogledala solarnih generatora, koji su strpljivo čekali izlazak Sunca. Ove naprave već godinama nisu korišćene, ali ipak je bilo prijatno znati da se nalaze u blizini; u slučaju iznenadne potrebe, one su ljudima

spremno stavljale na raspolaganje neograničene resurse samog Sunca.

Najvećma ga je iznenadila i oduševila opservatorijska farma. Bilo je neobično da u ovom dobu naučnih čuda, punom raznih sintetičkih i veštačkih proizvoda, još postoje stvari u kojima Priroda nije imala premca. Farma je predstavljala sastavni deo sistema za održavanje vazduha, a njeno najplodnije razdoblje trajalo je tokom dugog lunarnog dana. Kada je Sedler video, nizovi fluorescentnih svetiljki stvarali su valjanu zamenu za Sunčevu svetlost, a preko velikih prozora prevučeni su metalni zastori; oni će biti uklonjeni da bi se pozdravilo svitanje, u trenutku kada Sunce bude niklo povrh zapadnog zida Platona.

Lako je mogao zamisliti da se nalazi na Zemlji, u nekoj dobro opremljenoj staklenoj bašti. Vazduh je lagano strujao duž leja izniklih biljaka, predajući im usput sakupljeni ugljen-dioksid i izlazeći obogaćen ne samo kiseonikom nego i onom jedinstvenom svežinom za koju hemičari nikada nisu uspeali da nađu pravu zamenu.

Tu je Sedler dobio na dar jednu malu, ali veoma zrelu jabuku, čiji je svaki atom poticao sa Meseca. Poneo je sa sobom u kabinu, kako bi nasamo mogao da uživa o njoj, i više ga nije iznenađivalo što je farma bila nedostupna za svakog izuzev za ljude koji su radili na njoj. Kada bi slučajnim posetiocima bio dozvoljen pristup među ove zelene aleje i hodnike, sve voćke bi ubrzo bile obrštene.

Komunikaciono odeljenje predstavljalo je upravo onakvu suprotnost kakva se i mogla očekivati. Ovde su se nalazile veze koje su spajale Opservatoriju sa Zemljom, ostalim punktovima na Mesecu, kao i - u slučaju potrebe - direktno sa planetama. Za ovo mesto bila je vezana najveća i najočiglednija opasnost. Pomno se nadgledala svaka poruka koja je prispevala ili odlazila, a odeljenje Bezbednosti višestruko je proverilo sve ljude koji su radili na uređajima. Dva člana lokalnog osoblja premeštena su, bez ikakvog objašnjenja, na manje odgovorne poslove. Štaviše - a to čak ni Sedler nije znao - jedna teleskopska kamera udaljena trideset kilometara snimala je svakog minuta veliki odašiljački kompleks koji je Opservatorija koristila za telekomunikacije. Ukoliko bi se dogodilo da ovaj radio-far bude usmeren, svejedno koliko dugo, u nekom

neovlašćenom pravcu, ta činjenica bi ubrzo bila poznata.

Astronomi su bez izuzetka bili veoma raspoloženi da razgovaraju o svom poslu i da objašnjavaju uređaje kojima se služe. Ako su im neka od Sedlerovih pitanja i izgledala čudna, oni to ničim nisu pokazali. On je, sa svoje strane, pomno nastojao da ne iziđe izvan okvira uloge koju je igrao. Tehnika kojom se koristio zasnivala se na tobožnjoj iskrenosti i neposrednosti: "Naravno, to baš nije moj posao, ali veoma me zanima astronomija, tako da nastojim za vreme boravka na Mesecu da vidim što više mogu. Razume se, ako ste ovog trenutka zauzeti..." Ovo je uvek palilo poput urođenog šarma.

Obično mu je Vagnal zakazivao sastanke i pripremao teren. Sekretar je bio toliko predusretljiv da je u prvi mah Sedler pomislio da on to pokušava da prikrije sebe, ali potonje iskustvo je pokazalo da je to bio njegov uobičajeni manir. Vagnal je spadao među one ljude koji po svaku cenu žele da ostave dobar utisak, iz jednostavnog razloga što sa svima hoće da budu u prijateljskim odnosima. Za njega mora da je bilo posebno mučno, zaključio je Sedler, što radi za jednog tako hladnog tipa kao što je profesor Meklorin.

Srce Opservatorije predstavljao je, razume se, teleskop promera hiljadu centimetara - najveći optički instrument koji su ljudi ikada napravili. Postavljen je na vrhu brežuljka na izvesnoj udaljenosti od boravišnog područja i pre je izgledao impresivno nego elegantno. Džinovski valjak okruživala je skelasta struktura, kojom se kontrolisalo njegovo uspravno kretanje, a cela konstrukcija mogla je da rotira na kružnom postolju.

"Nimalo ne liči na teleskope sa Zemlje", objasnio mu je Molton dok su stajali u najbližoj osmatračkoj kupoli, gledajući negde preko ravnice. "Cev, na primer. Sazdana je tako da nam omogućuje rad i preko dana. Bez nje, sa potporne strukture bi se na ogledalo odražavala Sunčeva svetlost. To bi nam upropastilo osmatranja, a i toplota bi deformisala ogledalo. Proteklo bi mnogo časova pre no što bi se ono ponovo stabilizovalo. Veliki durbini na Zemlji pošteđeni su ovih nevolja. Oni se koriste samo noću - mislim na one koji se još upotrebljavaju."

"Mislio sam da se sa Zemlje više ne obavljaju nikakva

osmatranja", primeti Sedler.

"Oh, ima ih još nešto malo. Ali, naravno, gotovo su isključivo u pitanju vežbanja. Prava astronomska istraživanja ne mogu se izvoditi dole u toj gustoj atmosferskoj čorbi. Uzmite, na primer, oblast kojom se ja bavim - ultraljubičastu spektroskopiju. Zemljina atmosfera uopšte ne propušta talasne dužine koje mene zanimaju. Niko ih nije osmatrao sve dok se nismo domogli svemira. Ponekad se pitam kako je astronomija uopšte mogla da se rodi dole na Zemlji."

"Montaža mi izgleda prilično neobično", primeti Sedler zamišljeno. "Kao da je posredi neki top, a ne teleskop."

"Sasvim tačno. Uopšte ih nije zanimalo polutarno pomeranje. Postoji automatski kompjuter pomoću koga teleskop prati bilo koju odabranu zvezdu. Ali bolje pođimo dole da vidite šta se događa na kraju celog procesa."

Moltonova laboratorija predstavljala je fantastičnu zbrku polusklopljenih uređaja, od kojih Sedler gotovo nijedan nije mogao da prepozna. Kada se potužio na to, lice njegovog vodiča kao da se ozarilo.

"Ne morate se stideti zbog toga. Većinu ovih naprava projektovali smo i izradili ovde; stalno radimo na usavršavanju postojećih instrumenata. Ali, uopšte govoreći, zbiva se sledeće: svetlost sa velikog ogledala - a sada se tačno nalazimo pod njim - provodi se nadole kroz onu cev. Ovog časa ne mogu vam pokazati kako to izgleda, budući da trenutno neko drugi snima, a na mene će red doći tek kroz jedan čas. Moguće je po vlastitom nahođenju izabrati bilo koji deo neba posredstvom ovog pulta za daljinsko upravljanje, a zatim upravititi prema njemu instrument. Nakon toga, jedino preostaje analiza svetlosti pomoću ovih spektroskopa. Bojim se da nećete moći mnogo da vidite kako rade, budući da su potpuno zatvoreni. Kada se upotrebljavaju, ceo optički sistem mora pomno da se ispita, budući da, kao što sam upravo pomenuo, čak i najmanja količina vazduha zaprečuje ultraljubičaste zrake."

Sedleru iznenada pade na um jedna neobična pomisao.

"Kažite mi", reče on, osvrćući se po mnoštvu naprava, baterija elektronskih brojača i atlasa spektralnih linija, "da li ste ikada pogledali kroz ovaj teleskop?"

Multon mu se osmehnu.

"Nisam još nikada", odgovori on. "To, doduše, ne bi bilo teško izvesti, ali kakvu bi svrhu imalo? Svi ovi stvarno veliki teleskopi predstavljaju i superkamere. A ko ikada poželi da pogleda kroz kameru?"

Postojali su, međutim, i takvi teleskopi u Opservatoriji kroz koje se bez mnogo problema moglo gledati. Neki manji instrumenti bili su opremljeni TV kamerama koje su se lako mogle postaviti u slučaju potrebe, kakva je, na primer, bila traganje za kometama i asteroidima čiji je tačan položaj bio nepoznat. Jednom ili dva puta Sedleru je pošlo za rukom da nakratko pozajmi ovakav uređaj, kojim se dao u nasumično pretraživanje nebeskog svoda. Proizvoljno bi podesio neku lokaciju na kontrolnoj tabli za daljinsko upravljanje, a zatim se zagledao u ekran da bi video na šta je nabasao. Posle izvesnog vremena otkrio je kako da se služi Astronautičkim almanahom i doživeo je trenutak velikog uzbuđenja kada je, podesivši prethodno koordinate za Mars, ugledao 'crvenu planetu' usred vidnog polja.

Ispunjavala su ga raznolika osećanja dok je posmatrao zelenkasto-okerni disk koji mu je gotovo ispunjavao ekran. Jedna od polarnih kapa bila je blago zakošena u pravcu Sunca: tamo je upravo počinjalo proleće i velike, mrazom okovane tundre polako su se otapale posle studene zime. Posmatrana iz svemira, bila je to divna planeta, ali dole na njoj vraški je bilo teško podići civilizaciju. Nije stoga nikakvo čudo što su njena odvažna deca već gubila strpljenje sa Zemljom.

Slika planete bila je neverovatno oštra i jasna. Nije se javio ni najmanji drhtaj ili nestabilnost dok je plovila vidnim poljem i Sedler, koji je jednom prilikom osmotrio Mars posredstvom teleskopa sa Zemlje, sada je najzad mogao da se osvedoči i vlastitim očima u kojoj je meri astronomija bila oslobođena stega kada je iza sebe ostavila atmosferu. Osmatrači vezani za površinu Zemlje decenijama su proučavali Mars kroz instrumente veće od ovoga, ali on je za samo nekoliko časova mogao da vidi znatno više nego oni za ceo vek. Nije se nalazio bliže Marsu od njih - ali ovde nije postojala ona treperava, lelujava izmaglica vazduha koja zaprečuje vidik.

Kada se nagledao Marsa, potražio je Saturn. Lepota prizora koji mu se ukazao pred očima ostavila ga je bez daha: učinilo mu se nemogućim da to što vidi nije neko savršeno umetničko delo, a ne samo puka tvorevina prirode. Veliki žuti globus, pomalo zadebljan na polovima, plovio je u središtu složenog sistema prstenova. Slabašne pruge i senčenja atmosferskih poremećaja jasno su se mogli razabrati čak i sa udaljenosti od dve hiljade miliona kilometara svemira. A sa druge strane koncentričnog pojasa prstenova Sedler je uspeo da uoči čak sedam meseca džinovske planete.

Iako je znao da oko televizijske kamere koje trenutno deluje nikada ne može da se meri sa strpljivom fotografskom pločom, ipak je potražio neke daleke magline i zvezdana jata. Lagano je prešao vidnim poljem duž zgusnutog prevoja Mlečnog puta, zadržavši sliku čim bi se neka posebno lepa skupina zvezda ili kakav oblak blistave magle pojavili na ekranu. Posle izvesnog vremena, Sedler je stekao utisak da ga je sasvim opio beskrajni sjaj nebeskog svoda; bilo mu je potrebno nešto što će ga vratiti u carstvo ljudskih poslova. I tako je upravio teleskop prema Zemlji.

Planeta je bila toliko velika čak i pri najmanjem stepenu uvećanja, da je na ekranu mogao da dobije samo jedan njen deo. Veliki srp se brzo smanjivao, ali zato je i neosvetljeno područje diska obilovalo zanimljivostima. Dole na noćnoj strani videle su se nebrojene fosforescentne tačkice koje su označavale položaje gradova; u jednom od njih sada je spavala Žanet - i možda ga sanjala. Bar je znao da je primila njegovo pismo; njen zbunjen, ali obazriv odgovor doneo mu je malo spokojstva, premda su ga samotnost i neizgovorena prebacivanja, koja su se osećala između redova, dirnula u srce. Nije li on, i pored svega, ipak pogrešio? Ponekad je gorko žalio zbog konvencionalne obazrivosti kojom se odlikovala prva godina njihovog bračnog života. Kao i svi parovi na prenaseljenoj planeti koja mu je upravo promicala pred očima, sačekali su da najpre pouzdano utvrde da pristaju jedno uz drugo pre no što se upuste u pustolovinu roditeljstva. U ovo doba, predstavljalo je pravi društveni žig srama imati decu u ranim godinama braka; tako nešto smatralo se za neporeciv dokaz o nemarnosti i neodgovornosti.

Oboje su želeli porodicu, a budući da su se te stvari sada mogle odlučivati unapred, odlučili su da počnu od sina. Ali onda je Sedler dobio ovaj zadatak, što mu je po prvi put predočilo punu ozbiljnost međuplanetne situacije. Rešio je da ipak ne dovede Džonatana Pitera u neizvesnu budućnost koja je ležala pred njima.

U ranijim dobima, teško da bi neko oklevao zbog ovakvog razloga. Štaviše, mogućnost njihovog vlastitog istrebljenja često ih je samo još više nagonila da potraže jedinu besmrtnost koju poznaju ljudska bića. Ali svet je živio u miru već dve stotine godina, a ako se sada zarati, složeno i krhko ustrojstvo života na Zemlji lako je moglo da ode u paramparčad. Žena opterećena detetom imala bi male izgleda na opstanak.

Možda je bio melodramatičan i dopustio da mu strahovi nadvladaju zdrav razum. Da je Žanet bila upoznata sa svim činjenicama, ona verovatno ne bi oklevala, već prihvatila rizik. Kako, međutim, on nije mogao da sa njom slobodno porazgovara o svemu, nije smeo ni da iskoristi njeno neznanje.

Sada je bilo kasno za kajanje; sve što je voleo nalazilo se dole na tom usnulom globusu, od koga ga je razdvajao svemirski bezdan. Misli su mu napravile pun krug. Prevalio je put od zvezde do čoveka, preko beskrajne pustinje Kosmosa do samotne oaze ljudske duše.

12.

"Nema razloga za pretpostavku", reče čovek u plavom odelu, "da neko sumnja u vas, ali bilo bi teško sastati se u Središnjem Gradu bez izazivanja podozrenja. Uvek ima mnogo sveta, a svi se međusobno poznaju. Bili biste iznenađeni kada biste znali koliko je teško biti ovde nasamo sa nekim."

"Ne mislite li da će biti pomalo čudno ako dođem ovamo?" upita Sedler.

"Nipošto; to čini većina posetilaca, ukoliko im pođe za rukom. To vam je kao odlaženje do Nijagarinih vodopada - niko ne želi da propusti tu atrakciju. Ne može im se zameriti zbog toga, zar ne?"

Sedler se složio. Ovde se mogao videti spektakl koji nikoga nije mogao da razočara i koji će uvek biti u stanju da nadmaši svaku reklamu. Šok koji je doživeo kada je istupio na ovaj balkon još nije potpuno minuo; sada je lako mogao da poveruje kako mnogi ljudi naprosto fizički nisu kadri da dođu ovamo.

Stajao je iznad ničega, zatvoren u jednom providnom cilindru koji je štrčao sa ruba kanjona. Metalni ispust pod njegovim nogama i tanak gelender predstavljali su jedinu zalogu bezbednosti koja mu je stajala na raspolaganju. Prstima se još uvek čvrsto držao za vitku ogradu.

Higinuska provalija spadala je u red najvećih čuda na Mesecu. S kraja na kraj, protezala se čitava tri kilometra, da bi joj mestimično širina iznosila i celih pet. Ovde nije toliko u pitanju kanjon, koliko niz međusobno povezanih kratera, koji se iz prostrane središnje jame pružaju u dva kraka. U isti mah, ovo je prolaz kroz koji su ljudi dospeli do zapretenog blaga Mseca. Sedler je najzad mogao da pogleda u bezdan, a da pri tom ne ustukne. Beskrajno daleko dole, činilo se, neki neobični insekti lagano su gamizali po jezercima veštačke svetlosti. Ako bi neko upalio baklju visoko iznad uzmilele skupine bubašvaba, verovatno bi se dobio veoma sličan prizor.

Ali Sedler je znao da ovi sićušni kukci predstavljaju velike rudarske mašine koje se nalaze u jeku rada na dnu kanjona. Bilo je iznenađujuće ravno dole, mnogo hiljada metara ispod, što je

navodilo na pretpostavku da je lava pokuljala u pokotini ubrzo nakon njenog nastanka, a onda se očvrstnula u zakopanu kamenu reku.

Zemlja, koja je stajala gotovo okomito gore, osvetljavala je veliki zid koji se uzdizao neposredno nasuprot Sedlera. Kanjon se pružao nalevo i nadesno, dokle god je pogled dopirao; povremeno, kada bi plavozelena svetlost zgodno obasjala stenovito pročelje, nastajale su najneočekivanije opsene. Sedler je ubrzo ustanovio da, ako naglo pomeri glavu, lako može zamisliti kako posmatra srce nekog džinovskog vodopada, koji se večno survava u Mesečeve dubine.

Preko pročelja tog vodopada, na nevidljivim nitima dizaličnih kablova, uspinjale su se i spuštale rudarske korpe. Sedler je ranije već video te kontejnere kako se izvlače iz provalije i znao je da su veći od njega. Sada su, međutim, izgledali kao perle koje se lagano kreću duž tankih žica, noseći svoj tovar do dalekih topionica. Na um mu iznenada pade kako je šteta što se u njima nalaze jedino sumpor, kiseonik, silicijum i aluminijum; bilo bi bolje da ima manje lakih, a više teških metala.

Ali ovde je bio pozvan zbog posla, a ne da pilji unaokolo kao turista. Izvadio je iz džepa šifrovane beleške i počeo da podnosi izveštaj.

Raport nije potrajao onoliko koliko je želeo. Ni po čemu se nije moglo odgonetnuti da li je rezime situacije, lišen nekog određenog zaključka, zadovoljio ili razočarao njegovog slučaoaca. Ovaj je razmišljao nekoliko trenutaka, a onda primetio: "Voleo bih da možemo da vam pružimo malo veću pomoć, ali i sami pretpostavljate u kakvoj smo stisci sada. Stvari ne idu baš najbolje; ako uopšte bude nevolja, mogu se očekivati u narednih deset dana. Nešto se zbiva oko Marsa, ali nemamo pojma šta bi to moglo biti. Federacija je napravila najmanje dva broda neobičnog izgleda i mislimo da ih sada isprobava. Nažalost, ne raspolažemo nikakvim neposrednim uvidom u to, već samo nekim nesuvislim šuškanjima koja su bacila u grdnu brigu one iz Odbrane. Govorim vam o svemu ovome da bih vas što bolje uputio u stvar. Niko odavde ne bi trebalo da zna ništa o tome, a ako biste ipak čuli nekoga da priča, to će onda jedino značiti da su se na neki način domogli dobro čuvanih informacija."

"A sada nešto malo o vašem kratkom spisku privremeno osumnjičenih. Vidim da ste uvrstili i Vagnala, ali on je potpuno čist kod nas."

"U redu, premestiću ga na spisak 'B'."

"Zatim Braun, Lefevr i Tolanski - oni sigurno nemaju vezu ovde."

"Jeste li sasvim uvereni?"

"Potpuno. Ti momci koriste svoje slobodne časove u gradu na krajnje nepolitičan način."

"Podozrevao sam to", primeti Sedler, dopustivši sebi taj luksuz da se osmehne. "Precrtaću ih sve."

"Tu je i onaj Dženkins iz skladišta. Zašto ste toliko navalili da ga zadržite na spisku?"

"Nemam nikakav konkretan dokaz protiv njega, ali on je jedina osoba kojoj je zasmetala moja nominalna delatnost."

"Dobro, nastavićemo da motrimo na njega odavde. On prilično često navraća u grad, ali za to, naravno, ima jak razlog: obavlja većinu lokalnih nabavki. Računajući i njega, na spisku 'A' ostaje ukupno pet ljudi, zar ne?"

"Da, ali, iskreno govoreći, bio bih veoma iznenađen ako bi se ispostavilo da je to neko od njih. Viler i Džejmisona smo već razmotrili. Znam da je Meklorin počeo da sumnja u Džejmisona nakon onog puta u Mare Imbrium, ali ja mislim da je taj momak čist. Uostalom, bila je to poglavito Vilerova zamisao."

"Tu su zatim Benson i Karlin. Njihove supruge su sa Marsa i oni uzimaju udela u raspravama kad god se povede reč o nekoj vesti. Benson je elektroničar iz odeljenja za tehničko održavanje; Karlin je medicinski ordonans. Možete reći da oni imaju izvesne pobude, ali mi one izgledaju prilično tanušne. Osim toga, na njih bi uvek lako pala sumnja."

"U redu; postoji, međutim, još neko koga bismo voleli da uvrstite na spisak 'A'. Reč je o Moltonu."

"Doktor Molton?" uzviknu iznenađeno Sedler. "Imate li neki poseban razlog?"

"Ništa ozbiljno, izuzev što je bio na Marsu u više navrata u raznim astronomskim misijama i tamo ima dosta prijatelja."

"On se uopšte ne pača u politiku. Pokušao sam da ga navedem

na razgovor jednom ili dva puta, ali nije ispoljio nikakvo zanimanje. Čini mi se da nema baš mnogo poznanika u Središnjem Gradu; sasvim je zaokupljen poslom i ovamo dolazi jedino da bi se malo rekreirao u vežbaonici. Nemate ništa više?"

"Žao mi je, ali nemamo. Ovo je i dalje veoma mutan slučaj. Rupa negde postoji, ali lako se može desiti da se nalazi u Središnjem Gradu. Možda je dostava o Opservatoriji bila sračunata obmana. Kao što i sami kažete, veoma je teško shvatiti kako bi bilo ko odande mogao da šalje informacije. Radio-monitori nisu otkrili ništa drugo osim nekoliko neovlašćenih ličnih prouka koje su bile sasvim bezazlene."

Sedler je zaklopio beležnicu i sa uzdahom je odložio. Bacio je još jedan pogled u vrtoglave dubine iznad kojih je tako nesigurno lebdeo. Bubašvabe su se dole žustro udaljavale od jedne tačke u podnožju provalije i najednom neobična mrlja poče polako da se širi preko zida obasjanog svetlošću. (Na kojoj se udaljenosti to zbilo? Dva kilometra? Ili tri?) Javio se oblačak dima koji se munjevito raspršio u vakuumu. Sedler stade da broji sekunde kako bi na osnovu vremena odredio udaljenost eksplozije; stigao je do dvanaest pre no što je shvatio da radi jalov posao. Da je dole prasnula i atomska bomba, on ovde ništa ne bi čuo.

Čovek u plavom podesi remen kamere, klimnu glavom Sedleru i ponovo postade najobičniji turista.

"Sačekajte deset minuta da se izgubim", reče on, "i nemojte zaboraviti da se ne poznajemo, ukoliko se ponovo sretnemo."

Sedlera je gotovo uvredio ovaj poslednji savet. Na kraju krajeva, on nije bio potpuni amater. Iza njega je već stajalo iskustvo dugo bezmalo polovinu lunarnog dana.

Posao nije cvetao u malom kafeu u stanici Higinus, tako da je Sedler mogao sam da sedi za stolom. Sveopšte stanje nesigurnosti prilično je obeshrabrilo turiste; svi koji su se zatekli na Mesecu hitali bi kući čim bi im pošlo za rukom da rezervišu mesto u nekom brodu. Sva je prilika da su ispravno postupali; ako već bude nevolje, ona će se zbiti ovde. Niko nije ozbiljno verovao da će Federacija direktno napasti Zemlju i uništiti milione nedužnih života. Takvi varvarski

potezi pripadali su prošlosti - tako se bar smatralo. Ali, ko je to mogao da jemči? Zar je neko mogao da zna šta bi se stvarno dogodilo ukoliko izbije rat? Zemlja je bila tako zastrašujuće ranjiva.

Za trenutak Sedler je utonuo u sanjarenja ispunjena čežnjom i samosažaljenjem. Pitao se da li je Žanet naslutila gde se nalazi. Sada više nije bio siguran da li želi da ona to sazna. Samo bi se još više brinula.

Ispijajući kafu - koju je još naručivao potpuno automatski, iako mu se nijedna od svih koje je popio na Mesecu nije dopala - razmišljao je o informacijama koje je dobio od svoje nepoznate veze. Vrednost im je bila sasvim mala; i dalje je pipao u mraku. Opaska o Moltonu predstavljala je prilično iznenađenje i on je nije shvatio odveć ozbiljno. Astrofizičar je zračio izvesnim poverenjem, tako da ga je bilo teško zamisliti kao špijuna.

Sedler je, međutim, vrlo dobro znao da može biti fatalno ako se čovek osloni na slična predubeđenja; bez obzira na lična ubeđenja, od sada će obratiti dodatnu pažnju na Moltona. Istovremeno se ipak opkladio sa samim sobom da se iz svega toga neće izroditi ništa.

Peslišao se svih činjenica kojih je mogao da se priseti o upravniku spektroskopskog odeljenja. Odranije je znao za Moltonova tri puta na Mars. Poslednja poseta odigrala se pre više od godinu dana, a i sam direktor je bio tamo još skorije. Štaviše, među interplanetnim bratstvom astronoma verovatno nije postojao nijedan član višeg osoblja koji nije imao prijatelje na Marsu i Veneri.

Da li je bilo nečeg neobičnog u vezi sa Moltonom? Sedleru ništa nije padalo na pamet, sa izuzetkom naučnikove neobične povučenosti, koja je stajala u suprotnosti sa iskrenom unutrašnjom toplinom. Postojala je, doduše, ona njegova zabavna i pomalo dirljiva 'cvetna leja', kako je neko prozvao. Ali ako bude počeo da čeprka po takvim bezazlenim nastranostima, onda će daleko dogurati.

Ipak je, međutim, postojala jedna stvar koju je možda vredelo ispitati. Neko iz kontraobaveštajne službe mogao bi malo da pronjuška oko radnje u kojoj je Molton kupovao neophodne stvari (bilo je to maltene jedino mesto pored vežbaonice gde je on navraćao). Ispunilo ga je zadovoljstvo pri pomisli da je ovim korakom

dokazao kako ništa ne prepušta slučaju. Platio je račun i prošao kroz kratki hodnik koji je povezivao kafe sa gotovo praznom stanicom.

Vratio se lokalnom linijom do Središnjeg Grada, preko neverovatno krševitog terena pokraj Trisnekera. Gotovo celom trasom, uporedo sa jednošinom pružali su se stubovi-nosači rudarskog transportnog sistema, kojim su natovareni kontejneri izvoženi iz Higinusa, a prazni se vraćali suprotnim smerom. Dugački kablovi, između čijih su se uporišnih tačaka pružali kilometri, predstavljali su najjevtinije i najpraktičnije prevozno sredstvo - ukoliko nije postojala potreba za nekom naročitom žurbom. Čim su se, međutim, na obzorju pojavile kupole Središnjeg Grada, ovaj kolosek je menjao pravac i skretao nadesno. Sedler je primetio kako se niz stubova gubi prema horizontu, vodeći prema velikim hemijskim postrojenjima, koja su, posredno ili neposredno, hranila i odevala sva ljudska bića na Mesecu.

Više se nije osećao kao stranac u gradu i sada se kretao iz kupole u kupolu prilično samopouzvano, kao kakav starosedelac. Prvo što je morao da uradi bilo je da se podšiša; jedan kuvar iz Opservatorije honorarno je radio kao berberin, ali kada je Sedler video ishod njegovog umeća, odmah je odlučio da potraži nekog profesionalca. Nakon šišanja, imaće taman toliko vremena da trkne na petnaestak minuta do vežbaonice i malo provede u centrifugi.

Kao i obično, unaokolo je vrvelo od osoblja Opservatorije, koje je ovde obezbeđivalo jemstvo da će ponovo moći da živi na Zemlji kada to bude poželeželo. Za centrifugu se čekalo na red, tako da je Sedler odložio odeću u garderobu i neko vreme proveo plivajući, sve dok mu karakterističan zvuk sve sporijeg okretanja motora nije stavio do znanja da je velika mašina spremna za ovaj novi tovar putnika. Ubrzo je zlurado primetio da se sa njim nalaze dvojica sa spiska 'A' - Viler i Molton - kao i čak sedmorica iz 'B' grupe. Što se ove druge skupine tiče, veliki broj prisutnih nije ga iznenadio. Na tom preglomaznom spisku bilo je uvršćeno čak devedeset procenata ljudstva iz Opservatorije, te se kao njegov naslov uslovno moglo staviti: 'Dovoljno inteligentne i aktivne osobe da bi bile špijuni, a protiv kojih ne postoje nikakvi dokazi'.

U centrifugu je moglo da stane šestoro ljudi i ona je sadržala neki

maštovit bezbednosti uređaj koji nije dozvoljavao da započne okretanje ako teret nije ravnomerno raspoređen. Sistem je odbijao svaku saradnju sve dok jedan debeljko sa Sedlerove leve strane nije promenio mesto sa suvonjavim čovekom koji je stajao naspram njega; zatim je motor počeo polako da dobija na brzini, dok se veliki bubanj sa pomalo brižnim ljudskim tovarom uporedo okretao oko svoje ose. Sa povećanjem brzine, Sedler je osećao kako mu i težina ravnomerno raste. Pravac vertikale takođe se pomerio - pravio je luk prema središtu bubnja. Duboko je uzdahnuo i pokušao da vidi da li može podići ruke. Udovi su mu odmah klonuli, kao da su načinjeni od olova.

Čovek sa Sedlerove desne strane uspravio se na noge i počeo da korača napred-nazad, brižljivo se držeći belih linija koje su obeležavale granicu njegovog područja. Nakon njega, i ostali su stali da čine isto; bilo je neobično posmatrati ih kako stoje na ovome što je, iz perspektive Meseca, predstavljalo uspravnu površinu. Oni su, međutim, bili prikovani za nju snagom koja je šestostruko nadmašila slabu gravitaciju Meseca - snagom koja će biti jednaka njihovoj težini kada se budu vratili na Zemlju.

To čuvstvo nije baš bilo najprijetnije. Sedleru je najednom izgledalo krajnje neverovatno da je do pre samo nekoliko dana čitav svoj prethodni život proveo u ovako jakom polju sile teže. Sva je prilika da će se ponovo navići na njega, ali u ovom času osećao se slabašno kao mače. Veoma mu je laknulo kada je centrifuga usporila i kada se ponovo obreo u blagoj gravitaciji prijateljskog Meseca.

Dok je u jednošinu napuštao Središnji Grad, osećao se umornim i obeshrabrenim. Nije ga razgalio čak ni kratkotrajan odsev novog dana, u trenutku kada je još skriveno Sunce dodirnulo najviše vrhove zapadnih planina. Proveo je ovde više od dvanaest dana zemaljskog vremena i duga lunarna noć približavala se kraju. Uzdrhtao je, međutim, pri pomisli na ono što može da donese Mesečev dan.

13.

Svaki čovek ima neke slabosti, samo ih treba pronaći. Džejmisonova je bila tako očigledna da je izgledalo nepošteno iskoristiti je, ali Sedler nije smeo sebi da dopusti nikakve obzire. Svi žitelji Opservatorije smatrali su da slikarski pokušaji mladog astronoma predstavljaju zgodnu temu za pošalice, tako da ga ni na koji način nisu podsticali u radu. Osećajući se kao poslednji licemer, Sedler je počeo da igra ulogu naklonog obožavaoca.

Bilo mu je potrebno izvesno vreme da skrši Džejmisonovu uzdržanost i da ga navede da iskreno progovori. Ovaj proces nikako se nije mogao ubrzati bez opasnosti od izazivanja podozrenja, ali Sedleru je uspeh donela jedna jednostavna tehnika: on je, naime, uvek podržavao Džejmisona kada bi ostale kolege terale sprdnju s njim. To se u proseku događalo svaki put kada bi on završio novu sliku.

Za skretanje razgovora sa umetnosti na politiku bilo mu je potrebno znatno manje umeća nego što se očekivalo, budući da je ovih dana politika predstavljala najčešću temu razgovora. Dogodilo se, međutim, da je sam Džejmison postavio pitanje koje je Sedler nameravao da mu postavi u nekom zgodnom trenutku. Bilo je očigledno da je o tome pomno razmišljao, na svoj metodičan način, noseći se sa problemom koji se u sve većoj meri ticao svakog naučnika još od onog dana kada je na Zemlji rođena atomska energija.

"Šta biste učinili", upita on iznenada Sedlera, nekoliko časova nakon što se ovaj vratio iz Središnjeg Grad, "ako biste morali da izaberete između Zemlje i Federacije?"

"Zašto mene pitate?" uzvratil Sedler, nastojeći da prikrije veliko interesovanje.

"Postavio sam to pitanje mnogim ljudima", odgovori Džejmison. U glasu mu se osetila čežnjivost, ono zbunjeno čuđenje nekoga kome je potreban vodič u jednom stranom i složenom svetu. "Sećate li se razgovora koji smo vodili u zajedničkoj prostoriji kada je Mejs kazao da je budala svako ko veruje u geslo: 'Uvek sam uz moju planetu,

bila ona u pravu ili ne'?"

"Sećam se", odgovori oprezno Sedler.

"Mislim da je Mejs bio u pravu. Lojalnost nije naprosto stvar rođenja, već ideala. Mogu postojati slučajevi kada dolazi do sudaranja morala i rodoljublja."

"Šta vas je navelo da o tome filozofirate?"

Džejmisonov odgovor bio je neočekivan.

"Nova Drakonis", reče on. "Upravo su nam prispeli izveštaji iz opservatorija Federacije, s one strane Jupitera. Dostavljeni su nam preko Marsa i neko im je tu dodao jednu belešku - Molton mi je pokazao. Bila je nepotpisana i sasvim kratka. U njoj se samo isticalo da ma šta se dogodilo - ovo je bilo dva puta ponovljeno - oni će po svaku cenu nastojati da izveštaji i dalje stižu do nas."

Dirljiv primer naučne solidarnosti, pomisli Sedler; stvar je očigledno ostavila dubok utisak na Džejmisona. Većina ljudi - ali ljudi koji nisu naučnici - smatrala bi ovu epizodu sasvim trivijalnom. Ali slične sitnice mogle su bitno uticati na čovekova opredeljenja u ključnim trenucima.

"Ne znam kakav ste zaključak iz toga izveli", reče Sedler, osećajući se kao klizač na veoma tankom ledu. "Na kraju krajeva, svi znaju da Federacija ima mnoštvo ljudi koji su u podjednako meri poštenu, dobronamerni i spremni na saradnju kao i bilo ko ovde. Ne može se, međutim, upravljati Sunčevim sistemom samo na osnovu osećanja. Da li biste stvarno bili u nedoumici ukoliko bi došlo do sukoba između Zemlje i Federacije?"

Usledila je duga pauza. Konačno, Džejmison uzdahnu.

"Ne znam", odgovori on. "Odista ne znam."

Bio je to potpuno iskren i pošten odgovor. Sedleru je to bilo sasvim dovoljno da Džejmisona zauvek precrta sa svog spiska osumnjičenih.

Fantastični incident sa reflektorskim snopom u Mare Imbriumu odigrao se približno dvadeset četiri časa kasnije. Sedler je čuo za celu stvar kada je svratio kod Vagnala na jutarnju kafu, kako je to uvek činio kad god bi se našao u blizini upravnog odeljenja.

"Evo nečega nad čim se vredi zamisliti", reče Vagnal kada je

Sedler ušao u sekretarovu kancelariju. "Jedan od tehničara iz elektronskog odeljenja maločas je bio gore u kupoli, razgledajući predeo, kada je iznenada snop svetlosti blesnuo iznad obzorja. Trajao je otprilike jednu sekundu i čovek kaže da je imao blistavu plavobelu boju. Sasvim je izvesno da je potekao sa mesta na koje su nabasali Viler i Džejmison. Znam da su u instrumentacionom već ranije imali nevolja sa njima i zato sam odmah proverio stvar. Pisači magnetometara sasvim su izleteli iz trake pre deset minuta, a bilo je i nekoliko lokalnih potresa."

"Ne shvatam kako je jedan reflektorski snop mogao sve to da prouzrokuje", uzvratu Sedler, iskreno zbunjen. A onda mu u svesti sinu pravo značenje onoga što je upravo čuo.

"Svetlosni snop?" gotovo uzviknu on. "Pa to je nemoguće! On ne bi mogao da se vidi ovde u vakuumu!"

"Tačno", reče Vagnal, očigledno uživajući u sagovornikovoju mistifikaciji. "Svetlosni zrak moguće je primetiti samo kada prolazi kroz nešto. A ovaj je bio stvarno blistav - gotovo zaslepljujući. Štaviše, Vilijems je doslovce kazao da liči na 'čvrstu šipku'. Hoćete li da vam kažem šta po mom mišljenju predstavlja ono mesto?"

"Da", uzvratu Sedler, pitajući se u kojoj je meri Vagnal naslutio istinu. "Baš me zanima."

Sekretar kao da se pomalo snebivao; izgledalo je kao da se sprema da izloži jednu teoriju koje se donekle stideo.

"Mislim da je u pitanju svojevrsno utvrđenje. Oh, znam da to zvuči fantastično, ali ako detaljnije budete razmislili o celoj stvari, i sami ćete uvideti da je to jedino objašnjenje koje se slaže sa svim činjenicama."

Pre no što je Sedler stigao da odgovori, pa čak i da smisli neki prikladan odgovor, oglasio se komunikacioni uređaj na pisaćem stolu i iz Vagnalovog teleprinteru iskočio je jedan list hartije. Bio je standardnog oblika, ali sadržao je i jedno nimalo standardno svojstvo. Nosio je jarkocrveni žig visokog prioriteta.

Vagnal ga glasno pročita, dok su mu se oči pritom širile.

HITNO DIREKTORU PLATON OPSERVATORIJE
DEMONTIRAJTE SVE POVRŠINSKE INSTRUMENTE I UKLONITE

SVU KRHKIJU OPREMU POD ZEMLJU POČEVŠI OD VELIKOG OGLEDALA. SAOBRAĆANJE JEDNOŠINA OBUSTAVLJENO DO DALJNJEG. NEKA LJUDSTVO OSTNE POD ZEMLJOM ŠTO JE VIŠE MOGUĆE. STROGO SE DRŽATI OVE MERE PREDOSTROŽNOSTI. PONAVALJAMO: PREDOSTROŽNOSTI. NE OČEKUJE SE NEPOSREDNA OPASNOST.

"Baš kao što sam i mislio", reče Vagnal polako. "Bojim se da su moja nagađanja bila potpuno tačna."

Bilo je to prvi put da je Sedler video celokupno osoblje Opservatorije okupljeno na jednom mestu. Profesor Meklorin je stajao na uzdignutom postolju u dnu glavne sale - tradicionalnom mestu za razne objave, muzičke resitale, dramske igrokaze i ostale oblike zabavljanja u Opservatoriji. Sada se, međutim, niko nije zabavljao.

"Savršeno shvatam", reče Meklorin gorko, "kakve ovo ima posledice po vaše programe. Jedino nam preostaje da se nadamo da je ovaj potez potpuno suvišan, kao i da ćemo moći ponovo da počnemo da radimo kroz nekoliko dana. Sa druge strane, razume se, ne smemo ništa rizikovati sa opremom - ogledala od pet stotina i hiljadu centimetara moraju se smesta skloniti. Nemam nikakvu predstavu o tome koja se vrsta neprilike očekuje, ali izgleda da se mi ovde nalazimo na nimalo zavidnom mestu. Ukoliko dođe do izbijanja neprijateljstva, odmah će uputiti poruku, kako Marsu tako i Veneri, u kojima ću ih podsetiti da je ovo naučna institucija, da su mnogi od njih ovde bili uvaženi gosti, kao i da naša postaja nije ni od kakvog vojnog značaja. Sada vas molim da se okupite oko vaših vođa grupa i da pristupite sprovođenju uputstava što brže i celovitije možete."

Direktor je sišao sa postolja. Sićušan kakav je bio, sada je izgledao još manji. U ovom trenutku, nije bilo nikoga u prostorji ko nije osećao isto što i on, ma koliko da su u prošlosti svi bili protiv njega.

"Da li bih ja mogao da budem od neke pomoći?" upita Sedler, koji je bio izostavljen iz na brzinu sročениh planova za evakuaciju sa površine.

"Jeste li ikada oblačili skafander?" upita Vagnal.

"Nisam, ali ne bih imao ništa protiv da sada probam."

Na Sedlerovo iznenađenje, sekretar odlučno odmahnu glavom.

"Odveć je opasno; lako biste mogli zapasti u nevolju, a osim toga i nemam dovoljno skafandera. Ali, dobro bi mi došao pomoćnik u kancelariji - morali smo da obustavimo sve postojeće programe i da uvedemo sistem dvostruke straže. Svi rasporedi moraju da budu ponovo napravljeni - i upravo biste tu mogli da mi pomognete."

Tako to biva kad čovek hoće da bude dobrovoljac po svaku cenu, pomisli Sedler. Ali Vagnal je bio u pravu; ni na koji način nije mogao da pomogne tehničkom osoblju. Što se njegove misije tiče, verovatno je mogao da joj bude od veće koristi u sekretarovo kancelariji nego bilo gde drugde, budući da će ona sada postati operativni glavni štab.

To, duduše, pomisli Sedler smrknuto, više i nije bilo od neke osobite važnosti. Ako je gospodin 'X' uopšte postojao i ako se još nalazi u Opservatoriji, sada je najzad mogao da odahne zbog uspešno okončanog posla.

Bilo je odlučeno da neki insgtrumenti ipak ostanu napolju. Ovo se odnosilo na sitnije i nevažnije uređaje koji su se lako mogli zameniti. Operacija 'Obezbeđenje', kako je nazvao neki poklonik vojne nomenklature, trebalo je da se usredsredi na neprocenjive optičke sastavne delove džinovskih teleskopa i koelostata.

Džejmison i Viler izvezli su se u Ferdinandu i pokupili ogledala interferometra, velikog instrumenta, čiji je par očiju, međusobno razmaknut kilometrima, omogućavao da se mere prečnici zvezda. Glavna aktivnost, međutim, bila je vezana za reflektor promera hiljadu centimetara.

Molton je bio rukovodilac ekipe zadužen za ogledalo. Posao bi bio neizvodljiv bez njegove detaljne upućenosti u optičke i inženjerske karakteristike teleskopa. No, čak i uz njegovu pomoć, stvar bi bila nemoguća da je ogledalo izliveno u jednom komadu, kao oni istorijski uređaji koji se još nalaze na vrhu Maunt Palomara. Ovo ogledalo je, međutim, bilo sačinjeno iz više od sto heksagonalnih delova, koja su sakupljena u veliki mozaik. Svako se moglo zasebno odvojiti i preneti na sigurno mesto, premda je to bio spor i mukotrpan

posao; osim toga, ponovo sklapanje ogledala moglo je potrajati više sedmica, s obzirom na fantastičnu preciznost koja se zahtevala.

Skafandri nisu predviđeni baš za ovu vrstu posla, tako da se dogodilo da je jedan pomagač, bilo iz neiskustva ili žurbe, ispustio svoj kraj jednog od delova ogledala dok ga je dizao iz ćelije; pre no što je bilo ko stigao da ga uhvati, veliki heksagon od istopljenog kvarca stekao je dovoljnu brzinu da odvali jedan od uglova. Bio je to jedini optički nesrećni slučaj, koji je, s obzirom na okolnosti, izgledao prilično verovatan.

Poslednji umorni i malodušni ljudi prošli su kroz vazdušne komore dvanaest časova nakon što je operacija započela. Samo je još jedan istraživački program bio u toku: jedan usamljeni teleskop i dalje je pratio sporo opadanje Nove Drakonis koja je neumitno išla ka potpunom iščeznuću. Bilo ili ne bilo rata, ovo osmatranje će se nastaviti.

Ubrzo nakon što je objavljeno da su dva velika ogledala sklonjena na bezbedno mesto, Sedler se poepo do jedne od osmatračkih kupola. Nije imalo pojma kada će mu se ponovo ukazati prilika da vidi zvezde i Zemlju kako se smanjuje, a želeo je da u svoje podzemno izgnanstvo ponese svežu uspomenu na njih.

Na osnovu onoga što se moglo videti, Opservatorija je izgledala u dlaku ista kao i pre. Veliko postolje reflektora promera hiljadu centimetara stajalo je usmereno pravo prema zenitu. Bilo je okrenuto u uspravan položaj, budući da se tako najlakše mogla skinuti ćelija ogledala. Jedino je direktan pogodak mogao da nanese štetu ovoj masivnoj strukturi i ona će morati da se suoči sa tim rizikom u časovim ili danima opasnosti koji su predstojali.

Napolju se još vrzmala nekolicina ljudi; jedan od njih, Sedler je primetio, bio je i direktor. On je verovatno predstavljao jedinog čoveka na Mesecu koji se mogao prepoznati u skafandru. Vakuumsko odelo bilo je napravljeno naročito za njega i u njemu mu je visina dostizala čitavih metar i po.

Jedan od otvorenih kamiona, koji su se koristili za prevoz opreme u okolini Opservatorije, kretao se prema teleskopu, dižući oblačice prašine. Zaustavio se pokraj velike kružne tračnice, po kojoj se okretala konstrukcija instrumenta, i prilike u skafandrima nezgrapno

se ukrcaše u njega. Vozilo zatim skrenu nadesno pod oštrim uglom i nestade ispod površine tla, spuštajući se niz rampu koja je vodila do vazdušnih komora garaže.

Velika ravnica ostala je pusta, a Opservatorija slepa, sa izuzetkom jednog vernog instrumenta, upravljenog prema severu, koji je moćno prkosio ludostima ljudi. Trenutak potom, zvučnik sveprisutnog razglasnog sistema naložio je Sedleru da izađe iz kupole i on nevoljno krenu u dubinu. Bilo mu je žao što nije mogao još malo da sačeka, pošto je kroz samo nekoliko minuta prsti lunarne zore trebalo da dosegnu do zapadnih zidov Platona. Predstavljalo je pravu štetu što će ovaj jedinstveni prizor ostati bez očevidaca.

Mesec se polako okretao prema Suncu, kao što se nikada neće okretati prema Zemlji. Linija dna puzala je preko planina i ravnica, odagnavajući nezamislivu studen duge noći. Već je ceo zapadni zid Apenina bio obasjan, a Mare Imbrium se uspinjalo u susret svitanju. Ali Platon je još ležao u tami, obasjan jedino zračenjem sve manje Zemlje.

Skupina raštrkanih zvezda iznenada se pojavila sasvim nisko na zapadnom nebu. Najviši vrhovi velikog prstenastog zida dočepali su se Sunca i iz minuta u minut svetlost se sve više spuštala niz njihove obronke, sve dok ih konačno nije spojila u prameni đerdan. Sunce je sada obasjavalo ceo veliki krug kratera, kako se zora domogla i istočnih grebena. Posmatrači sa Zemlje videli bi ovog časa Platona kao jedinstven prsten svetlosti koji okružuje jezerce mastiljaste senke. Proteći će još sati pre no što Sunce koje se rađa izbistri planine i podjarmi poslednja neosvojena uporišta noći.

Nije bilo nijednog oka koje bi videlo kako se, po drugi put, ona plavobela šipka za tren pojavila na južnom nebu. Za Zemlju je to bilo dobro. Federacija je mnogo naučila, ali i dalje su postojale stvari koje bi ona mogla prekasno da dokuči.

14.

Opservatorija je počela da se priprema za opsadno stanje neodređene dužine. Posmatrano u celini, to i nije bilo tako neprijatno iskustvo, kao što bi se moglo očekivati. Iako je glavni program prekinut, postojalo je obilje posla na planu svođenja rezultata, ispitivanja teorija i pisanja referata, što je do sada bilo odlagano poglavito zbog oskudice u vremenu. Mnogi astronomi su jedva dočekali ovaj prekid, a nekoliko fundamentalnih otkrića na polju kosmologije predstavljalo je neposredan ishod ove prisilne dokolice.

Najgori vid cele situacije - u tome su se svi slagali - bili su nesigurnost i nedostatak novosti. Šta se, zapravo, događalo? Da li se moglo verovati biltenima sa Zemlje, koji su nastojali da uspokoje javnost, ali u isti mah i da je pripreme za najgore?

Koliko se moglo razabrati, izvestan napad se očekivao, a činjenica da se Opservatorija nalazila u neposrednoj blizini mogućeg žarišta sukoba naprosto je predstavljala puki peh. Zemlja je verovatno pretpostavljala kog bi oblika napad mogao biti i svakako je već preduzela nešto da ga osujeti.

Dva velika protivnika kružila su jedan oko drugog, oba nevoljna da zadaju prvi udrac i puna nade da će nekom smicalicom nagnati na kapitulaciju suprotnu stranu. Ali već su otišla predaleko i više se nisu mogla povući bez gubljenja prestiža, što se nipošto nije smelo dopustiti.

Sedler se pribojavao da je granica sa koje više nema povratka već pređena. I poslednje sumnje u tom pogledu raspršile su se kada je preko radija saopštena vest da je ministar Federacije isporučio u Hagu doslovni ultimatum vladi Zemlje. U njemu se Zemlja optuživala za neispunjenje ugovornih obaveza u pogledu količine teških metala, za hotimično uskraćivanje izvoza iz političkih razloga, kao i za prikrivanje postojanja novih resursa. Ukoliko Zemlja ne pristane na razgovor o nalazištima tih novih resursa, ubrzo ih ni sama neće moći koristiti.

Šest časova nakon ultimatumu, usledila je otvorena radio-emisija upućena Zemlji sa Marsa, pomoću odašiljača izuzetne jačine. U njoj

su se pružala uveravanja narodu Zemlje da ga nikakva nevolja neće zadesiti, a ako dođe do štete na njegovoj matičnoj planeti, biće to nesrećna posledica ratnih sukoba, za koje sva odgovornost pada isključivo na zemaljsku vladu. Federacija će izbegavati sve korake koji bi mogli da ugroze nastanjena područja, uz nadu da će i protivnička strana postupati saobrazno tom primeru.

Opservatorija je saslušala ovu emisiju sa pomešanim osećanjima. Nije bilo nikakve sumnje u pogledu njenog značenja, baš kao ni da, govoreći terminologijom poruke, Mare Imbrium predstavlja 'nenastanjeno područje'. Jedan od sračunatih efekata emisije bio je da se poveća naklonost prema Federaciji, čak i među onima za koje je bilo verovatno da će biti dovedeni u opasnost njenim akcijama. Posebno je Džejmison počeo da biva znatno manje snebivljiv u izražavanju svojih stanovišta, što mu je ubrzo donelo priličnu nepopularnost kod dela ostalog osoblja. Ne dugo potom, štaviše došlo je i do pravog razdora u redovima Opservatorije. Na jednoj strani bili su oni (poglavito mlađi ljudi) koji su delili Džejmisonovo mišljenje da je Zemlja reakcionarna i nepopustljiva. Nasuprot njima, sa druge strane, stajala je grupa nepokolebljivih, konzervativnih osoba, koje su se uvek automatski priklanjale onima na vlasti, uopšte ne hajući pri tom o tamo nekakvim moralnim apstrakcijama.

Sedler je pratio ove rasprave sa velikim interesovanjem, iako je bio svestan da je uspeh ili neuspeh njegove misije već odlučan, odnosno da na to ne može uticati ništa što bi on sada učinio. I dalje su, međutim, postojali izgledi da bi po svoj prilici fiktivni gospodin 'X' mogao sada postati neoprezan, pa čak i pokušati da napusti Opservatoriju. Sedler je preduzeo određene mere da to osujeti, uz direktorovu saradnju. Niko nije mogao dobiti skafander ili traktor bez ovlašćenja, što je praktično značilo da je svaki uzmak odsečen. Življenje u vakuumu ima izvesne prednosti, posmatrano sa stanovišta Bezbednosti.

Opsadno stanje Opservatorije donelo je Sedleru jedan mali trijumf, kojim se, međutim, on neće moći osobito podičiti i koji je predstavljao svojevrsan ironični komentar svih njegovih napora. Dženkins, osumnjičeni iz skladišnog odeljenja, uhapšen je u Središnjem Gradu. U trenutku kada je obustavljeno saobraćanje

jednošina, on se nalazio u gradu zbog krajnje nezvaničnog posla; uhapsili su ga agenti koji su ga motrili po Sedlerovom nalogu.

Bojao se Sedlera, i to s razlogom. Pa ipak, on nikada nije izdao nijednu državnu tajnu, budući da nije ni raspolagao njima. Slično mnogim šefovima skladišta pre njega, bavio se obilatim rasprodajama vladine svojine.

Bila je to poetska pravda. Dženkinsu je došla glave njegova sopstvena nečista savest. Ali, iako je Sedler skinuo jedno ime sa spiska osumnjičenih, ova pobeda mu nije pružila nikakva uživanja.

Sati su polako prolazili, dok su se strasti sve više stišavale. Gore se Sunce uspinjalo jutarnjim nebom i sada je već stajalo visoko iznad zapadnog zida Platona. Prvobitni strah od neposredne opasnosti počeo je da jenjava, ostavljajući mesto jedino osećanju osujećenosti. Preduzet je jedan deplasiran pokušaj da se priredi koncert, ali je njegov krah bio takav da su posle toga predloga svi bili još potišteniji nego ranije.

Pošto se naizgled ništa nije događalo, ljudi su ponovo počeli da izlaze na površinu, ako ni zbog čega drugog, a ono da bace pogled prema nebu i uvere se da je još uvek sve u redu. Neki od ovih tajnih izleta zadali su Sedleru grdnu brigu, ali je on ipak ubedio samoga sebe da su posredi samo bezazlene šetnje. Konačno, direktor je morao da se pomiri sa situacijom i da dozvoli ograničenom broju ljudi odlaženje u osmatračke kupole u određena doba dana.

Jedan od inženjera iz energetskog odeljenja organizovao je kladenje, čiji je pobednik trebalo da bude onaj ko pogodi koliko će potrajati ovo neobično opsadno stanje. Svi žitelji Opservatorije uzeli su udela u prognoziranju, a Sedler - koji je predvideo veoma dugo razdoblje - zamišljeno je proučio spisak kada je bio gotov. Ukoliko bi se našao neko ko bi pogodio tačan odgovor, on se uopšte ne bi kajao zbog promašaja. Ali sve je to bila samo teorija. Sedler ništa nije uspeo da iščeprka iz cele stvari i na kraju ga je jedino obuzela seta zbog pomisli o tome kako su mu mentalni procesi postali deformisani. Postojali su trenuci kada se već pobojavao da više nikada neće biti kadar za normalno i neopterećeno rasuđivanje.

Čekanje se okončalo samo pet dana nakon uzbune. Gore na površini približavalo se podne, a Zemlja se smanjila do sićušnog

srpa, koji se nalazio preblizu Sunca da bi se bez opasnosti mogao posmatrati. Ali časovnici u Opservatoriji pokazivali su ponoć i Sedler je uveliko spavao kada je Vagnal bez ikakve ceremonije banuo u njegovu sobu.

"Probudite se!" reče on, dok je Sedler bunovno trljao oči. "Direktor želi da vas vidi!" Vagnalu se očigledno nije dopala ova uloga potrčka. "Nešto se događa", požali se on, podozrivo posmatrajući Sedlera. "Čak ni meni nije hteo da kaže šta je posredi!"

"Ni ja nemam pojma", uzvratil Sedler, prebacujući ogrtač preko ramena. Bila je to istina; dok su išli prema direktorovoj kancelariji, on je pospano razmišljao o stvarima koje su se eventualno mogle dogoditi.

Sedleru se učinilo da je profesor Meklorin poprilično ostario u poslednjih nekoliko dana. Više nije bio onaj žustar i odlučan mali čovek koji je gvozdenom disciplinom upravljao Opservatorijom. Čak se zbililo da je na jednoj strani njegovog nekada besprekorno urednog i praznog stola sada stajala razbacana gomila dokumenata.

Čim je Vagnal, očigledno nevoljno, izišao iz sobe, Meklorin reče odsečno:

"Šta Karl Stefanson traži na Mesecu?"

Sedler nesigurno zatrepta - još se nije sasvim razbudio - a zatim promuća:

"Čak ne znam ni ko je taj čovek. Zar bi trebalo?"

Meklorin je izgledao iznenađen i razočaran.

"Pomislio sam da su vas vaši možda obavestili o njegovom dolasku. On je jedan od najizvrsnijih fizičara koje imamo, na području koje predstavlja njegovu užu specijalnost. Upravo su nas pozvali iz Središnjeg Grada i saopštili nam da je sleteo; moraćemo da ga što pre odvezemo do onog mesta koje nazivaju Projekat Tor u Mare Imbriumu."

"Zar ne može da se prebaci vazdušnim putem? Kakve sve to ima veze sa nama?"

"Trebalo je da ode raketom, ali taj transport je trenutno isključen i neće biti u pogonu još najmanje šest časova. Poslaće ga stoga jednošinom, a mi ćemo ga preuzeti u traktor na poslednjem stajalištu. Zatraženo mi je da dodelim Džejmisona za taj posao. Svi

znaju da je on najbolji vozač traktora na Mesecu - a osim toga Džejmison je jedini koji je ikada stigao do Projekta Tor, ma šta ovaj predstavljao."

"Nastavite", reče Sedler, naslućujući šta predstoji.

"Nemam poverenja u Džejmisona. Mislim da nije baš najbezbednije poslati ga u jednu ovako važnu misiju."

"Postoji li neko drugi ko bi to mogao obaviti?"

"Ne, s obzirom na kratkoću vremena. Potreban je neko veoma vičan za ovaj posao; nemate pojma koliko je lako izgubiti se usput."

"To, dakle, mora biti Džejmison. Zašto smatrate da sa njegove strane pretila opasnost?"

"Slušao sam njegova istupanja u zajedničkoj prostoriji. I vi ste sigurno imali prilike da ih čujete. On uopšte ne prikriva svoju naklonost prema Federaciji."

Sedler je pomno posmatrao Meklorina dok je ovaj govorio. Iznenadila ga je ljutnja - gotovo bes - u glasu malog čoveka. Za trenutak, u svesti mu se začela sumnja: pokušava li to Meklorin da odvraća pažnju sa sebe?

Ali ta neodređena neverica potrajala je samo jedan tren. Sedler je odmah shvatio da nema potrebe tragati za dubljim pobudama. Meklorin se naprosto oseća umornim i prerađenim: Sedler je oduvek podozrevao da je direktor, uprkos svoj spoljnoj čvrstini, podjednako mali čovek u duhu, kao i u stasu. Detinjasto je reagovao na osujećenost koja ga je obuzela: doživeo je da mu planovi padnu u vodu, da mu ceo program bude obustavljen - pa čak i da mu skupocena oprema bude dovedena u opasnost. Za sve je to bila kriva Federacija, a svako ko se sa tim nije slagao, predstavljao je potencijalnog neprijatelja Zemlje.

Bilo je teško ne osetiti izvesno sažaljenje prema direktoru; Sedler je s razlogom pretpostavljao da se on nalazi na rubu nervnog sloma, tako da se prema njemu valjalo ophoditi izuzetno obazrivo.

"Šta želite da ja učinim u celoj ovoj situaciji?" upita on što je mogao neslužbenijim glasom.

"Voleo bih da znam da li ste saglasni sa mnom oko Džejmisona. Sigurno ste ga pažljivo pručili."

"Nisam ovlašćen da razgovaram o svojim procenama", uzvratila

Sedler. "One se poglavito temelje na pretpostavkama i slutnjama. Ali osećam da iskrenost samo ide Džejmisonu u prilog. Kao što znate, postoji velika razlika između neslaganja u mišljenju i izdaje."

Meklorin ništa nije kazao nekoliko trenutaka. Konačno, ljutito odmahnu glavom.

"Preveliki je rizik. Ne želim da prihvatim tu odgovornost."

Ovo neće ići lako, pomisli Sedler. On ovde nije imao vlast i sigurno nije mogao da naredi direktoru šta da čini. Osim toga, niko mu nije poslao nikakva uputstva; ljudi koji su uputili Stefansonu u Opsevatariju po svoj prilici nisu ni znali da on postoji. Veze između Odbrane i Centralne obaveštajne službe uopšte nisu funkcionisale kako treba.

Ali čak i bez uputstva, njegova dužnost bila je jasna. Ako je Odbrana htela da ovako brzo uputi nekoga do Projekta Tor, sigurno je imala veoma jake razloge. Morao je da im se nađe pri ruci, čak i ako time malo izneveri svoju ulogu pasivnog posmatrača.

"Evo šta ja predlažem, ser", reče on odsečno. "Pozovite Džejmisona na razgovor i izložite mu situaciju. Pitajte ga da li bi dobrovoljno prihvatio zadatak. Ja ću slušati razgovor iz susedne prostorije i posavetovaću vas da li je bezbedno prihvatiti. Lično verujem da će, ako bude pristao, održati reč. U protivnom, odmah će reći da se ne slaže. Ubeđen sam da vas neće prevariti."

"Slušaćete nas preko interfona?"

"Hoću", reče Sedler nestrpljivo. "A ako smem da vam dam jedan savet, nastojte na svaki način da prikrijete sumnju. Ma šta stvarno osećali, budite što otvoreniji i predusretljiviji."

Meklorin je razmišljao nekoliko trenutaka, a onda pomirljivo slegnu ramenima. Prišao je mikrofONU i okrenuo prekidač.

"Vagnale", reče on, "pozovite mi Džejmisona ovamo."

Sedleru, koji je čekao u susednoj prostoriji, izgledalo je kao da su protekli sati pre no što se nešto dogodilo. Konačno, iz zvučnika su se oglasili šumovi Džejmisonovog ulaska i istog trenutka Meklorin reče:

"Žao mi je što sam te probudio, Džejmisione, ali imamo jedan hitan posao za tebe. Koliko bi ti bilo potrebno da odvezeš traktor do prolaza Prospekt?"

Sedler se osmehnuo kada je jasno začuo uzvik neverice.

Savršeno je dobro znao šta Džejmison trenutno misli. Prospekt je predstavljao prolaz kroz južni zid Platona i nadnosio se nad Mare Imbrium. Traktori su ga izbegavali, opredeljujući se radije za nešto zaobilazniji ali lakši put prema zapadu. Jednošini su ga, međutim, savlađivali bez poteškoća, a pri pogodnom osvetljenju omogućavali su putnicima da uživaju u jednom od najčuvanijih pogleda na Mesecu - velikom spustu u Mare sa dalekim šiljcima Pikoa na liniji obzorja.

"U slučaju potrebe, mogao bih prevaliti taj put za jedan sat. Donde ima samo četrdesetak kilometara, ali teren je veoma težak."

"U redu", reče Meklorinov glas. "Upravo sam dobio poruku iz Središnjeg Grada, u kojoj mi traže da te pošaljem na put. Znaju da si naš najbolji vozač, kao i da si već jednom bio tamo."

"Gde to?" upita Džejmison.

"Do Projekta Tor. Nisi ranije čuo za taj naziv; sada tako zovu ono mesto na koje si nedavno nabasao sa Vilerom."

"Nastavite, ser. Slušam vas", uzvratila Džejmison. Sedler je lako mogao da razabere napetost u njegovom glasu.

"Situacija je ovakva. U Središnjem Gradu nalazi se jedan čovek koji što pre mora da stigne u Tor. Trebalo je da se preveze raketom, ali to je trenutno neizvodljivo. Poslaće ga stoga dovde jednošinom, a kako bi se uštedelo na vremenu, ti ćeš ga sačekati u prolazu i prebaciti do krajnjeg odredišta. Jesi li razumeo?"

"Ne sasvim. Zašto ga neko iz Tora ne preuzme nekim od njihovih gusova?"

Na šta Džejmison cilja, upita se Sedler. U stvari, ako se bolje promisli, pitanje je bilo sasvim razložno.

"Ako baciš pogled na kartu", reče Meklorin, "videćeš da je Prospekt jedino prikladno mesto gde se mogu sresti traktor i jednošin. Osim toga, izgleda da u Toru nema mnogo vičnih vozača. I oni će po svoj prilici poslati traktor, ali ti ćeš sigurno obaviti ceo posao pre no što oni uopšte budu stigli do Prospekta."

Usledila je duga pauza. Džejmison je očigledno proučavao kartu.

"Mogao bih pokušati", reče Džejmison. "Ali voleo bih da znam šta sve ovo znači."

Tu smo, dakle, pomisli Sedler. Nadam se da će Meklorin poslušati

moj savet.

"Vrlo dobro", uzvratu Meklorin. "Smatram da imaš prava da znaš. Čovek koji treba da stigne u Tor jeste doktor Karl Stefanson. A njegova misija je od životne važnosti za bezbednost Zemlje. To je sve što znam, ali mislim da i ne treba reći ništa više."

Sedler je čekao, nagnut nad zvučnik; izgledalo je kao da će tišina večno potrajati. Znao je da Džejmison upravo donosi veliku odluku. Mladi astronom je ovog časa saznavao da je jedna stvar kritikovati Zemlju i osuđivati njenu politiku kada je posredi nešto što je lišeno bilo kakve praktične važnosti - a sasvim druga izabrali smer delanja koji bi mogao biti od velike pomoći obezbeđenju njene odbrane. Sedler je pročitao negde da je pre izbivanja rata bilo mnoštvo pacifista, ali se njihov broj drastično smanjio nakon što su otpočeli sukobi. Džejmison će uskoro saznati gde se krije njegova lojalnost, ako već ne logika.

"Poći ću", reče on konačno, tako tiho da ga je Sedler jedva čuo.

"Upamti", insistirao je Meklorin, "imaš punu slobodu izbora."

"Imam li?" upita Džejmison. Nije bilo sarkazma u njegovom glasu. Naprosto je glasno razmišljao, obraćajući se znatno pre sebi nego direktoru.

Sedler je čuo kako Meklorin prebira po hartijama. "Koga bi voleo da uzmeš kao suvozača?" upita on.

"Vilera. Bio je sa mnom i prošli put."

"Vrlo dobro. Pođi i obavesti ga; ja ću razgovarati sa transportnim odeljenjem. I... srećno."

"Hvala, ser."

Sedler je sačekao dok nije čuo kako se vrata Meklorinove kancelarije zatvaraju za Džejmisonom; zatim se ponovo pridružio direktoru. Meklorin ga snuždeno pogleda i reče:

"Dakle?"

"Ispalo je bolje nego što sam očekivao. Mislim da ste odlično izveli celu stvar."

Ovo nije bilo puko laskanje; Sedlera je iznenadio način na koji je Meklorinu pošlo za rukom da prikrije stvarna osećanja. Iako razgovor nije bio baš najsrdačniji, nije se ni odlikovao otvorenim neprijateljstvom.

"Sada mi je znatno lakše", reče Meklorin, "pošto znam da Viler ide sa njim. Vileru se može verovati."

I pored svih briga, Sedler je imao prilično teškoća da obuzda smešak. Bio je sasvim siguran da se direktorovo poverenje u Konrada Vileru poglavito temeljilo na činjenici da je mladi astronom otkrio Novu Drakonis i time posredno sprao svu ljagu sa Meklorinovog integratora veličine. Više mu nisu bili potrebni nikakvi dokazi da su i naučnici podjednako skloni, kao i svi drugi smrtnici, da dopuste osećanjima da im nadvladaju logiku.

Sa stola se oglasio komunikator.

"Traktor je upravo krenuo, ser. Otvaramo spoljna vrata."

Meklorin automatski baci pogled na zidni časovnik. "Bili su brzi", reče on. Zatim se natmureno zagleda u Sedlera.

"Pa, gospodine Sedler, sada je kasno da se bilo šta izmeni. Jedino mi preostaje da se nadam da ste bili u pravu."

Često se ispuštalo iz vida da je vožnja po Mesecu danju daleko neprijatnija i opasnija nego noću. Nemilosrdni sjaj nalagao je upotrebu teških solarnih filtera, a jezerca mastiljaste senke, koja se mogu naći gotovo svuda, izuzev na onim retkim mestima gde Sunce blista okomito odozgo, predstavljala su stalnu opasnost. Ona su često prikrivala pukotine koje traktor u velikoj brzini nije uspevao da izbegne. Nasuprot tome, vožnja pri svetlosti Zemlje bila je znatno bezbednija. Njen sjaj je neuporedivo bliži, a kontrasti mekši.

Otežavajuća okolnost za Džejmisona bila je i činjenica što je morao da vozi pravo na jug - odnosno gotovo direktno u smeru Sunca. Postojali su trenuci kada su prilike bile toliko rđave da je morao naglo da skreće u stranu kako bi izbegao zaslepljujuće odsjaje sa stena koje su stajale pred njim. Situacija još i nije bila toliko loša dok su putovali preko prašnjavih područja, ali ovi tereni postajali su sve ređi kako se tle uspinjalo prema unutrašnjim obroncima planinskog zida.

Viler se uzdržao od razgovora sa prijateljem na ovom delu puta: Džejmisonov posao nalagao je najveću moguću usredsređenost. Upravo su se uspinjali prema prolazu, krivudajući duž krševitih strmina koje su se nadnosile nad ravnicu. Slična krhkim vrhovima na dalekom obzorju, postolja velikih teleskopa označavala su položaj

Opservatorije. Tamo su, pomisli gorko Viler, ležali uloženi milioni časova čovekovog pregalaštva i umeća. Ceo kompleks sada nije radio ništa, a jedino je preostala nada da će već u skorijoj budućnosti svi ti izvrsni instrumenti nastaviti traganje za dalekim vasseljenskim mestima.

Jedna izbočina zaprečila im je pogled na ravnicu i Džejmison skrenu desno kroz malu udolinu. Visoko gore uz obronak, sada se već mogla videti tračnica jednošina, koja je u velikim, raskoračnim skokovima vodila niz planinsku strminu. Guseničar ni na koji način nije bio u stanju da dospe do nje, ali kada budu stigli do prolaza, moći će joj se bez teškoća približiti do na samo nekoliko metara.

Tle je ovde bilo izuzetno krševito i varljivo, ali vozači koji su već ranije prošli ovuda ostavili su putokaze kao upozorenja onima koji budu naišli posle njih. Džejmison se sada obilato koristio prednjim farovima, pošto se često nalazio u senci. Posmatrano u celini, ova rasveta mu se više dopadala od direktne Sunčeve svetlosti, budući da je znatno preglednije mogao videti tle pred sobom posredstvom poketnih snopova sa farova na krovu vozila. Viler je ubrzo preuzeo upravljanje njima; opčinjavalo ga je da posmatra kako ovali svetlosti klize preko stena. Potpuna nevidljivost samih snopova, ovde u gotovo savršenom vakuumu, davala je čitavom prizoru prisenu čarolije. Izgledalo je da svetlost dolazi ni od kuda i da nema baš nikakvu vezu sa traktorom.

Stigli su do Prospekta pedeset minuta nakon što su krenuli iz Opservatorije i odmah radiom izvestili bazu o svom položaju. Do mesta sastanka preostalo im je još samo nekoliko kilometara vožnje nizbrdo. Tračnica jednošina približavala se njihovoj putanji, da bi potom skretala na jug pokraj Pikoa, slična srebrnoj pređi, koja, smanjujući se, nestaje sa vidika preko lica Meseca.

"Pa", reče Viler zadovoljno, "neće morati da nas čekaju. Voleo bih da znam šta sve ovo predstavlja."

"Nije li očigledno?" upita Džejmison. "Stefanson je najveći stručnjak za fiziku zračenja koga imamo. Ukoliko dođe do rata, onda ti je jasno koja će se vrsta oružja koristiti."

"Nisam mnogo razmišljao o tome - činilo mi se da celu stvar ne treba shvatiti odveć ozbiljno. Teledirigovani projektili,

pretpostavljam?"

"Vrlo verovatno, ali trebalo bi da budemo kadri i za nešto bolje. Ljudi već stolicima govore o radijacionim oružjima. Ukoliko to žele, sada konačno mogu da ih naprave."

"Nemoj mi reći da veruješ u zrake smrti!"

"Zašto da ne? Seti se samo podataka iz istorije: zraci smrti ubili su više hiljada ljudi u Hirošimi. A to se zbilo još pre dva veka."

"Tačno, ali sada uopšte nije teško zaštititi se od toga. Možeš li zamisliti bilo koju vrstu fizičke štete koja se može naneti zracima?"

"Sve zavisi od rastojanja. Ukoliko domet iznosi svega nekoliko kilometar, onda je odgovor potvrđan. Uostalom, sposobni smo da generišemo neograničenu količinu energije. Danas bismo već morali da raspoložemo načinima da je svu usmerimo u istom pravcu, ako to želimo. Do sada, doduše, još nismo imali povoda za tako nešto. Ko bi, međutim, znao šta se sve u ovom trenutku zbiva u tajnim laboratorijama širom Sunčevog sistema?"

Pre no što je Viler stigao da odgovori, ugledao je blistavu tačkicu svetlosti daleko u ravnici. Kretala se prema njima neverovatnom brzinom, hitajući preko obzorja poput meteora. Kroz samo nekoliko minuta, pretvorila se u zatupasti cilindar jednošina koji je povijeno klizio nad svojom jednostrukom tračnicom.

"Biće bolje da iziđem i nađem mu se pri ruci", reče Džejmison. "Sva je prilika da još nikada nije nosio skafander. Sigurno će imati i nešto prtljaga."

Viler je seo na vozačko mesto i stao da posmatra prijatelja kako skakuće preko stena u pravcu jednošina. Vrata na vazdušnoj komori vozila otvoriše se i na njima se pojavi jedan čovek; za trenutak je zastao, a onda, pomalo nesigurnim pokretima, izišao na Mesečevu površinu. Po načinu na koji se kretao, Viler je na prvi pogled mogao da zaključi da još nikada nije bio u uslovima niske sile teže.

Stefanson je nosio široku tašnu i ovelu drvenu kutiju, sa kojom je krajnje brižljivo postupao. Džejmison se ponudio da umesto njega ponese prtljag, ali ovaj je to odbio, iako su ga pune ruke prilično ometale u hodu. Dopustio je jedino da mu Džejmison preuzme malu putnu torbu.

Dve prilike doskakutaše niz stenoviti spust i Viler otvori vazdušnu

komoru da ih pusti unutra. Pošto je izručio svog jedinog putnika, jednošin krenu natrag na jug i ubrzo se izgubi u smeru iz koga je došao. Vileru se učini da se vozaču veoma žurilo da što pre stigne u polaznu stanicu. Još nikada nije video da jednošinska vozila jure tom brzinom; ovaj prizor dao mu je prvi nagoveštaj neviđene oluje koja se već nadvijala nad ovim mirnim predelom, sprženim nemilosrdnim Suncem. U isti mah, neki unutrašnji glas mu reče da oni neće biti jedini koji će se sastati kod Projekta Tor.

Glas je bio u pravu. Daleko u svemiru, visoko iznad ravni kojom su se kretale Zemlja i planete, komandant Federalnih snaga vodio je malu flotilu. Slično sokolu koji kruži nad plenom nekoliko trenutaka pre no što će se strmoglavo ustremiti ka njemu, tako je i komodor Brenon, bivši profesor elektronskog inženjeringa na univerzitetu Hesperus, kružio svojim brodovima povrh Meseca.

Čekao je na signal za koji se i dalje nadao da nikada neće stići.

15.

Doktor Karl Stefanson nikada nije stigao da se zapita da li je hrabar čovek. Tokom celog života nije osetio potrebu za tako primitivnom vrlinom kakva je fizička hrabrost, tako da ga je sada, kada je kriza bila na pomolu, prilično iznenadila sopstvena mirnoća. Sva je prilika da će kroz nekoliko časova biti mrtav. Ova pomisao više ga je ispunjavala ljutnjom nego strahom; postojalo je toliko poslova koje je želeo da obavi, toliko teorija da proveriti. Bilo bi predivno vratiti se ponovo naučnim istraživanjima posle svih ovih gungula iz poslednje dve godine. Ali to je bio samo pustih sanak; najviše čemu se mogao nadati u ovom trenutku bio je puki opstanak.

Otvorio je tašnu i izvadio iz nje svežanj povezanih dijagrama, uz koje su bile prikačene odgovarajuće legende. Osmehnuo se kada je primetio Vileru kako sa iskrenim iznenađenjem zuri u zamršene crteže, u čijem je gornjem delu stajala uočljiva oznaka: TAJNO. Sada, međutim, gotovo da ništa više nije ugrožavalo njihovu poverljivost, a i sam Stefanson ne bi se lako mogao snaći u njima da nisu predstavljali plod njegovog rada.

Bacio je još jedan pogled na kutiju kako bi se sasvim uverio da je dobro smeštena. U njoj je vrlo verovatno ležala budućnost ne samo jednog nego više svetova. Koliko li je ljudi ikada bilo upućeno na jednu ovakvu misiju? Stefansonu su na um pala samo dva primer, a i to oba iz razdoblja Drugog svetskog rata. Postojao je jedan britanski naučnik koji je preko Atlantika preneo malu kutiju, u kojoj se nalazilo nešto što je kasnije nazvano 'najdragocenijom pošiljkom koja je ikada stigla do obala Sjedinjenih Država'. Bio je to prvi šuplji magnetron, izum koji je od radara učinio ključno oružje rata i uništio moć Hitlera. Zatim, nekoliko godina kasnije, sličan slučaj se ponovio sa avionom koji je leteo preko Pacifika do ostrva Tinijan, noseći gotovo sav slobodan uranijum 235 koji je onda postojao...

Ali ni jedna od ove dve misije, i pored sve svoje važnosti, nije se odlikovala ovolikom hitnjom. Stefanson je izmenio samo nekoliko reči formalnog pozdrava sa Džejmisonom i Vilerom, izrazivši svoju zahvalnost na njihovoj saradnji. Nije ništa znao o njima, izuzev da su

astronomi iz Opservatorije koji su dobrovoljno pristali na ovo putovanje. Pošto su bili naučnici, verovatno ih je koprkalo da saznaju šta on to ovde radi, tako da se on nije iznenadio kada je Džejmison prepustio upravljanje vozilom svom kolegi i napustio vozačko mesto.

"Više neće biti džombasto kao do sada", reče Džejmison. "Stići ćemo do Tora za dvadesetak minuta. Da li vam to odgovara?"

Stefanson klimnu glavom.

"To je bolje nego što smo se nadali kada se onaj vražji brod srušio. Verovatno ćete dobiti ordenje za ovaj podvig."

"Mene to ne zanima", uzvratila Džejmison prilično hladno. "Jedino želim da radim ono što je ispravno. Jeste li sasvim sigurni da je i vaš posao takav?"

Stefanson ga iznenađeno pogleda, ali bio mu je potreban samo jedan trenutak da pohvata konce situacije. Već je nailazio na Džejmisonov tip ljudi među mlađim članovima svog vlastitog osoblja. Svi ovakvi idealisti obavezno prolaze kroz ista mentalna preispitivanja. Njihovo sazrevanje dolazi tek u poznijim godinama. Ponekad se pitao da li ovo predstavlja tregediju ili blagoslov.

"Tražite od mene", reče on tiho, "da predvidim budućnost. Nema tog čoveka koji bi mogao reći da li će, posmatrano dugoročno, njegova delanja imati dobre ili rđave ishode. Ali ja radim za odbranu Zemlje, a ako dođe do napada, on će uslediti iz tabora Federacije, a ne od nas. Mislim da biste to morali stalno imati na umu."

"Nismo li ih ipak mi izazvali?"

"Možda jesmo, ali bojim se da bi obe strane mogle navesti puno sličnih argumenata i protivargumenata. Verovatno imate predstavu o Federalcima kao o požrtvovanim pionirima, koji grade čudesne nove civilizacije među planetama. Pritom, međutim, zaboravljate da oni isto tako mogu biti grubo i bezobzirni. Ako dobiju šta hoće, postaće nepopustljivi. Čini mi se da su sami tražili da ih neko nauči pameti, a taj neko ćemo biti mi. Prava je šteta što je došlo do svega ovoga, ali ne vidim nikakvu alternativu."

Bacio je pogled na časovnik, konstatovao je da se upravo približava puni čas i nastavio: "Da li biste bili tako dobri da uključite radio. Sada će vesti, a voleo bih da čujem najnoviji razvoj događaja."

Džejmison je podesio prijemnik i usmerio antenski sistem prema

Zemlji. Solarno zaleđe stvaralo je priličan šum, pošto se Zemlja sada nalazila gotovo u liniji sa Suncem, ali velika snaga emisione stanice omogućavala je da se poruka besprekorno čuje, bez ikakvog slabljenja ili nestajanja.

Stefanson se iznenadio kada je video da je hronograf u traktoru brži za više od jedne sekunde. A onda je shvatio da je podešen prema onoj neprikladnoj kovanici: lunarno griničko vreme. Signal koji je čuo upravo je prevaleo bezdan od gotovo četiri stotine hiljada kilometara između Zemlje i Meseca. Ova pomisao na veliku udaljenost od doma za tren ga je prožela jezom.

A onda je usledila toliko duga pauza da je Džejmison pojačao prijemnik kako bi se uverio da li još radi. Prošao je pun minut pre no što se ponovo začuo spiker, čiji je glas očajnički nastojao da zvuči bezlično kao i uvek.

"Ovde Zemlja. Sledeću vest dobili smo iz Haga: triplanetna Federacija izvestila je vladu Zemlje da namerava da zaposedne izvesne delove Meseca, kao i da će svaki pokušaj suprotstavljanja ovoj akciji biti osujećen silom." "Naša vlada preduzima sve neophodne korake da se očuva integritet Meseca. Naredni izveštaj daćemo uskoro. Još jednom se ističe da ne preti nikakva neposredna opasnost, kao i da se na udaljenosti od dvadeset časova leta ne nalazi nijedan brod koji bi mogao ugroziti Zemlju."

"Ovde Zemlja. Bile su to vesti."

Zavladao je iznenadni muk; iz zvučnika su se još jedino čuli pištanje signalnog talasa emisione stanice i povremena solarna statička pucketanja. Viler je u međuvremenu zaustavio traktor kako bi mogao da i sam čuje vesti. Sedeći za komandnim pultom, posmatrao je mali sto u kabini pod sobom. Stefanson je zurio u dijagrame rasprostrte preko plohe, ali ih očigledno nije video. Džejmison je i dalje držao dugme za jačinu zvuka; on se nije ni mrdnuo od početka vest. Konačno, bez reči, on se pope do upravljačkog mesta i preuze Vilerovu ulogu.

Stefansonu se činilo da su protekli vekovi pre no što se Viler oglasio: "Samo što nismo stigli! Pogledajte - pravo napred." Fizičar je prišao prednjem osmatračkom delu i bacio pogled prema krševitom i džombastom terenu. I za ovo treba ratovati, pomisli on. Ali, razume

se, ova gola divljina lave i meteorske prašine predstavljala je samo kamuflažu. Ispod nje, Priroda je držala skrivena blaga za koja je ljudima bilo potrebno dve stotine godina da ih otkriju. Ko zna, možda bi bilo bolje da ih nikada nisu pronašli...

Udaljena još dva ili tri kilometra, velika metalna kupola blistala je obasjana Suncem. Posmatrana iz ovog ugla, nije imala onaj zapanjujući izgled, pošto je deo zapreten senkom bio odveć taman, tako da se gotovo nije video. Na prvi pogled, štaviše, sticao se utisak kao da je kupola prepolovljena nekim ogromnim nožem. Celo mesto izgledalo je krajnje pusto, ali Stefanson je znao da unutra sada vrvi kao u košnici. Pomolio se u sebi da su njegovi pomoćnici stigli da povežu energetska i podmodulatorska kola.

Stefanson je počeo da podešava šlem na skafandru, koji nije mario da skine nakon ulaska u traktor. Stajao je iza Džejmisona, držeći se za jednu slagališnu stativicu kako ne bi izgubio ravnotežu.

"Sada, pošto smo stigli", reče on, "najmanje što mogu da uradim za vas to je da vam objasnim šta se događa." Pokazao je rukom prema kupoli koja se brzo primicala. "Ovo mesto utemeljeno je kao rudnik, i to je i dalje. Pošlo nam je za rukom nešto što još nikada nije ostvareno: prokopali smo rupu duboku sto kilometara kroz Mesečevu koru, sve do stvarno bogatih metalnih zaliha."

"Sto kilometara!" uzviknu Viler. "Pa to je nemoguće! Nijedna rupa ne bi mogla da opstane pod takvim pritiskom."

"Još kako može", uzvratila Stefanson. "Nemamo sad vremena za tehnička objašnjenja, premda ni sam nisam osobito upućen u tu stranu poduhvata. Ali, nemojte izgubiti iz vida da je na Mesecu moguće iskopati šest puta dublju rupu nego na Zemlji, pre no što se ona sama zatrpa. To je, međutim, samo deo priče. Prava tajna leži u onome što je dobilo naziv: vađenje ruda pod pritiskom. Uporedo sa poniranjem bušotine u dubinu, ona je punjena jednim silikonskim uljem, čija je gustina bila istovetna sa okolnim stenama. Prema tome, bez obzira na dubinu, pritisak uvek ostaje isti unutra i spolja, tako da rupa ne ispoljava težnju da se zatvori. Slično mnogim jednostavnim zamislima, i za ovu je bilo potrebno ogromno umeće da bi se sprovela u delo. Sva operativna oprema morala je da bude osposobljena za rad pod vodom i u uslovima ogromnog pritiska, ali

sve poteškoće su premošćene i sada verujemo da možemo vaditi metale u velikim količinama.

Federacija je saznala za celu stvar pre otprilike dve godine. Uvereni smo da su i oni pokušali istu stvar, ali bez mnogo uspeha. To ih je dovelo do odluke da ako već ne mogu da dele tu tekovinu sa nama, onda je ni mi nećemo imati. Ključna stavka njihove politike jeste da nas prisile na saradnju, ali to im neće upaliti.

To vam je osnovna situacija, koja je, međutim, postala manje važan deo priče. Ovde se takođe nalaze oružja. Neka su već završena i ispitana, dok druga čekaju poslednju doradu. Ja donosim ključnu komponentu za oružje koje bi lako moglo biti odlučujuće. To je i razlog što ste za večnost zadužili Zemlju. Ne, nemojte me prekidati - samo što nismo stigli, a sad prelazim na ono najvažnije. Preko radija niste čuli istinu o onih dvadeset časova bezbednosti. Federacija je ta koja želi da poverujemo u ovaj podatak i nadamo se da su još uvek uvereni kako su nas obmanuli. Ali mi smo već registrovali njihove brodove, koji nam se približuju desetostruko brže od svega što se do sada kretalo kroz Sunčev sistem. Bojim se da su usavršili fundamentalno nov pogonski metod... a jedino mi ostaje da se nadam da nisu bili tako revolucionarni i na planu oružja. Preostalo nam je nešto malo više od tri časa pre no što oni stignu ovamo, pod pretpostavkom da više ne budu povećavali brzinu. Možete ostati ovde, ali za vaše dobro savetujem vam da se odmah okrenete i odjurite natrag u Opservatoriju kao da vas svi vragovi gone. Ako bilo šta počne da se zbiva dok ste još na otvorenom, nađite neki zaklon što pre možete. Spustite se u prvu pukotinu - gde god nađete pribežište - i ostanite tu dok sve ne prođe. Sada doviđenja i srećno. Nadam se da ćemo imati prilike da se ponovo sretnemo kada cela ova gungula prođe."

Čvrsto stežući svoju tajanstvenu kutiju, Stefanson je nestao u vazdušnoj komori pre no što su ostala dvojica stigla da nešto kažu. Upravo su ulazili u senku velike kupole i Džejmison je počeo da kruži oko nje u potrazi za nekim otvorom. Konačno je prepoznao mesto kroz koje su on i Viler prošli put ušli i zaustavio Ferdinanda.

Spoljna vrata traktora se zalupiše i na komandnoj tabli upali se svetiljka koja je označavala da je vazдушna komora prazna. Ugledali

su Stefansona kako trči prema kupoli, u besprekorno sinhronizovanom trenutku jedna kružna vrata se otvoriše i propustiše ga unutra, a zatim se munjevito zatvoriše.

Traktor je ostao sam u ogromnoj senci kupole. Nigde unaokolo nije bilo ni traga od života. A onda, iznenada, metalna konstrukcija mašine poče da vibrira sve višom učestalošću. Merni uređaji na komandnoj tabli sumanuto su poigravali, svetla su se prigušila, a onda se sve okončalo. Stanje je ponovo bilo normalno, ali neko ogromno polje sile otisnulo se sa kupole i još uvek se širilo prema svemiru. Dva čoveka ostala su pod zastrašujućim utiskom tek bledog nagoveštaja energija koje čekaju na signal da budu puštene. Istog časa, počeli su da shvataju svu hitnju Stefansonovog upozorenja. Čitav pusti predeo oko njih odisao je napetim iščekivanjem...

Preko strmo zaobljene ravnice, sićušna buba traktora hitala je u bezbedno okrilje dalekih bregova. Ali, da li je čak i tamo bilo sasvim bezbedno? Džejmison je sumnjao u to. Setio se oružja koja je nauka napravila još pre više od dva stoleća; ona bi mogla da predstavljaju samo temelj na kojima bi počivale današnje veštine ratovanja. Utihli predeli oko njih, rasplamsani jarom podnevnog Sunca, lako su mogli da uskoro budu sprženi još žešćim zračenjem.

Vozio je traktor u senci, pravo ka grudobranu Platona, koji se izdizao iznad obzorja poput neke tvrđave divova. Ali prava tvrđava bila je iza njega, držeći pripravljena svoja nepoznata oružja za sudnji čas koji će morati da kucne...

16.

To se nikada ne bi dogodilo da je Džejmison mislio više na vožnju, a manje na politiku - premda mu se, s obzirom na okolnosti, to ne može zameriti. Teren pred njim izgledao je ravan i čvrst - nimalo različit od mnogih kilometara koje su već bezbedno prevalili.

Bio je ravan, doista, ali zato ništa čvršći od vode. Džejmison je shvatio šta se dogodilo istog trenutka kada je motor Ferdinanda počeo da radi u prazno, a nos traktora nestao u velikom oblaku prašine. Celo vozilo nagnulo se napred, stalo da se klati napred-nazad potpuno izvan kontrole, a zatim izgubio brzinu uprkos svim Džejmisonovim nastojanjima da ga zauzda. Slično brodu koji tone na nemirnom moru, i ono je stalo da uranja ispod površine. Užasnutom Vileru je izgledalo kao da propadaju kroz uzvrtložen oblak kapljica. Kroz samo nekoliko sekundi, Sunčeve svetlosti oko njih je nestalo. Džejmison je zaustavio motor; u tišini koju je narušavao jedino šum vazдушnih cirkulatora, oni su polako tonuli ispod površine Meseca.

Rasveta u kabini se upalila čim je Džejmison pronašao prekidač. Za trenutak, oba čoveka bila su odveć preneražena da bi mogla da učine bilo šta drugo osim da ostanu na sedištima i bespomoćno zure jedan u drugog. Konačno, Viler ustade i ne baš najsigurnijim korakom priđe najbližem osmatračkom prozoru. Napolju se uopšte ništa nije moglo videti: čak ni najcrnja noć nije bila mračnija od ove tmine. Sudeći po količini svetlosti koja je prodirala kroz prozor, lako se mogao steći utisak da se sa druge strane debelog kvarca nalazi neka gusta kadifena zavesa.

Iznenada, uz prigušen ali čujan tresak, Ferdinand stiže do dna.

"Hvala bogu za ovo", odahnu Džejmison. "Nije mnogo duboko."

"Šta nam to sad znači?" upita Viler, gotovo se ne usuđujući da poveruje kako još ima nade. Imao je prilike da čuje mnogo užasnih priča o sličnim izdajničkim udubljenjima prašine, kao i o ljudima i traktorima koje su ona progutala.

Srećom, lunarna prašinasta udubljenja znatno su ređa nego što bi se to moglo zaključiti na osnovu priča nekih putnika, budući da ona mogu nastati smao pod sasvim osobenim uslovima, koji još ni danas

nisu potpuno rasvetljeni. Ove formacije se začinju u obliku plitke kraterske jame u odgovarajućem tipu stene, da bi potom bilo potrebno da protekne nekoliko stotina miliona godina dok velike temperaturne promene između noći i dana polako ne pretvore u prašinu površinske slojeve. Kako ovaj proces sve dublje i dublje zalazi u eone, dolazi do stvaranje sve finijih zrnaca prašine, sve dok na kraju ona ne počne da stiče osobine tečnosti i da se sakuplja na dnu kratera. U gotovo svim pogledima prašina tada i jeste tečnost: struktura joj je toliko fina da, ukoliko bi se zahvatila u kakvo vedro, stala bi da se mreška po njemu kao neko gipko ulje. Noću bi se moglo videti kako po njoj kruže obrtne struje, koje nastaju prilikom hlađenja gornjih slojeva; ovi tonu nadole, ustupajući mesto toplijoj prašini koja sa dna ide prema površini. Ovaj efekat omogućuje lako uočavanje prašinstih udubljenja, budući da infracrveni detektori mogu registrovati njihovo toplotno zračenje i sa udaljenosti od više kilometara. Tokom dana, međutim, ovaj metod je neprimenljiv zbog maskirajućeg efekta Sunca.

"Nema razloga za paniku", reče Džejmison, premda nije izgledao nimalo spokojno. "Mislim da se možemo izvući odavde. Sigurno je posredi sasvim malo udubljenje, inače bi već ranije bilo primećeno. Ovo područje se smatra veoma temeljito pretraženim."

"Ipak je prilično veliko, čim smo mi upali u njega."

"Da, ali nemoj izgubiti iz vida glavne osobenosti ove formacije. Sve dok nam motori rade, imamo izgleda da se iskobeljamo napolje - slično podmorskom tanku koji treba da se izvuče na obalu. Ono, međutim, što me kopka jeste da li treba da krenemo napred ili da pokušamo da se vratimo nazad."

"Ako pođemo napred, možemo još dublje da se zaglibimo."

"Ne mora da znači. Kao što rekoh, posredi je nesumnjivo sasvim malo udubljenje, a inercija nas je sigurno otisnula do njegove polovine. Šta misliš, na koju je stranu pod sada nagnut?"

"Čini mi se da je prednji kraj malo izdignutiji u odnosu na stražnji."

"I meni tako izgleda. Idemo napred - u tom smeru takođe možemo dobiti jači potisak."

Sasvim lagano, Džejmison ubaci kvačilo u najmanji mogući stepen prenosa. Traktor se zatrese i uspravi; zatim krenu napred

nekoliko centimetara, pa ponovo stade.

"Toga sam se i bojao", reče Džejmison. "Ne možemo da izvedemo postepeno napredovanje. Moraćemo da idemo u cimajima i na mahove. Pomoli se za motor... a da i ne pominjem prenosni mehanizam."

Počeli su u trzajima da se kreću napred, uspavljujuće sporim ritmom. Konačno, Džejmison potpuno ugasi motor.

"Zbog čega si to učinio?" upita Viler brižno. "Izgledalo je da smo na dobrom putu."

"Da, ali i brzo se zagrevamo. Ova prašina je gotovo savršeni toplotni izolator. Moramo predahnuti nekoliko trenutaka kako bismo se malo ohladili."

Nijedan od njih dvojice nije bio raspoložen za razgovor dok su sedeli u jarko osvetljenoj kabini koja je lako mogla - palo je na um Vileru - da im bude zajednička grobnica. Postojala je ironija u činjenici da ih je ova nesreća snašla u trenutku kada su hitali u okrilje spasa.

"Čuješ li ovaj šum?" upita Džejmison iznenada. Isključio je vazdušni cirkulator, tako da je u kabini zavladała potpuna tišina.

Jedva čujni zvuci dopirali su kroz zidove. Bilo je to svojevrsno šaptavo šuštanje koje Viler nije uspeo da prepozna.

"Prašina počinje da se diže. Ona je veoma nestabilna, znaš, tako da je i najmanja količina toplote dovoljna da započne obrtno strujanje. Pretpostavljam da postojano stvaramo pravi mali gejzir na vrhu - po kome bi lako mogli da nas pronađu ako krenu u potregu."

U svakom slučaju, ovo je bila izvesna uteha. Raspomagali su vazduhom i hranom za više dana - svi traktori bili su opskrbljeni obilnim rezervama za slične slučajeve - a Opservatorija je bila upoznata sa njihovim približnim položajem. Ali Opservatorija je još dugo mogla da bude zaokupljena vlastitim problemima, tako da nema ni trenutka da se bakaće njima...

Džejmison je ponovo uključio motor i snažno vozilo opet stade da krči put kroz suvi živi pesak koji ih je obavio. Bilo je nemoguće zaključiti u kojoj su meri napredovali, a Viler se nije usudio ni da pomisli šta bi se dogodilo ukoliko motor otkáže. Gusenice su grebale po steni ispod njih, a ceo traktor se tresao i stenjao pod neizdrživim

opterećenjem.

Prošao je skoro čitav sat pre no što su postali sigurni da polako napreduju. Pod traktora se sve izrazitije naginjao napred, ali ni po čemu se nije moglo odrediti koliko se još duboko nalaze ispod površine ove kvazi-tečnosti. Svakog trenutka mogli su da izbiju na blaženu svetlost dana - ili ih je možda čekalo još čitavih sto metara koje je valjalo prevaliti ovim puževskim tempom.

Džejmison je pravio sve duže razmake odmora, koji su možda činili dobro motoru, ali nipošto i putnicima. Za vreme jedne od ovih pauza, Viler ga otvoreno upita šta će da rade ako više ne budu mogli dalje.

"Imamo na raspolagnaju samo dve mogućnosti", odgovori Džejmison. "Možemo ostati tu gde jesmo i nadati se da će doći neko da nas izbavi - što i nije tako bezizgledno kako možda izgleda, budući da će naši tragovi jasno pokazati spasiocima gde se nalazimo. Alternativa je da iziđemo napolje."

"Šta! Pa to je nemoguće!"

"Uopšte nije. Znam za jedan slučaj kada je sa uspehom to izvedeno. To ti dođe kao napuštanje nasukane podmornice."

"Hvata me jeza i pri samoj pomisli da treba plivati kroz ovu prašninu."

"Jednom sam upao u snežni smet kada sam bio mali, tako da mogu zamisliti kako će to izgledati. Velika opasnost će biti da izgubimo pravac i da počnemo da se vrtimo u krug sve dok ne popadamo od umora. Ali nadajmo se da nećemo morati da pribegnemo tom eksperimentu."

Prva pomisao koja je pala Vileru na pamet bila je da odavno nije čuo jednu ovako neprimernu izjavu.

Vozačka kabina izronila je iznad površine prašinastog jezera otprilike jedan čas kasnije; iako se još nisu našli na bezbednom, malo je ko ikada tako radosno dočekao susret sa Suncem. Budući da je sada otpor bio smanjen, Ferdinandova brzina mogla je da se poveća, ali još nije bila isključena mogućnost da ih ispred čekaju nenadane dubine.

Uz opčinjenost ali i odvratnost, Viler je posmatrao užasnu tvar koja je promicala pokraj traktora. Povremeno je postajalo teško ne

poverovati da se ne kreću kroz tečnost; ovaj privid odagnala je jedino sporost kojom su napredovali. Zapitao se ima li smisla predložiti da oblik guseničara ubuduće bude aerodinamičan, kako bi im se povećali izgledi za izbavljenje, ukoliko zapadnu u slične neprilike. Ko bi ikada na Zemlji pomislio da će i ovako nešto biti potrebno?

Ferdinand je konačno ispuzao na sigurnost suvog tla, koje, zapravo, uopšte nije bilo suvlje od pogubnog jezera iz koga su upravo izronili. Iscrpljen od napora i napetosti, Džejmison se samo skljojao preko komandne table. Viler se osećao slabo i veoma uzbuđeno, ali bio je odveć srećan što se spasio velike opasnosti tako da na to uopšte nije obratio pažnju.

U oduševljenju koje je iskusio kada je ponovo ugledao svetlost Sunca sasvim je smeo s uma da su krenuli iz Projekta Tor pre dobra tri časa, a da su pri tom prevalili svega dvadesetak kilometara.

Ali, čak i tako, još su mogli uspeti. Tek, međutim, što su nastavili put, uspinjući se preko vrha jedne blage uzvišice, kada se začula škripa cepanja metala. Ferdinand je najednom pokušao da se okrene u krug; Džejmison je istog trenutka isključio motor i oni su se zaustavili, bočno se isprečivši na pređašnji pravac kretanja.

"Stvar je konačno gotova", reče Džejmison tiho, "ali mislim da nemamo prava da se ljutimo. Pomisli samo šta bi bilo da je prenosni mehanizam otkazao dok smo se još nalazili u onom vražjem prašinastom udubljenju..." Nije završio rečenicu, nego se okrenuo prema osmatračkom prozoru koji je gledao unazad, duž njegovog traga. Viler takođe pogleda u tom pravcu.

Kupola Projekta Tor i dalje je bila vidljiva na obzorju. Možda su se već zadužili do guše od sreće, ali bilo bi lepo da je sada između njih i nepoznatih bura koje su besnele tamo stajao zaštitni prevoj Meseca.

17.

Čak je i danas malo podataka objavljeno o oružjima koja su se koristila u bici kod Pikoa. Poznato je da su rakete igrale tek manju ulogu u sukobu. U svemirskim okršajima sve izuzev direktnog pogotka gotovo je beskorisno, budući da ne postoji ništa što bi prenosilo energiju udarnog talasa. Atomska bomba koja bi eksplodirala na udaljenosti od svega nekoliko stotina metara uopšte ne bi izazvala mehanička oštećenja, pa čak ni njeno zračenje ne bi moglo mnogo nauditi dobro zaštićenim strukturama. Osim toga, i Zemlja i Federacija raspolagale su efikasnim sredstvima za odvratanje običnih projektila.

Sva je prilika da je ključno mesto pripalo čisto nematerijalnim oružjima. Najjednostavnije među njima bio je jonski snop, izveden direktno iz pogonskih jedinica svemirskih brodova. Još od pronalaska prvih radio-cevi, pre skoro tri stoleća, ljudi su se stalno usavršavali u stvaranju i fokusiranju sve koncentrisanijih struja naelektrisanih čestica. Vrhunac je dostignut u oblasti pogonskih sistema čiji je potisak stvarala emisija snažnih snopova čestica sa električnim nabojem. Smrtonosnost ovih snopova izazvala je mnoge nesrećne slučajeve u svemiru, bez obzira na to što su oni hotimice bivali defokusirani, kako bi im se ograničio efektivni domet.

Postojao je, razume se, jedan očigledan odgovor na ova oružja. Električna i magnetska polja koja su ih stvarala takođe su se mogla koristiti za njihovo neutralisanje, pretvarajući razorne snopove u bezopasan, raštrkan mlaz.

Još efikasnija, ali i teža za konstruisanje, bila su oružja koja su koristila čisto zračenje. No, čak i ovde, i Zemlja i Federacija imale su uspeha. Preostalo je jedino da se vidi ko je bolje obavio posao - superiorna nauka Federacije ili veći proizvodni kapacitet Zemlje.

Komodor Brenan bio je potpuno svestan svih ovih činilaca u času kada je njegova mala flota skretala prema Mesecu. Kao i svi komandanti, on je takođe stupao u akciju sa manje resursa nego što bi želeo. Štaviše, njemu bi se najviše dopalo da uopšte ne mora da

započne ovu akciju.

Adaptiran putnički brod Eridanus i prilično prepravljen i dograđen teretnjak Leta - svojevremeno zavedeni u 'Lojdovom' registru pod nazivima Zvezda zornjača i Rigel - sada bi plovili između Zemlje i Meseca svojim brižljivo određenim kursevima. On nije znao da li i dalje mogu računati aa faktor iznenađenja. Čak i u slučaju da su otkriveni, Zemlja još nije morala da sazna za postojanje njihovog trećeg i najvećeg broda, Aherona. Brenan se upitao koji li je romantičar sa sklonošću prema mitologiji bio odgovoran za ova imena - verovatno komesar Čerčil, koji je nastojao da iskoristi svaku priliku da u nečemu nadmaši svog slavnog pretka. Moralo se priznati da u ovom pogledu nije sasvim pogrešio. Izabrao je imena reka Smrti i Zaborava - upravo onih neumitnosti sa kojima će se koliko još ovoga dana po svoj prilici suočiti mnogo ljudi.

Narednik Kertis, jedan od retkih članova posade koji su pretežan deo svog radnog veka proveli u svemiru, podiže pogled sa komunikacionog pulta.

"Upravo smo uhvatili poruku sa Meseca, ser. Upućena je vama."

Brenan se trže. Ako su ih već primetili, zar će ih protivnici u toj meri omalovažiti da otvoreno istupe sa tom činjenicom! Bacio je brz pogled na signal, a zatim odahnuo sa vidnim olakšanjem.

OPSERVATORIJA FEDERACIJI. ŽELIM DA VAS PODSETIM NA POSTOJANJE NENADOKNADIVIH INSTRUMENATA U PLATONU. OVDE JE JOŠ I CELOKUPNO OSOBLJE OPSERVATORIJE. MEKLORIN.

DIREKTOR

"Nemoj me više tako prepadati, Kertise", reče komodor. "Učinilo mi se da si kazao kako je poruka upućena meni lično. Noge su mi se odsekle pri pomisli da su nas već otkrili."

"Žao mi je, ser, u pitanju je obična emisija. I dalje je šalju na talasnoj dužini Opservatorije."

Brenan dodade signal svom operativnom kontroloru, kapetanu Mertonu.

"Kako ti se ovo čini? Ti si radio kod njih, zar ne?"

Merton se osmehnu kad je pročitao poruku.

"Tipično za Meklorina. Prvo instrumenti, a tek onda osoblje, ali, ništa ne brinite. Daću sve od sebe da ga promašim. Razdaljina od sto kilometara i nije tako rđava bezbednosna margina, kad čovek bolje razmisli. Osim ako ih direktno ne pogodi neki zalutali hitac, nemaju se čega bojati. Prilično su duboko zakopani, naime."

Neumorna kazaljka hronometra odbrojavala je poslednje minute. I dalje uveren da mu brod, obavijen plaštom noći, još nije otkriven, komodor Brenan je posmatrao tri iskrice svoje flote kako klize programiranim putanjama u simulacionoj kugli. Ni u snu nije mogao pomisliti da će ga zadesiti ovakav usud: da u vlastitim rukama drži sudbinu mnogih svetova.

Nije pritom imao na umu sile koje leže zapretene u reaktorskim tankovima, čekajući njegovu naredbu da se razbude iz dugog sna. Isto ga tako nije zanimalo mesto koje će steći u istoriji kada njegovi potomci budu preispitivali ovaj dan. Jedino se pitao, kao i svi ljudi pre njega kojima je predstojala prva prava borba, gde će se nalaziti u ovo vreme sutradan.

Na udaljenosti od nepunih milion kilometara, Karl Stefanson sedeo je za kontrolnim pultom i posmatrao sliku Sunca, koju je prenosila jedna od mnogo kamera-očiju Projekta Tor. Grupa umornih tehničara koja je stajala oko njega gotovo je završila rad na opremi pre no što je on došao; sada su i diferencijalne jedinice, koje je on doneo sa Zemlje u očajničkoj žurbi, konačno bile povezane u kolo.

Stefanson okrenu jedno dugme i Sunca nestade sa ekrana. Počeo je da prelazi sa jedne kamere na drugu, ali sve oči tvrđave bile su slepe. Pokrivanje je bilo potpuno.

Odveć iscrpljen da bi osetio bilo kakvo ushićenje, on se samo zavalio u sedište i pokaza rukom prema komandnim uređajima.

"Sada sve zavisi od vas. Podesite ga da propušta dovoljno svetlosti za gledanje, ali i da potpuno odbija sva zračenja od ultraljubičastog nagore. Sigurni smo da efektivna snaga njihovih snopova ne prelazi hiljadu angstrema. Biće veoma iznenađeni kad vide kako im se ceo zračenjski spektar odbija. Jedino bih voleo kada bismo mogli da ga pošaljemo tamo odakle je krenuo."

"Pitam se kako li izgledamo spolja kada je štitnik uključen", reče jedan od inženjera.

"Kao savršeno reflektujuće ogledalo. Sve dok ono bude dejstvovalo, potpuno smo bezbedni od čistog zračenja. To je sve što vam mogu reći."

Stefanson baci pogled na časovnik.

"Ako obaveštajna služba nije pogrešila, preostalo nam je još 20 minuta. Ali ja se ne bih mnogo pouzdao u to."

"Dobro je što bar Meklorin zna gde se sada nalazimo", reče Džejmison kada je isključio radio. "Ne mogu ništa da mu prebacim što nije poslao nikoga da nas izbavi iz one rupčage."

"Sve je to lepo, ali šta ćemo sada?"

"Kako bi bilo da nešto pojedemo", predloži Džejmison, pošavši u pravcu male kuhinje. "Mislim da smo zaslužili jedan pošten obrok, a nije isključeno da nas čeka dugo pešačenje."

Viler nervozno pogleda preko ravnice, u pravcu daleke, ali sasvim jasno vidljive kupole Projekta Tor. A onda zinu od čuda; bilo je potrebno da protekne nekoliko sekundi pre no što se uverio da ga to vlastite oči ne obmanjuju.

"Side!" uzviknu on . "Hodi da vidiš nešto!"

Džejmison mu se žurno pridruži i obojica se upiljiše u pravcu obzorja. Hemisfera kupole, koja je delimično bila u senci, potpuno je promenila izgled. Umesto tankog srpa svetlosti, ona je sada predstavljala zasenjujuću zvezdu; sticao se utisak kao da je slika Sunca reflektovana sa savršene površine sfernog ogledala.

Pogled kroz teleskop potvrdio je ovu pretpostavku. Sama kupola više nije bila vidljiva; izgledalo je kao da je ustupila mesto ovoj fantastičnoj srebrnoj prikazi. Vileru se učinilo da na liniji neba stoji neki veliki grumen žive.

"Voleo bih da znam kako su ovo izveli", glasio je Džejmisonov neuzbuđeni komentar. "Pretpostavljam da je posredi nekakav interferencioni efekat. Sigurno je deo njihovog odbrambenog sistema."

"Bolje da što pre krenemo odavde", reče Viler brižno. "Ne dopada mi se izgled ove stvarčice. Osim toga, ovde se osećam užasno

izloženo."

Džejmison je počeo da otvara kredence sa hranom i da vadi zalihe. Dodao je Vileru nekoliko komadića čokolade i paket konzerviranog mesa.

"Prezalogaji ovo", reče on. "Nemamo sada vremena za svečani ručak. Takođe popij nešto malo tečnosti ako si žedan. Pazi samo da ne preteraš - provešćeš mnogo časova u skafandru, a modeli koje imamo nisu baš najluksuzniji."

Viler se dao u brzo računanje napamet. Od baze ih je delilo sigurno osamdeset kilometara - odnosno, između njih i Opservatorije pružao se čitav bedem Platona. Da, bilo bi to stvarno dugotrajno pešačenje, a nije isključeno da bi ovde bili bezbedniji. Traktor, koji ih je već veoma dobro služio, i dalje je mogao da ih zaštiti od čitavog niza neprilika.

Džejmison je kratko razmišljao o tom predlogu, a onda ga odbacio. "Ne zaboravi šta je Stefanson rekao", podseti on Vileru. "Kazao nam je da zbrišemo pod zemlju što pre možemo. Sigurno je imao jak razlog za to upozorenje."

Naišli su na pukotinu na samo pedesetak metara od traktora pri vrhu obronka grbine koja je vodila iz tvrđave. Dubina joj je bila takva da se moglo izviriti napolje ako čovek stoji uspravno, a i pod je izgledao prilično ravan da se na njega polegne. Ovaj rov došao im je baš kao poručen i Džejmison se osetio znatno spokojniji kada ga je otkrio.

"Jedino što me brine", reče on, "jeste koliko ćemo morati da čekamo. I dalje nije isključena mogućnost da se uopšte ništa neće dogoditi. S druge strane, ako se damo u pešačenje, okršaj bi mogao da nas zatekne na otvorenom bez ikakvog skloništa u blizini."

Posle kraće rasprave, odlučili su se za kompromis. Ostaviće na sebi skafandre, ali će se vratiti u Ferdinanda, gde će im, ako ništa drugo, bar biti udobnije. U slučaju nužde, za samo nekoliko sekundi mogli bi stići do rova.

Nije bilo nikakvog upozorenja. Iznenada je sive, prašnjave stene Mora kiša obasjala svetlost sa kojom se nikada ranije nisu susrele u čitavoj svojoj istoriji. Prvi utisak koji se javio Vileru bio je da je neko uperio džinovski reflektor pravo na traktor; a onda je shvatio da se

ova eksplozija koja je zasenila i samo Sunce odigrala na udaljenosti od mnogo kilometara. Visoko iznad obzorja stajala je lopta ražarenog plamena, savršeno okrugla, brzo gubeći sjaj dok se širila. Kroz samo nekoliko sekundi rastočila se u veliki oblak svetlog gasa. Formacija je onda počela da pada prema prevoju Meseca i ubrzo zašla iza obzorja, slična nekom fantastičnom Suncu.

"Baš smo bili budale", reče Džejmison smrknuto. "Ovo je bila atomska bojeva glava... već smo mogli da se računamo u pokojnike."

"Gluposti", uzvratu Viler, premda ne odveć ubedljivo. "Eksplozija se odigrala na udaljenosti od pedeset kilometara. Grama-zraci bi bili prilično slabi u trenutku kada bi dospeli do nas - a ovi zidovi uopšte nisu rđava zaštita."

Džejmison ništa nije odgovorio; već je hitao prema vazdušnoj komori. Viler krenu za njim, a onda se seti da se u vozilu nalazi detektor zračenja i vrati se da ga uzme. Postoji li, možda, još nešto korisno što bi mogao da ponese dok se nalazi ovde? Vođen iznenadnim impulsom, on strgnu šipku za zavesu oko malog udubljenja u kome se nalazio nužnik sa toaletom, a zatim skide zidno ogledalo iznad lavaboja.

Kada se pridružio Džejmisonu, koji ga je nestrpljivo čekao u vazdušnoj komori, pružio mu je detektor, ali mu nije dao nikakvo objašnjenje o preostalom delu opreme koji je poneo. Tek kada su se smestili u rov, do koga su stigli bez poteškoća, on mu saopšti svoju nameru.

"Ako postoji nešto što mrzim", reče Viler zlovoljno, "onda je to kad ne mogu da vidim šta se događa." Počeo je da pričvršćuje ogledalo za šipku od zavesu, koristeći pri tom žicu iz jedne od kesa na skafandru. Nakon nekoliko minuta rada, uspeo je da na vrhu jame postavi grub periskop.

"Dobro vidim kupolu", reče on zadovoljno. "Koliko mogu da razaberem, u dlaku je ista kao i pre."

"Nego šta", uzvratu Džejmison. "Uspelo im je da na neki način izazovu eksploziju bombe dok je ona bila još miljama daleko."

"Možda je prvi hitac bio ispaljen samo radi upozorenja."

"Malo verovatno. Niko ne traći dragoceni plutonijum samo da bi

pravio vatromet. Bio je to pravi napad. Pitam se kako će izgledati naredni potez."

Do toga je proteklo još pet minuta. Gotovo istovremeno, tri nova, zaslepljujuća atomska sunca blesnula su spram tamnog neba. Sva su se kretala putanjama koje su ih vodile pravo prema kupoli, ali znatno pre no što su stigla do nje, raspala su se u razređene oblake pare.

"Prve dve runde dobila je Zemlja", promrmlja Viler. "Pitam se odakle se lansiraju ove rakete."

"Ako neka od njih eksplodira tačno iznad nas", reče Džejmison, "onda smo gotovi. Ne zaboravi da ovde nema atmosfere koja bi asporbovala gama-zrake."

"Šta pokazuje merač zračenja?"

"Ništa naročito, ali zabrinjava me onaj prvi hitac, dok smo još bili u traktoru."

Viler se zadubio u pretraživanje nebeskog svoda, ne bi li došao do odgovora. Negde gore među zvezdama, koje je sada mogao da vidi, pošto se nalazio izvan direktnog sjaja Sunca, sigurno su se nalazili brodovi Federacije, pripremajući se za novi napad. Malo je bilo verovatno da će se same letelice moći videti, ali zato će možda biti u prilici da im opazi oružje u trenutku dejstva.

Negde sa one strane Pikoa, šest plamenih kolutova šiknuše put neba ogromnim ubrzanjem. Kupola je lansirala svoje prve rakete, pravo u lice Sunca. Leta i Eridanus pribegli su jednom triku starom koliko i samo ratovanje; krenule su u napad iz pravca iz kojeg će protivnik biti delimično zaslepljen. Čak je i radar mogla da izbacila iz koloseka zaleđena solarna interferencija; osim toga, komodor Brenan je u pomagalice uvrstio i dve velike Sunčeve pege.

Kroz svega nekoliko sekundi, rakete su se izgubile u žestokom sjaju. Izgledalo je da je pošlo mnogo minuta, a onda, iznenada, svetlost Sunca kao da se stostruko povećala. Žitelji Zemlje, pomisli Viler dok je podešavao filtere na vizoru, imaće veličanstvenu nebesku paradu noćas. A atmosfera, koja zadaje toliko glavobolje astronomima, pružiće im zaštitu od svih zračenja koja mogu da emituju ove bojeve glave.

Nije bilo moguće razbrati da li su rakete počinile nekakvu štetu.

Ogromne i bešumne eksplozije mogle su da se bezopasno razidu u svemir. Biće ovo neobična bitka, shvati on. Lako se moglo dogoditi da uopšte ne vidi brodove Federacije, koji su gotovo sigurno obojeni tamno poput noći kako bi bili neotkrivljivi.

A onda primeti da se nešto zbiva sa kupolom. Ona više nije predstavljala blistavo sferno ogledalo koje je održavalo jedino ogromnu sliku Sunca. Svetlost je sada kuljala iz njega u svim pravcima, a intenzitet joj se povećavao iz sekunde u sekundu. Negde gore iz svemira, prilivana je energija na tvrđavu. To je moglo jedino da znači da brodovi Federacije, koji plove spram zvezdanog svoda, zrače nebrojene milione kilovata na Mesec. Ali još nije bilo ni traga od njih, pošto nije postojalo ništa što bi otkrilo tok reke energije koja se nevidljivo slivala iz svemira.

Kupola je već postala toliko sjajna da se u nju nije moglo neposredno gledati, tako da je Viler ponovo morao da podesi filtre. Zapitao se kada će ona uzvratiti napad, odnosno da li će za to uopšte biti u stanju pod ovim bombardovanjem. A onda primeti da je hemisfera obavijena ustalasanom koronom, slično ugljenoj četki za odvođenje struje. Gotovo istog trenutka, u ušima mu odjeknu Džejmisonov glas.

"Pogledaj, Kone... pravo gore!"

On skrenu pogled sa ogledala i upravi ga put neba; istog časa, ugledo je po prvi put jedan od brodova Federacije. Iako to nije znao, pred očima mu se nalazio Aheron, jedina kosmička letelica koja je ikada sazdana isključivo za ratne svrhe. Jasno se mogla videti i sticao se utisak kao da se nalazi sasvim blizu. Između nje i tvrđave, sličan nematerijalnom štitu, blistao je disk svetlosti, čija se boja menjala od zagasitocrvene, preko plavobeke, do užagrenoljubičaste, koja se mogla sresti samo kod najtoplijih zvezda. Štit je oscilirao napred-nazad, stvarajući utisak da ga balansiraju neke ogromne, međusobno suprotstavljene energije. Sasvim izgubivši iz vida u kakvoj se opasnosti nalazi, Viler najednom opazi da je ceo brod obavijen tanušnim oreolom svetlosti, koji bi se zažario jedino kada bi na njega dejstvovala oružja iz tvrđave.

Prošlo je još neko vreme pre no što je shvatio da se na nebu nalaze još dva brod, od kojih je svaki bio zaštićen sopstvenim

plamenim nimbusom. Bitka je sada polako sticala fizionomiju; obe strane obazrivo su ispitivale svoja odbrambena i napadačka sredstva i pravo odmeravanje snaga tek što je počelo.

Dva astronoma začuđeno su zurila u pokretne plamene lopte brodova. Bili su suočeni sa nečim potpuno novim - nečim što je po važnosti znatno nadmašalo sva ranija oružja. Ove letelice raspolagale su pogonskim sistemima spram kojih su i najbrže rakete izgledale krajnje zastarelo. Bile su u stnaju da po volji nepomično lebde, da bi se već narednog trenutka vinule u bilo kom pravcu ogromnim ubrzanjem. Ova pokretljivost odista im je i bila potrebna; tvrđava, sa svom svojom fiksiranom opremom, znatno ih je nadmašala po snazi, tako da im se dobar deo odbrane temeljio na brzini.

U mukloj tišini, bitka se približavala vrhuncu. Pre mnogo miliona godina rastopljene stene su se skamenile, obrazujući More kiša; sada su ih, međutim, oružja sa brodova ponovo pretvarala u lavu. U okolini tvrđave oblaci užarene pare šiknuli bi put neba kada bi snopovi napadača iskalili svoj bes na nezaštićenim stenama. Bilo je nemoguće reći koja strana trpi veću štetu. S vremena na vreme, štitnik bi se ponovo užagrio kada bi toplotni front prohujao preko čelika u stanju belog usijanja. Kada bi se to dogodilo nekom od bojnih brodova, on bi se pokrenuo onim neverovatnim ubrzanjem, tako da bi proteklo nekoliko sekundi pre no što bi ga ponovo locirali uređaji za fokusiranje u tvrđavi.

Vilera i Džejmisona iznenadila je činjenica da se bitka vodila na tako maloj razdaljini. Udaljenost između protivnika verovatno nikada nije premašala stotinu kilometara, a obično je bivala znatno manja. Kada se ratovalo oružjima koja putuju brzinom svetlosti - ovakve distance bile su krajnje trivijalne.

Nisu uspeali da dokuče objašnjenje sve do kraja okršaja. Sva zračenja oružja posedovala su jedno ograničenje: morala su da se pokoravaju zakonu obrnutih kvadrata, u smislu da jačina svetlosnog zračenja opada sa kvadratom udaljenosti od izvora. Samo su eksplozivne rakete podjednako efikasne, bez obzira na razdaljinu sa koje su landirane: ako dođe do direktnog pogotka atomskom bombom, sasvim je svejedno da li je ona prethodno putovala deset ili

hiljadu kilometara.

Ali ako se udvostruči udaljenost kod bilo kog zračenjskog oružja, snaga mu automatski četverostruko slabi usled efekta širenja snopa. Nije stoga nikakvo čudo što se federalni komandant u najvećoj mogućoj meri približio protivniku.

Budući da je bila nepokretna, tvrđava je morala da bude spremna za sve vrste kazni koje su joj pripremali brodovi. Nakon svega nekoliko minuta borbe, postalo je potpuno nemoguće pogledati golim okom prema jugu. Oblačci kamene pare neprestano su šikljali put neba, da bi se potom vraćali na tle poput kakve sjajne izmaglice. A onda, posmatrajući kroz zatamnjene zaštitne naočari i manevrišući grubim periskopom, Viler ugleda nešto u šta nije mogao da poveruje. Oko podnožja tvrđave nalazio se lagano šireći krug lave, koji je na svom putu topio ne samo grbine, nego i manje brežuljke poput komada voska.

Tek ovaj zastrašujući prizor uspeo je da mu u punoj meri predoči, bolje od svega drugog, zastrašujuću snagu oružja koje je dejstvovalo na udaljenosti od samo nekoliko kilometara. Ukoliko bi čak i najsićušniji odraz ovih energija stigao do njih, oni bi bili satrti podjednako brzo kao i noćni leptiri u kiseonično-vodoničnom plamenu.

Izgledalo je da se tri broda kreću saobrazno nekom složenom taktičkom poretku, sračunato da se stalno održava najjači nivo bombardovanja tvrđave, uz istovremeno maksimalno smanjivanje njenih izgleda da uzvratu napad. U nekoliko navrata jedan od brodova prošao im je tačno iznad glave i Viler se šćućurio što je mogao dublje u pukotinu, za slučaj da neki odsev zračenja sa štitnika stigne dole do njih. Džejmison, koji je digao ruke od daljih pokušaja da ubedi kolegu da se ne izlaže tolikom riziku, otpuzao je u međuvremenu nekoliko metara duž pukotine, tragajući za nekim dubljim delom, koji bi po mogućstvu imao dobru nadstrešnicu. Razdaljina ipak nije bila tolika da bi stene prekinule radio-vezu, tako da mu je Viler neprekidno prenosio ceo tok borbe.

Teško se moglo poverovati da ceo sukob nije trajao još ni deset minuta. Dok je pažljivo ispitivao pogledom pakao na jugu, Viler je najednom opazio da je hemisfera donekle izgubila svoju

simetričnost. U prvi mah je pomislio da je to zakazao jedan od generatora, tako da se zaštitno polje više nije moglo održati. A onda je primetio da jezero lave ima promer od najmanje jednog kilometra i odmah je pogodio da cela tvrđava pliva na sopstvenim temeljima. Sva je prilika da branioci uopšte nisu bili svesni ove činjenice. Izolacija koju su postavili bila je predviđena za solarnu toplotu, tako da joj nimalo nije mogla nauditi sasvim skromna temperatura rastopljene stene.

A onda počese da se događaju čudne stvari. Zraci kojima je borba vođena prestali su da budu sasvim nevidljivi, pošto se tvrđava više nije nalazila u vakuumu. Oko nje je ključajuća stena oslobađala ogromne količine gasa kroz koji su se putanje zrakova podjednako jasno videle kao i snopovi farova u maglovitoj noći na Zemlji. Istovremeno, Viler je počeo da opaža neprekidan pljusak sićušnih čestica svuda oko sebe. To ga je za trenutak zbunilo; a onda je shvatio da se to kamena para kondenzuje u istom času kada pokulja put neba. Izgledala je odveć laka da bi bila opasna, tako da ju on nije pomenuo Džejmisonu - koji bi dobio samo razlog više da bude zabrinut. Sve dok pad prašine ne postane pretežak, uobičajena izolacija skafandara predstavljala je sasvim dovoljnu zaštitu. U svakom slučaju, ona će se verovatno sasvim ohladiti dok ponovo ne bude stigla do površine.

Retka i kratkovečna atmosfera oko kupole stvarala je još jedan neočekivani efekat. Između zemlje i neba povremeno je dolazilo do sevanja munja, koje su crple energiju iz ogromnih statičkih naboja koji su se jamačno sakupljali oko tvrđave. Mora da su i sama ova pražnjenja bila spektakularna - ali su nažalost ostajala prilično prigušena sjajem užagrenih oblaka koji su ih generisali.

Navikao na večne tišine Meseca, Viler je najednom osetio kako ga ophrvava čuvstvo nestvarnog pred prizorom ovih zastrašujućih sila koje su se moćno sudarale, ne izazvavši pri tom ni najmanji šapat zvuka. Ponekad bi do njega doprla blaga vibracija - verovatno samrtni ropac stene pod lavom koja pada. Ali najveći deo vremena bio je pod utiskom da posmatra program na televizoru čiji je ton otkazao.

Kasnije je teško mogao poverovati da je bio tolika budala i izložio

se opasnosti u koju je sada srljao. Ali u ovom času nije osetio strah - već samo ogromnu radoznalost i uzbuđenje. Obuzela ga je, premda toga nije bio svestan, samrtna čarolija rata.

Postoji od vankada u ljudima fatalni poriv koji im, ma šta razum govorio, nagoni srce da brže zakuca kada im pred očima zatitraju boje, a u ušima se oglasi drevna muzika bubnjeva.

Bilo je prilično neobično što se Vileru nije javilo osećnje poistovećenja ni sa jednom stranom. U ovom abnormalno preopterećenom duševnom stanju, njemu se javio utisak da je sve ovo čemu prisustvuje samo jedna ogromna, bezlična predstava priređena u njegovu čast. U odnosu na Džejmisona, koji je sve žrtvovao zarad bezbednosti, iskusio je izvesno osećanje koje je bilo veoma blisko zadovoljstvu.

Verovatno se pravo stanje stvari moglo objasniti činjenicom da je Viler, koji tek što se spasao jedne opasnosti, bio u svojevrsnoj fazi razdraganosti, veoma sličnoj pijanstvu, u kojoj je i sama pomisa na ličnu ugroženost izgledala besmisleno. Pošlo mu je za rukom da se izbavi iz prašinstog udubljenja - sada ga više ništa nije moglo zadesiti.

Džejmison je bio lišen takve potpore. Malo je video od bitke, ali je zato znatno dublje od prijatelja iskusio njen užas i velebnost. Bilo je kasno za kajanje, ali se ipak sve više hvatao u koštac sa vlastitom savešću. Rasrdio se na sudbinu što ga je dovela u ovakav položaj da od njegovog delanja možda zavisi usud više svetova. U podjednako meri, bio je ljut na Zemlju i Federaciju što su dopustile da do svega ovoga dođe. Konačno, nešto ga je stezalo oko srca pri pomisli na budućnost koja bi sada mogla da čeka ljudsku rasu.

Viler ga je spazio kako je šiknuo uvis - čvrsta šipka čekala pre no što je upotrebila svoje glavno oružje. Možda je Stefanson - ili ko je već komandovao - vrebao onaj čas kada će napad malo oslabiti, kako bi za jednu milisekundu mogao da ukloni odbrambeni štit kupole i lansira svoj stiletto.

Viler ga je spazio kako je šiknuo uvis - čvrsta šipka svetlosti koja je suknila prema zvezdama. Na um mu padoše šuškanja koja su se pronosila Opservatorijom. To je, dakle, video kako je blesnulo povrh planina. Nije imao vremena da razmisli o drastičnom kršenju zakona

optike koje je pretpostavljala ova pojava pošto se netremice zabuljio u uništen i brod tačno iznad svoje glave. Snop je naprosto prošao kroz Letu kao da uopšte ne postoji; tvrđava ju je probola kao što entomolog čiodom probada leptira.

Bez obzira na čovekovu lojalnost, bilo je užasno videti kao zaštitna polja velikog broda najednom nestaju, pošto su mu generatori otkazali, ostavljajući ga bespomoćnog i nezaštićenog na nebu. Drugorazredna oružja tvrđave smesta su se ustremila prema njemu, duboko se zarivši u metal i topeći mu sloj za slojem oklopa. Trenutak potom, sasvim lagnao, brod stade da pada prema Mesecu, držeći se još ravno. Niko nikada neće saznati šta ga je zaustavilo - verovatno nekakav kratak spoj u kontrolnim uređajima - pošto nijedan član posade nije mogao da preživi havariju. Najednom stade da se kreće prema istoku dugačkom, ravnom putanjom. U međuvremenu, pretežan deo spoljnog trupa sasvim se rastopio, tako da se potpuno mogao videti skelet letelice. Do konačnog pada došlo je posle nekoliko minuta, kada je olupina zašla za Tenerifske planine. Ispod obzorja za trenutak je blesnula pravobela zora i Viler ostade u iščekivanju udarnog talasa.

I odista, kada je pogledao prema istoku, spazio je trag prašine kako se diže iz ravnice i hita prema njemu, kao da ga nosi neki moćni vetar. Poremećaj je hrlio kroz stene, izbacujući usput površinsku prašinu visoko prema nebu. Hitro, neumitno približavanje tog zida koji se bešumno kretao, jureći brzinom od više kilometara u sekundi, bilo je dovoljno da nagna strah u kosti svakome ko mu nije znao uzrok. Ali pojava je bila sasvim bezopasna; kada je front talasa stigao do njega, izgledalo je kao da je prohujao manji zemljotres. Koprena prašine smanjila je vidljivost na nulu u trajanju od nekoliko sekundi, a zatim se razišla podjednako brzo kao što se i pojavila.

Aheron i Eridanus obustaviše obrušavanje na oko kilometar iznad tvrđave. Za trenutak su stajali nepomični, a onda zajedno krenuše natrag prema nebu. Ali Eridanus je bio smrtno ranjen, premda je Viler znao samo to da se jedan od štitnika smanjuje znatno sporije nego drugi. Uz osećanje bespomoćne opčinjenosti, stao je da posmatra pogođeni brod kako se sunovraćuje prema Mesecu. Pitao se da li će tvrđava ponovo upotrebiti svoje zagonetno oružje, ili će

možda branioci shvatiti da za to više nema potrebe.

Na visini od oko deset kilometara, štitnici Eridanusa najednom su se raspršili i on ostade nezaštićen - zatupast torpedo od crnog metala, gotovo nevidljiv spram neba. Istog trena, boja koja apsorbuje svetlost i oklop pod njom rastočiše se pod dejstvom pogubnih snopova iz tvrđave. Veliki brod oblio se zagasitocrvenim prelivom, a zatim jarkobelim. Okrenuo se oko ose, tako da mu se pramac usmerio prema Mesecu, i započeo poslednje obrušavanje. U prvi mah se Vileru učinilo da olupina pada pravo prema njemu, ali onda primeti da je njen cilj tvrđava. Već uništeni brod izvršio je poslednju naredbu svog komandanta.

Pogodak je bio gotovo direktan. Havarisana letelica tresnula je usred jezera lave i istog časa eksplodirala, obavivši tvrđavu širećom hemisferom plamena. Ovo je sigurno kraj, pomisli Viler. Sačekao je da do njega stigne udarni talas, ponovo posmatrajući prolazak zida prašine - ovog puta u pravcu severa. Potisak je bio toliko snažan da ga je oborio s nogu; prvo što mu je palo na um kada se pridigao bilo je da niko u tvrđavi nije mogao ovo da preživi. Pažljivo je spustio ogledalo, posredstvom koga je posmatrao gotovo celu bitku, i provirio iznad ruba rova u kome je stajao. Nije ni slutio tog časa da poslednji paroksizam tek treba da usledi.

Ma koliko izgledalo neverovatno, kupola se još nalazila na svom mestu, premda jedna deo kao da joj je bio odvaljen. Osim toga, sada je bila beživotna i nepomična; štitnici više nisu postojali, energija je presahla, a posada je već jamačno bila mrtva. U tom slučaju, oni su obavili svoj posao. Od preostalog federalnog broda nije bilo ni traga. On se već vraćao prema Marsu - sa potpuno neupotrebljivim glavnim naoružanjem i pogonskim jedinicama na rubu kraha. Nikada se više neće otisnuti u borbu, ali ipak, za ovih nekoliko časova života koliko mu je još preostalo, morao je da odigra još jednu ulogu.

"Sve je gotovo, Side", pozva Viler preko radija. "Slobodno možeš da iziđeš i sam se uveriš."

Džejmison se pope iz pukotine pedesetak metara niže, držeći pred sobom detektor zračenja.

"Unaokolo je još vrelo", začu ga Viler kako je promrmljao, više kao za sebe. "Što pre krenemo, to bolje."

"Da li je bezbedno vratiti se do Ferdinanda i radiom pozvati..." poče Viler, ali zastade. Nešto se zbivalo kod kupole.

Slično erupciji vulkana, tle se uz eksploziju otvori. Ogroman gejzir šiknu put neba, izbacujući velike gromade hiljadama metara u susret zvezdama. Brzo se izdigao povrh ravnice, potiskujući pred sobom gust oblak dima i kapljica. Za trenutak je stajao uzdignut spram južnog neba, sličan nekom neverovatnom stablu koje je poseglo za samim zvezdanim sovodom, iznikavši iz jalovog tla Meseca. A onda, gotovo podjednako brzo kao što je i rastao, on se skljkao u bešumnu ruševinu, dok su mu se ljutite pare raspršavale po svemiru.

Hiljade tona teške tečnosti, koja je držala otvorenom najdublju jamu što ju je čovek ikada iskopao, doseglo je tačku ključanja dok su energije minulog okršaja neštedimice tukle po stenju. Rudnik je digao u vazduh vlastiti vrh podjednako spektakularno kao što bi to učinila i neka naftna bušotina na Zemlji, dokazavši pritom da se izvrsna eksplozija može prirediti i bez pomoći atomskih bombi.

18.

U Opservatoriji je bitka izgledala kao slučajan, daleki zemljotres, tanano vibriranje tla koje je uznemirilo osetljivije instrumente, ali nije počinilo nikakvu materijalnu štetu. Stvari su, međutim, stajale sasvim drugačije sa psihološkom štetom. Ništa nije tako pogubno po moral kao saznanje da se zbijaju veliki i sudbonosni događaji, a istovremeno biti potpuno nesvestan njihovog ishoda. Opservatorijom su se pronosile najnesputanije glasine, a komunikaciono odeljenje bilo je zatrpano radoznalim pitanjima. Ali čak ni tu nije bilo informacija. Sve emisije vesti sa Zemlje obustavljene su do daljnjeg; ceo svet se nalazio u iščekivanju, gotovo uzdržanog daha, da zgasne oganj borbe, kako bi se saznalo ko je pobednik. Niko, međutim, nije predvideo mogućnost da pobednika uopšte neće biti.

Tek dugo nakon što su i poslednje vibracije zamrle, a radio javio da se snage Federacije nalaze u punom povlačenju, Meklorin je dozvolio prve izlaske na površinu. Izveštaj koji je dostavljen odozgo predstavljao je, posle višečasovne napetosti i uzbuđenja, ne samo olakšanje nego i priličan antiklimaks. Postojalo je tek neznatno povećanje nivoa radioaktivnosti i nije bilo ni traga od neke štete. Situacija sa druge strane planina morala je, razume se, imati sasvim drugačiji izgled.

Novost da su Viler i Džejmison živi i zdravi dala je ogroman podstrek moralu osoblja. Usled delimičnog prekida komunikacija, bio im je potreban skoro ceo čas da uspostave vezu sa Zemljom i da se preko nje spoje sa Opservatorijom. Ovo čekanje ih je ne samo ozlojedilo nego i zabrinulo, pošto su počele da ih obuzimaju zle slutnje da je Opservatorija uništena. Nisu se odvaživali da pođu - a Ferdinand je u međuvremenu postao odveć radioaktivan da bi bio bezbedno utočište.

Sedler se nalazio u komunikacionom odeljenju, nastojeći da ustanovi šta se događa, kada je poruka stigla. Džejmisonov glas zvučao je veoma umorno dok je predavao kratak izveštaj o borbi, a zatim zatražio uputstva.

"Kakav je nivo zračenja u kabini?" upita Meklorin. Džejmison mu

saopšti položaj pokazivača na detektoru: Sedleru je i dalje izgledalo neobično da poruka mora da prevali ceo put do Zemlje i natrag kako bi stigla do udaljenosti od samo sto kilometara na Mesecu; isto tako, nikako mu nije polazilo za rukom da se privikne na tri sekunde zakašnjenja, do čega je dolazilo u ovom posrednom komuniciranju.

"Naložiću medicinskom osoblju da izračuna stepen tolerancije", uzvratu Meklorin. "Kažeš da zračenje napolju iznosi samo četvrtinu toga unutra?"

"Da... proveli smo izvan traktora najviše što smo mogli i na svakih deset minuta pokušavali smo da stupimo u vezu sa vama."

"Ovo bi bilo najbolje: mi ćemo smesta poslati guseničar da vas pokupi, a vi mu krenite u susret. Postoji li neko posebno mesto gde biste voleli da se sastanete?"

Džejmison je razmišljao nekoliko trenutaka.

"Recite vozaču da ide prema znaku za peti kilometar sa ove strane Prospekta; stići ćemo tamo otprilike u isto vreme kada i on. Ostavićemo uključene naše primopredajnike u skafandrima, tako da nikako nećemo moći da se mimoidemo."

Dok je Meklorin izdavao naređenja, Sedler ga zapita da li ima mesta za još jednog putnika u spasilačkom traktoru. To bi mu pružilo priliku da ispita Vilera i Džejmisona znatno brže nego inače. Kada budu stigli u Opservatoriju (premda o tome još ništa nisu znali), smesta će biti smešteni u bolnicu zbog prevelike ozračenosti. Nisu se, doduše, nalazili u ozbiljnijoj opasnosti, ali Sedler je razložno sumnjao da će imati mnogo izgleda da ih vidi uskoro kada ih se doktori jednom dočepaju.

Meklorin se složi sa predlogom, proprativši ga komentarom: "Shvatate, naravno, da to znači da ćete im morati otkriti svoj identitet. Za samo deset minuta sa tim će biti upoznata cela Opservatorija."

"Mislio sam na to", uzvratu Sedler. "Ali, sada više nije važno." Ko zna, dodade on u sebi, da li je ikada i bilo.

Polu časa kasnije, polako je iskušavao razliku između glatke i brze vožnje jednošinom i truckanje u traktoru. Posle izvesnog vremena, privikao se na košmarno strme nagibe koje je vozač bez ustezanja savlađivao i prestao je da žali što se dobrovoljno prijavio

za ovu misiju. U vozilu se, pored operativne posade, nalazio i glavni medicinski oficir, koji je trebalo da analizira krv i ubrizga injekciju dvojici astronoma čim stupe u traktor.

Nije došlo ni do kakvog dramatičnog klimaksa ekspedicije; čim su se uspeli uz prolaz Prospekt, uspostavili su radio-vezu sa dva čoveka koja su im išla u susret. Petnaest minuta kasnije, dve pokretne prilike pojavile su se na liniji obzorja, a kada su se konačno ukrcale u traktor, izostala je svaka ceremonija izuzev srdačnog rukovanja.

Zaustavili su se za trenutak kako bi primili injekcije i podvrgli se testovima. Kada je lekar obavio svoj posao, obrati se Vileru: "Moraćete da provedete u postelji narednih nedelju dana, ali nema razloga za zabrinutost."

"Kako stvari stoje sa mnom?" upita Džejmison.

"Sa vama je sve u redu - primili ste znatno manju dozu. Kroz nekoliko dana bićete sasvim zdravi."

"Vredelo je ovoga", reče Viler veselo. "Mislim da nisam platio veliku cenu za veličanstven prizor Armagedona." A onda, kada ga je malo minulo ushićenje zbog saznanja da se srećno izvukao, on brižno upita: "Kakve su poslednje novosti? Da li je Federacija još negde napala?"

"Nije", uzvratila Sedler. "Sumnjam da je i bila kadra za tako nešto. Pa ipak, ostvarila je svoj glavni naum - onemogućila nas je da dalje eksploatišemo onaj rudnik. Sada stoji do političara da raspletu celu stvar."

"Hej", upita najednom Džejmison, "otkud vi uopšte ovde."

Sedler se odmeću.

"I dalje sam na istrazi, ali recimo da je moje polje interesovanja znatno šire nego što je iko pretpostavljao."

"Da niste možda radio-reporter?" upita Viler sumnjičavo.

"Pa... ne baš sasvim. Radije ne bih..."

"Znam", prekide ga iznenada Džejmison. "Vi ste u nekoj vezi sa bezbednošću. Sada sve postaje jasnije."

Sedler ga pogleda pomalo ljutito. Upravo je došao do zaključka da je Džejmison osobito nadaren da oteža neke stvari.

"Nije važno. Ali želeo bih da pošaljem potpuni izveštaj o svemu

što ste videli. Nadam se da shvatate da predstavljate jedine preživjele očevice, sa izuzetkom posade federalnog broda."

"Toga sam se i bojao", reče Džejmison. "Projekat Tor je, dakle, propao?"

"Jeste, ali mislim da je opravdao svoje postojanje."

"Pa ipak, to je veliki gubitak... mislim na Stefansona i sve one druge! Da nije bilo mene, on bi verovatno još bio živ."

"Znao je šta radi - i sam je to izabrao", uzvratila Sedler prilično osorno. Da, Džejmison će postati veoma jogunast heroj.

U toku narednih pola časa, dok su se uspinjali preko zida Platona na povratku u bazu, Sedler je ispitao Vileru o toku bitke. Iako je astronom mogao da vidi tek mali deo okršaja, s obzirom na ograničeni ugao gledanja, njegove informacije biće od neprocenjivog značaja kada taktičari na Zemlji budu detaljno razrađivali celu stvar.

"Ono što me najvećma zbunjuje", zaključila Viler, "to je oružje koje je tvrđava upotrebila da bi uništila bojne brodove. Ličilo je na nekakav snop, ali to je, svakako, nemoguće. Nikakav snop se ne može videti u vakuumu. Osim toga, nije mi jasno zašto su ga primenili samo jednom? Zna li vi možda nešto o tome?"

"Bojim se da ne znam", uzvratila Sedler, izrekavši čistu laž. I dalje je, doduše, znao veoma malo o oružju u tvrđavi, ali ovo je bilo jedino koje mu je potpuno bilo jasno. Iako je mogao razumeti zašto je mlaz rastopljenog metala, izbačen u pravcu svemira brzinom od više stotina kilometara u sekundi posredstvom najmoćnijeg elektromagneta koji je ikada sazdan, ličio na snop svetlosti koji je za trenutak blesnuo. Takođe je znao da je to bilo kratkometno oružje, predviđeno da probije zaštitna polja koja bi zaprečila obične projekte. Ono se moglo primeniti samo pod idealnim uslovima, a uz to je bilo potrebno mnogo minuta da bi se ponovo napunili džinovski kondenzatori koji su davali energiju magnetima.

Ovo je bila tajna koju će astronomi morati sami da odgonetnu. Bio je ubeđen da im za to neće biti potrebno mnogo vremena kada se jednom pomno budu usredsredili na problem.

Traktor se obazrivo spuštao niz strme unutrašnje obronke velike ograđene doline i na obzorju se pojavio obrisi teleskopskih

konstrukcija. Sedleru se tog trenutka učinilo da veoma liče na fabričke dimnjake okružene skelama. Iako je kratko boravio na Meseću, veoma su mu se dopale i već je mislio o njima kao o ličnostima, baš kao što su to činili i ljudi koji su ih koristili. Iskreno je delio zabrinutost astronoma zbog eventualne štete koja je mogla zadesiti ove moćne instrumente, čijim je posredstvom Zemlja dolazila do saznanja zapretenih na udaljenostima od mnogo stotina hiljada svetlosnih godina.

Jedan uzdignuti greben zaklonio je Sunce i tama se iznenada spustila čim su zašli u senku. Na nebeskom svodu počele su da se pomaljavu zvezde i Sedlerove oči se automatski prilagodiše promenjenoj jačini svetlosti. Podigao je pogled prema severnom nebu i primetio da je Viler učinio isto.

Nova Drakonis i dalje je spadala među najsjajnije zvezde nebeskog svoda, ali sada se već brzo gasila. Kroz nekoli dana, izjednačiće se po sjaju sa Sirijusom; posle nekoliko meseci, više neće moći da se uoči golim okom. Ovde je, jamačno, postojala neka poruka, nekakav simbol koji tek što je zatitrao na rubu uobrazilje. Nauka će steći mnogo saznanja od Nove Drakonis, ali kakav će nauk izvući obični ljudi?

Samo ovo, pomisli Sedler. Nebesa su mogla da plamte znamenjima, galaksija je mogla da se iskriči svetlosnim signalima detonirajućih zvezda, ali čovek će nastaviti da brine samo svoju brigu, beskrajno ravnodušno. Trenutno je bio zaokupljen planetama, tako da će zvezde morati malo da sačekaju. Neće ga zastrašiti ništa što bi one mogle učiniti; a kada to sam bude našao za shodno, srediće stvar i sa njima onako kako to lično bude izabrao.

Ni spaseni ni spasioci nisu imali mnogo šta da kažu na poslednjoj deonici puta u bazu. Viler je očigledno počeo da se suočava sa zadocnelim dejstvom šoka i ruke su već počele nervozno da mu podrhtavaju. Džejmison je samo sedeo i posmatrao kako se Opservatorija približava, kao da je nikada ranije nije video. Dok su prolazili kroz dugačku senku teleskopa promera hiljadu centimetara, on se okrenu prema Sedleru i zapita ga: "Da li su sve sklonili na vreme?"

"Mislím da jesu", uzvratí Sedler. "Nisam čuo ni za kakvu štetu."

Džejmison odsutno klimnu glavom. Nije pokazivao nikakve znake zadovoljstva ili olakšanja: bio je u stanju emocionalne zasićenosti i ništa neće odista moći da deluje na njega, a sve dok malo ne budu minuli utisci nagomilani tokom poslednjih nekoliko časova.

Sedler ih je ostavio čim je traktor ušao u podzemnu garažu i pohitao u svoju sobu da napiše izveštaj. Iako to nije bilo uobičajeno za njega, osetio je radost pri pomisli da će konačno biti kadar da učini nešto konstruktivno.

Počelo je da ga obuzima čuvstvo antiklimaksa - osećanje da je oluja protutnjala i iskalila svoj bes i da se više neće vratiti. Sada, posle bitke, Sedler je postao znatno manje potišten nego tokom poslednjih dana. Imao je utisak da su i Zemlju i Federaciju u podjednako meri zastrašile sile za kojima su posegle, tako da je sada obema preko bio potreban mir.

Po prvi put otkako je napustio Zemlju odvažio se da malo porazmisli o vlastitoj budućnosti. Iako se još nije smela sasvim prenebreći, opasnost od iznenadnog napada na Zemlju bila je veoma malo verovatna. Žanet je bila bezbedna i on će uskoro moći da je ponovo vidi. Konačno će doći u priliku da joj kaže gde se nalazio, budući da je svaka dalja tajanstvenost bila besmislena.

U Sedlerovom umu postojala je, međutim, samo jedna nelagodna osujećenost. Ako je išta mrzeo na svetu, onda je to bilo da ostavi neki posao nezavršenim; pa ipak, izgleda da je slučaj neumoljivo hteo da mu misija na Mesecu ostane neokončana. Bio bi spreman da dG veoma mnogo samo da sazna da li se u Opservatoriji nalazio špijun.

19.

Veliki brod Pegaz, sa tri stotine putnika i šezdeset članova posade, nalazio se na samo četiri dana od Zemlje kada je rat počeo i završio se. Nekoliko časova vladale su velika pometnja i uznemirenost na brodu, kada su uhvaćene poruke sa Zemlje i uporišta Federacije. Kapetan Halsted bio je prinuđen da preduzme oštre mere prema nekim putnicima, koji su više voleli da se vrate natrag nego da nastave prema Marsu, u susret neizvesnoj budućnosti ratnih zarobljenika. Teško da im se na tome moglo zameriti; Zemlja se još nalazila toliko blizu da je predstavljala divan srebrni srp, dok je obližnji Mesec bio njen slabiji i manji odjek. Čak i odavde, sa udaljenosti veće od milion kilometara, energije koje su upravo plamtele preko lica Meseca jasno su se mogle razabrati, veoma štetno utičući na moral putnika.

Oni naprosto nisu mogli shvatiti da zakoni nebeske mehanike nisu dopuštali nikakav opoziv. Pegaz tek što se otisnuo sa Zemlje i do krajnjeg odredišta čekala su ga još nedelje putovanja. Ali on je već dostigao orbitalnu brzinu i lansirao se, poput kakvog džinovskog projektila, na putanju koja će ga neumitno odvesti do Marsa, pod okriljem Sunčeve sveprisutne sile teže. Povratak je bio isključen; takav manevar zahtevao bi nemoguću količinu pogonskog goriva. Pegaz je, doduše, u svojim rezervoarima nosio dovoljno prašine da se u pogledu brzine uhvati u koštac sa Marsom na kraju orbite, kao i da omogući eventualne manje promene kursa usput. Nuklearni reaktor na brodu mogao je da obezbedi energiju za desetak ovakvih putovanja - ali puka energija bila je beskorisna bez pogonske mase koja bi se izbacivala. Želeo to ili ne, Pegaz je hitao prema Marsu neumitnošću zahuktalog tramvaja. Kapetan Halsted razložno je pretpostavio da ga ne čeka baš najpriyatniji put.

S.O.S. signal oglasio se preko otvorene radio-veze i potisnuo sve ostale poslove Pegazove posade u drugi plan. Tokom tri stotine godina, u vazduhu, na moru i u svemiru, ova tri slova stavljala su u stanje pripravnosti spasilačke organizacije i nagonila kapetane da hitro menjaju kurs plovidbe, kako bi pohitali u pomoć kolegama u

nevolji. Komandant jednog svemirskog broda, međutim, gotovo da je u ovakvim situacijama imao vezane ruke; u svekolikoj istoriji astronautike zabeležena su samo tri slučaja uspešnih spasilačkih zahvata u kosmosu.

Dva su glavna uzroka ovakvom stanju, ali je samo jedan od njih široko obnarodovan. Ozbiljne opasnosti u svemiru izuzetno su retke; gotovo svi nesrećni slučajevi događaju se za vreme uzletanja ili spuštanja, kada se brod jednom domogne svemira, a zatim i postavi na orbitu koja će ga glatko odvesti do odredišta, bezbedan je od svih rizika, sa izuzetkom unutrašnjih, mehaničkih poteškoća. Do nevolja ovog tipa dolazi znatno češće nego što to putnici saznaju, ali one su najčešće beznačajne i posada lako izlazi sa njima na kraj. Zakon nalaže da se svi svemirski brodovi sastoje iz nekoliko nezavisnih odeljaka, od kojih svaki može da posluži kao прибежиште u slučaju nužde. Ono najgore, dakle, što se može dogoditi jeste da svi provedu nekoliko nekomfornih časova, dok za to vreme ljutiti kapetan teško diše niz potiljak svog oficira za inženjering.

Drugi razlog što su svemirska spasavanja tako retka jeste njihova praktična neizvodljivost, koja proističe iz same prirode stvari. Svemirski brodovi putuju ogromnim brzinama po tačno proračunatim putanjama, koje ne dopuštaju neka veća preinačenja - u šta su se sada uverili i putnici Pegaza. Orbita kojom se kreće neki brod sa jedne na drugu planetu potpuno je jedinstvena; nijedna druga letelica neće ići istom trajektorijom, s obzirom na veoma promenljiv raspored planeta. U svemiru ne dolazi do mimoilaženja brodova, pa su čak veoma retki i slučajevi da dve letelice prođu na udaljenosti od milion kilometara. Čak i kada se to dogodi, razlika u njihovim brzinama obično je toliko velika, da je svaki kontakt nemoguć.

Sve ovo je prostrujalo kroz glavu kapetana Halsteda kada je iz komunikacionog odeljenja dobio S.O.S. poruku. Ustanovio je položaj i kurs broda u nevolji - ali mora da je negde tokom komuniciranja došlo do greške u pogledu brzine, budući da je njena vrednost bila smešno velika. Izgledalo je gotovo izvesno da se ništa ne može preduzeti - nalazili su se odveć daleko, tako da bi im bilo potrebno više dana da ih stignu.

A onda je opazio ime na kraju poruke. Mislio je da dobro poznaje

osoblje svih svemirskih brodova, ali ovaj kapetan bio mu je potpuno nov. Za trenutak je začuđeno zurio u list hartije, pre no što je iznenada shvatio ko mu to traži pomoć...

Neprijateljstva među ljudima prestaju kada se nađu u opasnosti na moru ili u svemiru. Kapetan Halsted naže se preko svog komandnog pulta i reče: "Komunikaciono odeljenje! Spojite me sa njihovim kapetanom."

"Imate ga na vezi, ser. Samo govorite."

Kapetan Halsted pročisti grlo. Za njega je ovo bilo novo i ne baš najprijetnije iskustvo. Nije mogao da iskusi zadovoljstvo ni u času kada je neprijatelju trebalo da kaže kako mu ne može priteći u pomoć.

"Ovde Pegaz, govori kapetan Halsted", poče on. "Nalazite se predaleko da bismo uspostavili kontakt. Naša operativna rezerva iznosi manje od deset kilometara u sekundi. Nema potrebe da se dam u računanje - sasvim je jasno da je stvar nemoguća. Imate li neki predlog? Molim vas, potvrdite vašu brzinu; dobili smo pogrešan podatak."

Odgovor, koji je stigao nakon četiri sekunde, što je pod ovakvim okolnostima bilo dvostruko neprijatno, zvučao je ne samo neočekivan, nego i zapanjujuće.

"Ovde federalna krstarica, Aheron, govori komodor Brenan. Potvrđujem pređašnji podatak o našoj brzini. Možemo da stignemo do vas kroz dva časa, kao i da sami uradimo sve korekcije kursa. Još imamo energije, ali moramo napustiti brod za manje od tri časa. Zaštita od zračenja nam je otkazala, a glavni reaktor postaje nestabilan. Prešli smo na ručno upravljanje njime i on će biti bezbedan najmanje jedan čas nakon što stignemo do vas. Ali, ništa ne jemčimo preko tog roka."

Kapetan Halsted oseti kako mu žmarci gamižu niz kičmu. Nije imao pojma kako jedan reaktor može postati nestabilan, ali je pouzdano znao šta se u takvom slučaju događa. Bilo je premnogo stvari u vezi sa Aheronom koje on nije shvatao - njegovu brzinu, pre svega - ali postojao je i jedan sasvim izvestan momenat koji je što jasnije valjalo predočiti komodoru Brenanu.

"Pegaz Aheronu", uzvрати on. "Na brodu se nalazi tri stotine

putnika. Ne smem izlagati opasnosti moju letelicu ako ima izgleda da dođe do eksplozije."

"Jemčim vam da nema nikakvih izgleda. Čak i u slučaju da usledi nešto nepredviđeno, uvek ćemo imati na raspolaganju marginu od pet minuta, što će biti sasvim dovoljno da se odmaknemo od vas na bezopasnu razdaljinu."

"Vrlo dobro... držaću spremne vazdušne komore, a i posada će se nalaziti u stanju pripravnosti."

Usledila je pauza, duža nego što je to nalagalo sporo napredovanje radio-talasa. Konačno, Brenan odgovori:

"Upravo je u tome naš problem. Odsečeni smo u prednjem delu broda. Ovde ne postoje spoljne komore, a raspolažemo samo sa pet skafandera na sto dvadeset ljudi."

Halsted zviznu i okrenu se prema svom oficiru za navigaciju pre no što je odgovorio.

"Nema načina da im pomognemo", reče. "Moraće da probiju trup da bi izišli napolje, a to će značiti kraj svih ostalih osim petorice u skafandrima. Nismo u stanju čak ni da im pozajmimo naše skafandre - nikako ih, naime, ne možemo dostaviti unutra, a da pri tom potpuno ne oborimo pritisak." On okrenu prekidač na mikrofону.

"Pegaz Aheronu. Imate li neki predlog, kako bismo mogli da vam pomognemo?"

Kapetana je obuzela jeza pri pomisli da upravo razgovara sa čovekom koji je praktično već mrtav. Tradicije u svemiru bile su podjednako neprikosnovene kao i one na moru. Petoro ljudi moglo je da se spase sa Aherona, ali među njima neće biti zapovednika broda.

Halsted nije znao da je komodor Brenan imao na umu nešto sasvim drugo i da još nije izgubio svaku nadu, bez obzira na to što je situacija na Aheronu bila gotovo očajnička. Glavni brodski lekar, koji mu je predložio ceo plan, već ga je objašnjavao članovima posade.

"Evo šta ćemo učiniti", reče oniži, tamni čovek, koji je do pre samo nekoliko meseci bio najbolji hirurg na Veneri. "Ne možemo se probiti do vazdušnih komora zato što je svuda oko nas vakuum, a imamo na raspolaganju samo pet skafandera. Ovaj brod izgrađen je za borbu, a ne za prevoz putnika, tako da se bojim da su njegovi

projektanti imali na umu druge stvari, a ne propise o bezbednosti ljudstva. Ali sada, šta je - tu je: preostaje nam jedino da se što bolje snađemo u postojećoj situaciji."

"Naći ćemo se uz Pegaza kroz nekoliko časova. Na svu sreću, on ima velike ulazne otvore za ukrcavanje tereta i putnika; u njima se nalazi mesta za trideset ili četrdeset ljudi, ukoliko se pošteno zbiju - i nose skafandre. Da, znam da vam ovo ne izgleda ružičasto, ali uveravam vas da nije posredi samoubistvo. Predstoji vam da dišete svemir i s tim se morate pomiriti. Neću da kažem da će biti baš najprijatnije, ali zauzvrat dobićete nešto čime ćete moći da se hvalite celog života."

"A sada me pažljivo saslušajte. Prva stvar koju moram da vam kažem jeste da ste u stanju da živite pet minuta bez disanja - u stvari, bez htenja da dišete. U pitanju je jednostavan trik: joge i mađioničari znaju za njega već stolecima, ali ne postoji ništa okultno u vezi sa njim i on se temelji na zdravorazumskoj filozofiji. Da bih vam ulio poverenje, isprobaćemo najpre ovaj test."

Doktor izvadi štopericu iz džepa i nastavi:

"Kada budem rekao 'Sad!' potpuno ćete uzdahnuti - sasvim isprazniti pluća od poslednjih ostataka vazduha - a onda ćemo videti koliko možete da izdržite pre no što budete ponovo morali da udahnete. Nemojte se naprezati - jednostavno, izdržite dok vam ne postane nelagodno, a zatim ponovo počnite normalno da dišete. Počecu da odbrojavam posle petnaest sekundi, tako da ćete posle moći da mi kažete do koliko ste stigli. Ukoliko neko ne bude u stanju da izdrži prvih četvrt minuta, predlažem da smesta bude najuren iz službe."

Kao što je doktor i očekivao, smeh koji se razlegao malo je ublažio napetost; on podiže ruku, a potom je brzo spustio, uzviknuvši jedno resko: "Sad!" Usledio je pištav zvuk, dok je cela posada ispražnjavala pluća, a onda zavlada potpuna tišina.

Kada je doktor počeo da broji petnaest, odmah se razleglo nekoliko zvučnih uzdaha onih koji su jedva nekako savladali minimum. Nastavio je da broji sve do šezdeset, dok su svakoga časa sa raznih strana dopirali kapitulirajući uzdasi. No, nekolicina i dalje tvrdoglavo nije popuštala ni nakon što je protekao pun minut.

"Dovoljno je", reče mali hirurg. "I vi najuporniji možete da prestanete, pošto ćete inače samo pokvariti eksperiment.

Ponovo se razlegao veseli žamor; ljudima se brzo vraćalo samopouzdanje. I dalje im nije bilo jasno kakva je svrha ovoga, ali barem se nekakav plan sprovodio u delo, što je davalo izvesnu nadu na spasenje."

"Da vidimo ko je koliko uspeo", reče doktor, "neka dignu ruku svi oni koji su izdržali između petnaest i dvadeset sekundi... A sada između dvadeset i dvadeset pet... Pa između dvadeset pet i trideset... Ne pravi se budala, Džonse; jedva si stigao i do petnaet!... Između trideset i trideset pet..."

Kada je provera bila završena, postalo je jasno da je više od polovine posade uspeo da zadrži tih trideset sekundi, a nije bilo nikoga ko je kaputilirao pre početka odbrojanja.

"Tako sam nešto i očekivao", reče doktor. "Ovo je, međutim, bio samo kontrolni eksperimenta, a sada ćemo preći na pravu stvar. Moram da vam kažem da ovde dišemo gotovo čist kiseonik, od oko tri stotine milimetara. To znači da, iako je pritisak u brodu manji od polovine onoga koji vlada na površini zemaljskih mora, vi unosite u pluća dvostruko više kiseonika nego što biste to činili na matičnoj planeti, odnosno još više nego na Marsu ili Veneri. Svako od vas ko je imao priliku da se neopazice odšunja do toaleta kako bi tamo krišom popušio jednu cigaretu već je primetio da je vazduh prezasićen kiseonikom pošto bi se cigareta gasila već posle nekoliko sekundi."

"Govorim vam sve ovo zato što ćete postati samopouzdaniji kada budete shvatili šta je posredi. Ono što ćete sada uraditi to je da zasitite pluća kiseonikom. Ovaj čin ima stručni naziv hiperventilacija, što ako se prevede na običan jezik ne znači ništa drugo do duboko disanje. Kada vam budem dao signal, hoću da svi udahnете što dublje možete, a zatim da potpuno izdahnете; nastavićete u tom ritmu sve dok vam ja ne budem kazao da prestanete. Pustiću vas da duboko dišete oko jedan minut; neki će možda na kraju osetiti kako ih hvata blaga vrtoglavica, ali to će brzo proći. Nastojte da unesete u pluća što više vazduha; možete uporedo da podižete ruke uvis kako bi vam se grudi što više širile prilikom udisanja."

"Kada bude protekao minut, naložiću vam da potpuno izdahnете, a onda da prestanete da dišete; zatim ću ponovo početi da odbrojavam sekunde. Mislim da vam mogu obećati veliko iznenađenje. U redu - krećemo!"

Tokom narednog minuta, u prenatrpanoj brodskoj sali mogao se videti fantastičan spektakl. Više od stotinu ljudi stalo je da diže i spušta ruke, dišući pritom bučno, kao da su im to poslednji udisaji i izdisaji, neki su bili odveć stešnjeni da bi mogli da dišu onako kako su to želeli, a svi su morali da se nekako ukotve u mestu kako se prilikom uzdizanja ruku ne bi vinuli u gornji deo prostorije.

"Sada!" uzviknu doktor. "Prekinite da dišete - izdahnite iz pluća sav vazduh - i pokušajte da izdržite što duže možete. Odbrojavaću sekunde, ali ovoga puta neću početi pre nego što protekne pola minuta."

Bilo je očigledno da je ishod sve ostavio zabezeknute. Samo jednom čoveku nije uspelo da izdrži ceo minut, ali su zato protekla gotovo puna dva minuta pre nego što je većina ljudi osetila potrebu da ponovo udahne. U prethodnom navratu za ovakav podvig bio bi potreban i te kakav napor. Neki članovi posade bez po muke su izdržali čitava tri, pa i četiri minuta, a jedan je dogurao čak do petog, kada ga je doktor prekinuo.

"Mislim da vam je svima jasno šta sam pokušao da dokažem. Kada su vam pluća zasićena kiseonikom, vi naprosto ne želite da dišete nekoliko minuta, baš kao što ni posle obilatog obroka nemate volje više da jedete. Za to nije potrebna nikakav napor, niti morate da se upirete kako biste zadržali dah. A kada bi vam život zavisio od toga, lako biste izdržali još i više - obećavam vam to.

Uskoro ćemo se spojiti sa Pegazom; biće nam potrebno manje od trideset sekundi da pređemo na njega. Spasilačke ekipe biće napolju u skafandrima da potpomognu prelazak, a vrata vazdušnih komora zatvoriće se istog časa kada svi budemo unutra. Zatim će unutra biti pušten vazduh, a najveća šteta koju ćete eventualno pretrpeti biće krvarenje iz nosa."

Iskreno se nadao da će tako biti. Postojao je samo jedan način da se to pouzdano ustanovi. Bila je ovo opasna igra, bez presedana, ali nisu imali nikakvu alternativu. Ovako će bar svaki čovek dobiti priliku

da se bori za svoj život.

"Verovatno vas", nastavi doktor, "zabrinjava pad pritiska. To je jedini neprijatan momenat, ali ipak nećete biti u vakuumu toliko da dođe do ozbiljnijih ozleda i oštećenja. Otvorićemo vrata u dva stupnja; najpre ćemo polako spustiti pritisak do jedne desetine atmosferskog, a zatim ćemo ih naglo raskriliti i pohrliti napolje. Potpuna dekompresija je bolna ali nije opasna. Zaboravite na sve one besmislice koje ste možda čuli o tome kako se ljudsko telo rasprskava u vakuumu. Mi smo znatno čvršća i postojanija bića, a, osim toga, završni prelaz sa jedne desetine atmosfere na nulu prilično je bezazlen u odnosu na one koje su ljudi već izdržali u laboratorijskim ogledima. Držite usta širom otvorena i slobodno puštajte vetrove. Osetićete po celom telu kako vas koža bocka, ali sva je prilika da na to uopšte nećete obratiti pažnju, pošto ćete odveć biti zaokupljeni drugim stvarima."

Doktor zastade i pređe pogledom preko svoje utihle publike koja ga je pomno slušala. Svi su se dobro držali, što se i moglo očekivati. Svaki član posade bio je izvrsno uvežban, budući da je predstavljao samu elitu inženjera i tehničara sa svetova Federacije.

"U stvari", nastavi hirurg veselo, "verovatno ćete se nasmejati kada vam budem kazao šta će biti najveća opasnost. To su najobičnije opekotine od sunca. Napolju ćete biti izloženi dejstvu direktnog ultraljubičastog zračenja, lišeni zaštitnog omotača atmosfere. Ono može gadno da vas sprži tokom trideset sekundi, tako da ćemo preduzeti prelaz u Pegazovoj senci. Ukoliko se ipak dogodi da se nađete izvan senke, odmah zaštitite lice rukama. Oni koji imaju rukavice neka ih obavezno ponesu.

Eto, sad znate kako stoje stvari. Ja ću preći sa prvom grupom, samo da bih vam pokazao koliko je to prosto. Sada bih vas zamolio da se podelite u četiri skupine, a ja ću sa svakom ponaosob vežbati."

Bok uz bok, Pegaz i Aheron hitali su prema dalekoj planeti do koje će stići samo jedan od njih. Vazdušne komore putničkog broda bile su širom otvorene i zjapile su na udaljenosti od samo nekoliko metara od trupa havarisanog bojnog broda. Prostor između dve letelice bio je prošaran užadima, oko kojih su lebdeli ljudi u

skafandrima, spremni da priteknu u pomoć ukoliko bi tokom kratkog ali opasnog prelaženja neko od pribeglica izgubio orijentaciju.

Posada Aherona imala je sreću što su četiri pregradna zida za pritisak bila neoštećena. Brod je još bilo moguće podeliti u četiri zasebna odeljka, tako da je četvrtina posade mogla odjednom da krene. Vazdušne komore Pegaza ne bi bile dovoljne da prime sve odjednom u slučaju da se pojavila potreba za masovnim prelaskom.

Kapetan Halsted posmatrao je akciju sa komandnog mosta u času kada je dat signal. Iz trupa bojnog broda iznenada je pokuljao oblak dima, a onda su vrata za slučaj opasnosti - premda teško da su konstruktori uopšte i pomislili baš na ovakvu opasnost - odletela u svemir. Za njima je naišao novi oblak, ovoga puta od prašine i kondenzovane pare, zaprečivši za sekundu pogled. Znao je kako se sada osećaju ljudi što su tamo čekali, dok vazduh žestoko struji oko njihovih tela, pokušavajući da ih otrgne od držača.

Kada se oblak razišao, prvi ljudi su već bili izišli. Predvodnik je nosio skafander, a ostali su se držali za tri užeta zakačena za njega. Posada Pegaza ubrzo prihvati dva ova kabla i povede ih prema odgovarajućim vazdušnim komorama. Halsted je sa olakšanjem primetio da su svi ljudi sa Aherona svesni i da na svaki način nastoje da sa svoje strane olakšaju situaciju.

Izgledalo je da su protekla stoleća pre no što je poslednja prilika iz jedne od triju čudnih povorka dojezdila ili bila ugurana u vazdušnu povorku. Istog trena, oglasio se jedand od ljudi u skafandrima: "Zatvoren broj tri!" Gotovo istovremeno potvrda je stigla i za broj jedan, ali usledio je grozničav razmak pre no što se javio broj dva. Halsted nije mogao da vidi šta se dogodilo; verovatno je neko ostao napolje, tako da je zadržao ostale. Ali sada su sve komore konačno bile zatvorene. Nije bilo vremena da se na uobičajen način ispune vazduhom; pregradne vratnice su nasilno izvaljene i unutra je pokuljao vazduh iz unutrašnjosti broda.

Na Aheronu, komandor Brenan čekao je sa svojih preostalih devedeset ljudi u tri odeljka koja još nisu otvorena. Oni su već obrazovali grupe i stajali su u nizovima od po deset iza predvodnika. Sve je bilo isplanirano i dogovoreno; u toku narednih nekoliko sekundi videće se da li je sve bilo uzalud.

A onda se oglašiše brodski zvučnici gotovo tihim, konverzacionim tonom:

"Pegaz Aheronu. Izveli smo sve vaše ljude iz komora. Nema smrtnih slučajeva. Samo nekoliko lakših krvarenja. Dajte nam pet minuta da se pripremimo za novu turu."

Prilikom poslednjeg prelaska izgubili su jednog čoveka. Zahvatila ga je panika, tako da su morali da zatvore vrata komore bez njega, kako ne bi izložili opasnosti živote svih ostalih. Bila je prava šteta što svi nisu uspeali, ali u prvi mah niko nije mnogo žalio zbog toga od sreće što je sam preživeo.

Preostala je još samo jedna stvar koju je valjalo obaviti. Komodor Brenan, poslednji čovek na Aheronu, podesio je tempirani mehanizam koji će uključiti motore kroz trideset sekundi. Biće to sasvim dovoljno vremena; čak i u nezgrapnom skafandru mogao je da iziđe kroz otvorene vratnice sa pola tog perioda. Sve je ispalo dobro, ali samo su on i njegov oficir za inženjering znali koliko su malu marginu imali.

On okrenu prekidač i vinu se prema izlazu. Već je stigao do Pegaza, kada brod kojim je komandovao i koji je još raspolagao mnogim milionima kilovat-vekova energije ožive poslednji put i bešumno se otisnu u susret zvezdama Mlečnog puta.

Eksplוזija se lako mogla videti sa svih unutrašnjih planeta. Ona je raspršila u ništavilo poslednja stremljenja Federacije i poslednje strahove Zemlje.

20.

Svake večeri, kako se Sunce spuštalo iza samotne piramide Pikoa, senka velike planine polako se izduživala, obavijajući metalni stub koji će stajati u Moru kiša koliko i ono samo bude trajalo. Postoji pet stotina dvadeset sedam imena na tom stubu, poređani alfabetskim redom. Nikakav znak ne razdvaja ljude koji su umrli za Federaciju od onih koji su poginuli u ime Zemlje i možda je ova jednostavna činjenica najbolji dokaz da njihova smrt nije bila uzaludna.

Bitka kod Pikoa okončala je dominaciju Zemlje i obznanila nastupanje ere planeta. Zemlja je bila iscrpljena nakon ove duge sage i napora koje je uložila da bi osvojila obližnje sveteve - one sveteve koji su se sada tako neobjašnjivo okrenuli protiv nje, kao što su se davno američke kolonije okrenule protiv svoje matice. U oba slučaja razlozi su bili slični, baš kao što su i krajnji ishodi bili podjednako plodonosni po čovečanstvo.

Da je bilo koja od strana odnela čistu pobjedu, to bi predstavljalo pravu katastrofu. Federacija bi verovatno podlegla iskušenju da nametne Zemlji ugovor koji ova nikad ne bi mogla da prihvati. Sa druge strane, Zemlja bi po svoj prilici oštro kaznila svoju zabludelu decu tako što bi im potpuno uskratila izvoz neophodnih sirovina i na taj način stolecima unazadila kolonizaciju planeta.

Umesto toga, došlo je do pat pozicije. Oba protivnika dobila su drastičnu, ali korisnu lekciju; najvažnije je, međutim, bilo to što su konačno naučili da se međusobno poštuju i uvažavaju. Osim toga, bivši takmaci sada su bili odveć zaokupljeni objašnjavajući svojim sunarodnicima šta su sve činili u njihovo ime.

Samo nekoliko časova nakon poslednje ratne eksplozije usledile su političke eksplozije na Zemlji, Marsu i Veneri. Kada se dim razišao, ispostavilo se da su nestale mnoge prekomerno ambiciozne spodobе, bar za sada, a oni na vlasti ostali su sa jednim glavnim stremljenjem - da ponovo uspostave prijateljske odnose i odagnaju svako sećanje na nesrećnu epizodu koja nikome nije služila na čast.

Slučaj Pegaza, koji je moćno premostio ratnu podvojenost i

podsetio ljude na njihovo suštinsko jedinstvo, znatno je olakšao posao državicima. Foboska povelja o miru potpisana je u atmosferi koju je jedan historičar sa puno razloga nazvao "izmirenje postuđenih." Do sporazuma se brzo došlo pošto su i Zemlja i Federacija posedovale nešto što je drugoj strani bilo preko potrebno.

Superiorna nauka Federacije odala je tajnu pogona bez ubrzanja, kako je ovaj ubrzo bio opšte, ali i netačno nazvan. Zemlja je sa svoje strane postala spremna da podeli blaga kojih se domogla duboko u nedrima Meseca. Neplodna kora je probijena i teško jezgro najzad je bilo prisiljeno da otvori svoje uporno čuvane riznice. Tu su ležale zapretene zalihe koje su mogle zadovoljiti sve čovekove potrebe tokom mnogo narednih stoleća.

Bilo je suđeno da upravo one u potonjim godinama preobrazu Sunčev sistem i potpuno preinače razmeštaj ljudske rase u njemu. Ali najneposrednije dejstvo ovih globalnih promena ispoljilo se na Mesecu - tom dugo vremena samo siromašnom rođaku stare i moćne Zemlje - koji je postao najbogatiji i najznačajniji od svih svetova. Kroz samo deset godina, nezavisna Lunarna Republika podjednako nepristrasno diktiraće uslove isporuke kako Zemlji tako i Federaciji.

Ali sve je to pripadalo budućnosti. U ovom času, jedino je bilo važno da je rat okončan.

21.

Sedlerov prvi utiska bio je da se Središnji Grad prilično razvio od kada je poslednji put bio ovde pre dobrih trideset godina. Svaka od sadašnjih kupola mogla je da prekrije svih sedam iz onog razdoblja. Koliko li će vremena proteći, uz ovaj tempo izgrađivanja, dok ceo Mesec ne bude prekriven? Iskreno se nadao da se to neće zbiti za njegova života.

Sama stanica bila je velika gotovo kao jedna od starih kupola. Tamo gde se nekada nalazilo samo pet tračnica, sada je bilo svih trideset. Ali izgled jednošina nije se mnogo promeni, a i brzina kao da im je bila ista. Vozilo kojim se dovezao iz svemirske luke lako je moglo biti isto ono u kome je hitao preko Mora kiša pre četvrt ljudskog veka.

Četvrt ljudskog veka - pod uslovom da ste žitelj Meseca, te da možete očekivati da ćete doživeti sto dvadeseti rođendan. Ali samo puka trećina ljudskog veka ako ste sve časove spavanja i budnog stanja proveli u borbi sa okrutnom silom teže planete Zemlje...

Na ulicama se moglo videti znatno više vozila; Središnji Grad postao je odveć veliki da bi se sada mogao zadovoljiti samo pešačkim saobraćajem. Ali, jedna stvar se nije promenila. Gore se i dalje nalazilo plavo nebo Zemlje, mestimično prošarano oblačcima, a Sedler uopšte nije sumnjao da kiša i dalje pada po tačno utvrđenom rasporedu.

Uskočio je u jedan automatski taksi i otkucao adresu na tasteru, a zatim se zavalio u sedište kada su kola krenula ulicama koje su vrvele od saobraćaja. Prtljag mu je već bio odvezen u hotel, a on nije imao nikakvog razloga da žuri za njim. Čim bude stigao tamo, ponovo će morati sav da se posveti poslu, tako da mu se možda neće ukazati nova prilika da sprovede u delo ovu misiju.

Izgledalo je da se ovde nalazi podjednak broj poslovnih ljudi i turista sa Zemlje, kao i lokalnih žitelja. Oni prvi lako su se mogli uočiti, i to ne samo po odeći i ponašanju nego i po načinu na koji su se kretali pri lunarnoj niskoj sili teže. Sedler se iznenadio kada je ustanovio da mu se posle svega nekoliko časova provedenih na

Mesecu ponovo vratila automatska mišićna prilagođenost koju je stekao pre toliko godina. Bilo je to kao vožnja bicikla: kada je jednom naučite, više je nikada ne zaboravljate.

Tako, dakle, sada imaju i jezero ovde, zajedno sa ostrvcima i labudovima. Već je čitao nešto o labudovima; bilo je potrebno da im se krila pažljivo potkrešu kako ne bi mogli da polete i tresnu u 'nebo'. Voda je iznenada bućnula kada je neka velika riba probila glatku površinu; Sedler se zapitao da li se iznenadila kada je ustanovila koliko visoko može da iskoči iz vode.

Taksi, koji je išao iznad zakopanih sprovodnica, skliznu u jedan tunel koji je sigurno vodio ispod ruba kupole. Privid neba bio je tako vešto dočaran da se teško moglo odrediti kada napuštate jednu kupolu, odnosno ulazite u drugu, ali Sedler je shvatio gde se nalazi kada je vozilo prošlo kroz velika metalna vrata na najnižem delu cevi. Čuo je negde da ova vrata mogu da se zatvore za manje od dve sekunde, odnosno da bi to automatski učinila ukoliko bi došlo do pada pritiska sa bilo koje strane. Da li su zbog pomisli na ovakve stvari, upita se on, žitelji Središnjeg Grada provodili besane noći? Iskreno je sumnjao u to; priličan postotak čovečanstva proveo je život u senci vulkana, brana i nasipa, ne podlegavši pritom nikakvim nervnim oboljenjima. Samo se jednom dogodilo da je jedna od kupola Središnjeg Grada morala biti evakuisana - u oba smisla ovog izraza - usled sporog oticanja na jednom mestu, na čiju je opravku bilo utrošeno više časova.

Taksi je izišao iz tunela u boravišno područje i Sedler se suočio sa potpunom promenom dekora. Ovo nije bila kupola koja je natkriljavala mali grad, već jedna džinovska zgrada sa pokretnim hodnicima umesto ulica. Kola su se zaustavila i podsetila ga ljubaznim tonom da ga uz izvesnu doplatu mogu sačekati trideset minuta. Misleći da mu upravo toliko vremena može otići samo da pronađe mesto koje je tražio, Sedler se zahvali na ponudi i taksi krenu dalje u potragu za novim mušterijama.

U neposrednoj blizini nalazila se velika demonstraciona tabla sa trodimenzionalnom kartom zgrade. Celo mesto podsetilo je Sedlera na jednu vrstu košnice iz drevnih vremena, koju je on svojevremeno video na ilustraciji u nekoj staroj enciklopediji. Bilo je neosporno

sasvim lako snaći se uz pomoć ove table, pa ipak za trenutak ga je zbunilo čitavo mnoštvo spratova, hodnika, zona i sektora.

"Želite li negde, gospodine?" upita jedan glasić iza njega.

Sedler se okrenu i ugleda dečkića od šest ili sedam godina kako ga posmatra čilim, inteligentnim očima. Bio je otprilike istog uzrasta kao i Džonatan Piter II. Blagi bože, baš je proteklo dosta vremena od njegove poslednje posete Mesecu...

"Ne viđam često ljude sa Zemlje ovde", reče švrća. "Da se niste izgubili?"

"Još nisam", uzvratu Sedler. "Ali bojim se da mi to uskoro ne gine."

"Di ćete?"

Sedler nije prečuo: pitanje je odista bilo postavljeno u krnjem obliku. Bilo je odista neobično što su, uprkos međuplanetnim radio-mrežama, na pojedinim setovima nastajali sasvim različiti dijalekti. Ovaj dečak je nesumnjivo bio u stanju da govori savršeno dobro zemaljskoengleski ako je to hteo, ali to nije bio jezik njegovog svakodnevnog saobraćanja.

Sedler baci pogled na prilično zapetljanu adresu u svojoj beležnici i polako je pročitao.

"Hodite", reče njegov samozvani vodič. Sedler rado pristade.

Rampa pred njima naglo je prešla u širok put koji se sporo kretao. Krenuli su njime nekoliko metara, da bi potom automatski bili prebačeni na visokobrzinski odeljak. Nakon što su tako prevalili više od jednog kilometra, ostavljajući postrance ulaze u nebrojene hodnike, ponovo su bil vraćeni na sporu traku, koja ih je odvela do velikog heksagonalnog prostora. Na njemu se nalazilo mnoštvo sveta, koji je dolazio i odlazio sa jednog puta na drugi, zastajući kratko da nešto kupi u malim kioscima. Vodeći kroz središte ovog prenatrpanog trga, stajale su dve spiralne rampe, od kojih je jedna upravljala saobraćaj nagore, a druga nadole. Popeli su se na prvu spiralu i pokretna površina ponela ih je uvis nekoliko spratova. Stojeći na rubu rampe, Sedler je opazio da se zgrada proteže nadole do neizmerne udaljenosti. Veoma dugačak put ispod njih ličio je na neku veliku mrežu. Brzo je napamet obavio nekoliko računskih radnji, a onda je došao do zaključka da bi to, na kraju krajeva, ipak

bila dovoljna prepreka ako bi neko bio dovoljno neoprezan da padne preko ivice. Arhitekti lunarnih zgrada veoma su olako shvatali gravitaciju koja je na Zemlji predstavljala pogubnu opasnost.

Gornji skver bio je u dlaku nalik na onaj gde su počeli da se penju, ali ovde se nalazilo znatno manje ljudi. Osim toga, ovde se već moglo uočiti da, bez obzira na to u kojoj meri bila demokratska Autonomna Lunarna Republika, ipak postoje tanane razlike među klasama, kao što je to, uostalom, i u svim drugim kulturama koje je čovek stvorio. Više nije bilo aristokratije po rođenju ili imovinskom stanju, ali će zato uvek postojati ona po odgovornostima. Ovde su, izvan svake sumnje, živeli ljudi koji su stvarno upravljali Mesecom. Imovina im je bila tek nešto malo veća od one kojom su raspolagali njihovi sugrađani sa nižih spratova, ali su zato na vratu imali znatno više briga; pored toga, dolazilo je do veoma čestih promena nivoa stanovanja.

Sedlerov mali vodič izveo ga je sa ovog novog skvera jednim od bočnih pokretnih puteva, da bi konačno ušli u miran hodnik, čijom se sredinom pružao tanak pojas vrta, a na oba kraja stajala po jedna fontana. On pristupi jednim od vrata i reče: "Stigli smo." Izvesna poslovnost ove izjave bila je ublažena širokim osmehom, koji kao da je kazao: "Baš sam pametan, zar ne?." Sedler je počeo da razmišlja o tome čime bi valjalo prikladno nagraditi švrću za nezumnjivi trud. Da se momak možda ne uvredi ukoliko mu ponudi nešto?

Ovu Sedlerovu socijalnu nedoumicu rešio je sam doborovoljni vodič.

"Preko deset spratova plaća se petnaest centi."

To je, dakle, uobičajena tarifa, pomisli Sedler. Pružio je mališanu novčić od četvrt dolara i na vlastito iznenađenje bio je prinuđen da primi kusur. Nije imao pojma da dobro poznate lunarne vrline časti, preduzimljivosti i poštenog ophođenja hvataju korena još u ovom ranom dobu.

"Sačekaj malo", reče on svom vodiču kada je pritisnuo na ulazno zvono. "Ako nema nikoga, moraš me povesti natrag."

"Zar niste prvo zvali telefonom?" upita praktični švrća, posmatrajući ga sa izrazom neverice na licu.

Sedler je osetio da je beskorisno upustiti se u objašnjavanje.

Neefikasnost i čudljivost staromodnih Zemljana nisu predstavljale baš najvažavnija svojstva među ovim energičnim kolonistima - ali teško njemu ako ikada bude upotrebio tu reč ovde...

Nije, međutim, bilo razloga za zabrinutost. Čovek koga je želeo da vidi nalazio se kod kuće i Sedlerov vodič veselo mu mahnu rukom, udaljujući se niz hodnik i zviždućući jednu melodiju koja je nedavno došla sa Marsa.

"Vi me se možda ne sećate", poče Sedler. "Boravio sam u Opservatoriji Platon za vreme bitke kod Pikoa. Zovem se Bertram Sedler."

"Sedler? Sedler? Oprostite, ali još mi ne uspeva da vas se setim. No, u svakom slučaju, izvolite unutra. Uvek se radujem kada sretnem stare prijatelje."

Sedler pođe za njim u kuću, osvrćući se pri tom radoznalo unaokolo. Ovo je bio prvi put da se našao u privatnom stanu na Mesecu; kao što je i očekivao, obitavalište se ni po čemu nije razlikovalo od odgovarajućih mesta na Zemlji. Činjenica da je ono predstavljalo samo jednu ćeliju u džinovskoj košnici ni na koji ga način nije lišavalo atmosfere doma; već dobra dva stoleća samo je još jedan sićušan postotak ljudske rase živeo u zasebnim izdvojenim zgradama, tako da je reč "kuća" s vremenom prilično promenila svoje značenje.

Postojala je, međutim, samo jedna stvar u glavnoj dnevnoj sobi koju bi svaka zemaljska porodica smatrala odveć staromodnom. Pružajući se preko polovine jednog zida, nalazio se veliki, animirani mural tipa koji Sedler nije imao prilike da vidi već godinama. Slika je prikazivala jednu planinsku padinu prekrivenu snegom, u čijem je podnožju, na udaljenosti od oko jednog kilometra, ležalo malo alpsko selo. Uprkos prividnoj razdaljini, kristalno jasno se mogla razabrati svaka pojedinost; kućica i sićušna crkva imale su onu oštrinu koja se dobija kada se pogleda kroz pogrešan kraj dogleda. Sa druge strane sela tle se ponovo uspinjalo, sve strmije i strmije, pretapajući se u veliku planinu koja je dominirala obzorjem; sa njenog vrha lepršala je večna snežna perjanica - bela zastava koju vetar neprekidno povija.

Sedler je pretpostavio da je posredi stvaran prizor snimljen pre nekoliko stoleća. Nije, međutim, bio sasvim siguran; Zemlja je još

raspolagala ovakvim iznenađenjima na raznim zabitim mestima.

Seo je na ponuđeno mesto i tek tada temeljitije osmotrio čoveka koga je pretpostavio veoma važnom poslu što ga je čekao. "Ne sećate me se?" upita on.

"Bojim se da ne - ali nikada se nisam dobro snalazio sa imenima i licima."

"Pa, sada sam dvostruko stariji nego onda, tako da i nije iznenađujuće. Ali, vi se niste promenili, profesore Molton. Vrlo se dobro sećam da ste vi bili prvi čovek sa kojim sam razgovarao na putu za Opservatoriju. Vozio sam se jednošinom iz Središnjeg Grada i posmatrao kako Sunce zalazi za Apenine. To je bilo uoči bitke kod Pikoa i tada sam prvi put došao na Mesec."

Sedler je lako mogao videti da je Molton iskreno zbunjen. Od tada je, uostalom, proteklo čitavih trideset godina, a osim toga on je izuzetno dobro pamtio lica i činjenice.

"Nije važno", nastavi Sedler. "U stvari, nisam ni mogao očekivati da ćete me se setiti, pošto nisam bio vaš kolega. Predstavljao sam posetioca Opservatorije, koji se uz to nije mnogo zadržao. Ja sam knjigovođa, a ne astronom."

"Je l' te?" reče Molton, i dalje tapkajući u mestu.

"To, doduše, nije bilo pravo svojstvo u kome sam došao u Opservatoriju, premda sam se pretvarao da jeste. U ono vreme, radio sam kao vladin tajni agent zadužen da otkrije kako neki podaci dospevaju sa Meseca u ruke Federacije."

Pomno je posmatrao lice starca; najednom, on zatitra od očiglednog iznenađenja. Tišina je vladala još nekoliko trenutaka, a onda Molton uzvratil: "Kao da se prisećam nečega. Ali moram priznati da sam sasvim zaboravio ime. Uostalom, to je bilo veoma davno."

"Da, razume se", složi se Sedler. "Ali siguran sam da postoji nešto čega ćete se setiti. No, pre no što nastavim, potrebno je da najpre jednu stvar isteram na čistac. Moja poseta ovde potpuno je nezvanična. Sada sam stvarno samo knjigovođa i to prilično dobar, ako smem da se pohvalim. U stvari, predstavljam partnera u firmi Karter, Hirgrivs i Tilotson i došao sam ovamo da svedem poslovne račune sa više velikih lunarnih korporacija. Potvrdu za to možete

dobiti u vašoj Trgovačkoj komori."

"Ne shvatam kakve..." počeo Molton.

"...sve to veze ima s vama. Dobro, dopustite mi da vam malo osvežim pamćenje. Kao što rekoh, upućen sam na Mesec da ispitam ko iz Opservatorije dostavlja podatke Federaciji. Jedan od naših ljudi izvestio nas je da se rupa nalazi upravo u Opservatoriji, tako da sam krenuo da ustanovim ko je vinovnik."

"Nastavite", reče Molton.

Sedler se osmehnu, pomalo usiljeno.

"Smatrali su me za dobrog knjigovođu", reče on, "ali kao tajni agent baš se nisam pokazao. Sumnjao sam na veliki broj ljudi, ali ništa nisam pronašao, premda sam slučajno raskrinkao jednog varalicu."

"Dženkinsa", reče Molton iznenada.

"Tako je - izgleda da vam pamćenje ipak nije tkao rđavo, profesore. U svakom slučaju, špijuna nisam otkrio; čak nisam mogao da dokažem ni da je postojao, premda sam temeljito ispitao sve mogućnosti koje su mi pale na pamet. Cela stvar se okončala neuspehom, naravno, i posle nekoliko meseci ja sam se vratio svom uobičajenom poslu, što me je prilično obradovalo. Ali problem nije prestao da me kopka; bila je to omaška koja mi se nije dopadala - neslaganje u završnom računu. Odustao sam od svake nade da ću je odgonetnuti sve do pre nekoliko nedelja. Onda sam pročitao knjigu komodora Brenana. Jeste li je možda videli?"

"Bojim se da nisam, premda sam, razume se, čuo za nju."

Sedler otvori tašnu i izvadi jednu podeblju knjigu koju pruži Moltonu.

"Doneo sma vam jedan primerak - znam da će vas veoma zanimati. U pitanju je odista senzacionalna knjiga, što ćete lako zaključiti po prašini koju je uskovitlala širom celog Sunčevog sistema. Pisac stvarno nema dlake na jeziku i uopšte nije teško razumeti zbog čega je čitavo mnoštvo ljudi u Federaciji smrtno ljuto na njega. Mene, međutim, to ne zanima. Ono što me je najvećma očaralo bilo je nešto drugo: autorov izveštaj o događajima koji su doveli do bitke kod Pikoa. Možete zamisliti moje iznenađenje kada sam najzad pouzdano ustanovio da su vitalne informacije odista bile

dostavljene iz Opservatorije. Odmah ću vam pročitati dotično mesto iz knjige: 'Jedan od vodećih zemaljskih astronoma uspevao je da nas obaveštava, posredstvom sjajne tehničke dosetke, o razvoju Projekta Tor. Ne bi bilo pošteno otkriti njegovo ime, ali on sada živi kao uvaženi penzioner na Mesecu.'

Usledila je veoma duga pauza. Moltonovo rošavo lice kao da se odjednom okamenilo, ne otkrivajući više uopšte osećanja.

"Profesore Molton", nastavi Sedler ozbiljnim tonom. "Nadam se da mi verujete da sam došao kod vas isključivo iz lične radoznalosti. U svakom slučaju, vi ste državljanin Republike - ne postoji ništa što bih mogao da vam učinim čak i kad bih želeo. Ali znam da ste vi bili agent. Opis se potpuno slaže - eliminisao sam sve ostale mogućnosti. Osim toga, neki moji prijatelji u Federaciji zavirili su malo u tamošnju arhivu, ponovo sasvim nezvanično. Nema nikakve potrebe da se pretvarate kako ne znate o čemu govorim. Ukoliko ne želite da popričamo - u redu, ja smesta odlazim. Ali ako pristanete na razgovor - a ne vidim kako bi to sada moglo da vam naudi - dao bih mnogo da saznam kako vam je cela stvar polazila za rukom."

Molton otvori knjigu profesora, a kasnije i komodora Brenana, i poče da lista po indeksu. A onda, pomalo ljutito, zatrese glavom.

"Nije trebalo da priča o tome", primeti on mrzovoljno, ne obraćajući se posebno Sedleru. Sedler duboko uzdahnu, ispunjen zadovoljstvom što mu se slutnja obistinila. Najednom, stari naučnik se okrenu prema njemu.

"Ako vam budem rekao, na koji ćete način iskoristiti tu informaciju?"

"Ni na koji, kunem se."

"Neke moje kolege mogle bi se naljutiti, čak i posle sveg ovog vremena. Nije bilo lako, znate. Niti sam mnogo uživao u tome. Ali Zemlja je morala biti zaustavljena i mislim da sam ispravno postupio."

"Profesor Džejmison - on je direktor sada, zar ne? - imao je slične zamisli, ali ih nije sproveo u delo."

"Znam. Postojali su trenuci kada sam mu se gotovo poverio, ali možda je ipak bolje što nisam."

Molton zamišljeno zastade i na licu mu se pojavi smešak.

"Sad sam se setio", reče on. "Pokazao sam vam onda moju laboratoriju. Počeo je da me nagriža crv sumnje... izgledalo mi je neobično što ste došli. Odlučio sam stoga da vas upoznam sa svime, sve dok vam se dalje razgledanje ne smuči i dok vam ne postane odveć dosadno."

"To se prilično često događalo", uzvratu Sedler setno. "U Opservatoriji se nalazilo poprilično uređaja i naprava."

"Neki moji instrumenti bili su, međutim, jedinstveni. Čak ni stručnjak na mom polju ne bi se obavezno razabrao među njima. Pretpostavljam da su vaši ljudi tragali za skrivenim radio-odašiljačem ili nečim sličnim?"

Molton je očigledno počeo da uživa u situaciji. Možda se i on, pomisli Sedler, osećao osujećenim tokom poslednjih trideset godina, pošto nikome nije mogao da ispriča kako je izradio snage bezbednosti Zemlje.

"Najlepše u svemu bilo je to", nastavi Molton, "što je moj odašiljač sve vreme stajao svima ispred nosa. Zapravo, on je predstavljao najuočljiviju stvar u Opservatoriji. Shvatate, reč je o teleskopu promera hiljadu centimetara."

Sedler se zabljuje u njega sa nevericom.

"Ne razumem vas."

"Uzmite u obzir", reče Molton, ponovo postajući univerzitetski profesor, što je bio nakon napuštanja Opservatorije, "ono što teleskop u stvari radi. On sakuplja svetlost sa sićušnih delova neba i precizno je dovodi u fokus na fotografskoj ploči, odnosno na traci spektoskopa. Ali ovaj uređaj je kadar za još nešto - on, naime, može da dejstvuje u oba smeru."

"Počinjem da shvatam."

"Moj osmatrački program naloga jeste korišćenje desetmetarskog teleskopa za izučavanje slabih zvezda. Radio sam na dalekom ultraljubičastom delu spektra - koji je, naravno, potpuno nevidljiv ljudskom oku. Sve što je trebalo da učinim to je da zamenim uobičajeni instrument ultraljubičastom lampom i teleskop se istog časa pretvara u far izuzetne jačine i tačnosti, koji je emitovao tako uzan snop da se on mogao otkriti samo u onom delu neba na koji je bio usmeren. Prekidanje snopa radi stvaranja signala predstavljalo

je, razume se, sasvim beznačajan tehnički problem. Nisam umeo sam da šaljem Morzeove znake, ali sam zato konstruisao automatski modulator da to čini."

U Sedlerovom umu stvari su polako počele da dolaze na pravo mesto. Jednom objašnjena, cela zamisao izgledala je smešno jednostavno. Sada mu je postlao jasno da je u načelu svaki teleskop u stanju da dejstvuje u oba smera: da sabira svetlost zvezda, odnosno da šalje ka njima gotovo savršeno paralelan snop ako se na kraj okulara postavi neki izvor svetlosti. Molton je, zapravo, pretvorio desetmetarski teleskop u najveću baterijsku lampu koja je ikada sazdana.

"Gde ste upravljali signale?" upita on.

"Federacija je imala mali brod na udaljenosti od oko deset miliona kilometara. Čak i na toj razdaljini, moj snop je i dalje bio prilično uzan, tako da je valjalo dobro poznavati navigaciju kako bi se on držao na nišanu. Dogovor je bio da brod uvek miruje na pravoj liniji između mene i jedne sićušne severne zvezde koja se neprestano mogla videti iznad mog obzorja. Kada sam želeo da pošaljem signal - a oni su znali kada dolazi moje radno vreme, razume se - naprosto sam ubacio koordinate u kompjuter teleskopa i prijem je bio zajemčen. Oni su na brodu takođe imali mali teleskop sa ultraljubičastim detektorom. Bili su u vezi sa Marsom putem običnog radija. Često mi se činilo da su se ljudi gore smrtno dosađivali, čekajući da se ja javim. Ponekad danima nisam imao šta da im saopštim."

"Postoji još nešto što me zanima", reče Sedler. "Kako ste vi dolazili do informacija?"

"Oh, bila su dva metoda. Dobijali smo primerke svih astronomskih časopisa, razume se. Postojao je dogovor o određenim stranicama u pojedinim časopisima... sećam se da je jedan od njih nosio naziv Opservatorija... na koje je valjalo da obratim pažnju. Neka slova postajala su fluorescentna ako bi se osvetlila dalekim ultraljubičastim snopom. Niko nije mogao da ih primeti. Uobičajeni sistemi za otkrivanje, koji se koriste u kontrašpijunaži, bili su ovde beskorisni."

"A drugi metod?"

"Običavao sam da svake nedelje odlazim do vežbaonice u

Središnjem Gradu. Tamo se stvari ostavljaju u zaključanim kabinama kada se svučete, ali pri vrhu vrata ima dovoljno prostora da se nešto ubaci unutra. Tako sam povremeno nalazio perforiranu kompjutersku karticu na odeći. One predstavljaju sasvim običnu i bezazlenu pojavu - mogli ste ih naći širom cele Opservatorije, a ne samo u odeljenju računara. Ali, za svaki slučaj, obezbeđivao sam se tako što sam po džepovima stalno nosio nekoliko komada. Kada bih se vratio, dešifrovao bih poruku, a zatim je prosledio dalje prilikom naredne seanse sa teleskopom. Nikada nisam znao šta šaljem - stvari su uvek bile pomno šifrovane. Isto tako, nikada nisam otkrio ko je ubacivao kartice u moju kabinu."

Molton zastade i ispitivački pogleda Sedlera.

"Sve u svemu", zaključio on, "iskreno mislim da niste imali mnogo izgleda. Jedina stvarna opasnost koja mi je pretila bila je da uhvatite moje veze i ustanovite kome dostavljaju informacije. No, čak i da se to dogodilo, još mi ne biste mogli ništa. Svaki aparat koji sam koristio imao je neku potpuno autentičnu astronomsku funkciju. Čak je i modulator predstavljao deo jednog neuspelog analizatora spektra koji nikada nisam imao vremena da razmontiram. Osim toga, moje emitovanje trajalo bi po svega nekoliko minuta; ali to vreme bilo je dovoljno da se pošalje mnoštvo podataka, tako da moj zvanični program nije trpeo nikakvu štetu."

Sedler pogleda starog astronoma sa neprikrivenim divljenjem. Sada se već osećao znano bolje: prastari kompleks inferiornosti bio je kao rukom odnesen. Ništa nije mogao sebi da prebaci; sumnjao je da bi ma kome u samoj Opservatoriji pošlo za rukom da otkrije Moltonovu dosetku. Pravi krivci bili su kontraobaveštajci u Središnjem Gradu i Projektu Tor, koji su morali negde ranije da prekinu lanac.

Postojalo je još jedno pitanje koje je Sedler želeo da postavi, ali nikako nije nalazio prave reči; to ga se, na kraju krajeva, uopšte nije ticalo. Kako - više nije predstavljalo tajnu; zašto - to je i dalje ostalo nerešeno.

Pomšiljao je na mnoge odgovore. Proučavanje prošlosti pokazalo mu je da ljudi Moltonovog tipa ne postaju špijuni za novac, moć ili neki sličan trivijalni razlog. Morao je postojati neki emocionalni

podsticaj koji ga je poveo tim putem, tako da je delao iz dubokog ličnog ubeđenja da čini ispravnu stvar. Nesumnjivo mu je logika govorila da Federaciju valja podržati u sukobu sa Zemljom, ali u ovakvim stvarima ona sama nikada nije bila dovoljno pokretačka sila.

Ta tajna će najverovatnije ostati sa Moltonom. Ali, onda, kao da je pročitao Sedlerove misli, iznenada ustade, priđe velikom ormanu za knjige i otvori jedno krilo.

"Naišao sam na jedan citat", reče on, "koji mi je predstavljao pravu potporu. Nisam siguran da li je izrečen ciničnim tonom ili ne, ali u svakom slučaju u njemu ima mnogo istine. Čini mi se da je autor te misli francuski državnik Taljeran, koji je živeo pre otprilike četiri stotine godina. Evo kako on glasi: 'Šta je izdaja? Samo stvar datuma.' Ne bi bilo loše da malo razmislite o tome, gospodine Sedler."

Vratio se ponovo do fotelje, noseći dve čaše i veliku vinsku bocu.

"Moj hobi", obavesti on Sedlera. "Poslednja berba grožđa na Hisperusu. Francuzi prave sprdnju sa ovim, ali ja ga pretpostavljam svakom vinu za Zemlje."

Oni se kucnuše i nazdraviše.

"Za mir među planetama", reče profesor Molton, "i neka se niko više ne bavi onim čime smo se mi bavili."

Sedeći spram predela dalekog četiri stotine hiljada kilometara u prostoru i dva stoleća u vremenu, obavestajac i kontraobavestajac zajedno su ispili porto. Obojica su bila zadubljena u uspomene, ali one više nisu odisale gorčinom. Više ništa nije preostalo da se kaže: za obojicu je priča bila okončana.

Molton je otpratio Sedlera niz hodnik, pokraj utihlih fontana i smestio ga na pokretni pod koji je vodio do glavnog skvera. Dok se vraćao kući, zastajkujući pokraj krhke baštice, gotovo ga je oborila grupa mališana koja je jurila prema igralištu u sektoru devet. Hodnik je za kratko odjekivao njihovim uzvicima, a onda su se izgubili poput iznenadnog daška vetra.

Profesor Molton se osmehnu, posmatrajući ih kako hitaju u susret svetloj, bezbednoj budućnosti - budućnosti čiji je nastanak i on potpomogao. Imao je mnogo uteha, ali je ovo bila najveća. Nikada više, bar koliko je najnesputanija uobrazilja mogla da pronikne,

ljudska rasa se neće okrenuti protiv same sebe. Jer iznad njega, sa spoljne strane krova Središnjeg Grada, neiscrpna blaga Meseca oticala su u svemir prema svim planetama koje je čovek konačno mogao nazvati svojimima.

Sadržaj

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4.](#)
- [5.](#)
- [6.](#)
- [7.](#)
- [8.](#)
- [9.](#)
- [10.](#)
- [11.](#)
- [12.](#)
- [13.](#)
- [14.](#)
- [15.](#)
- [16.](#)
- [17.](#)
- [18.](#)
- [19.](#)
- [20.](#)
- [21.](#)